

PLANINSKI VESTNIK 8

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK LXXIII

1973

Janez Bizjak	Onkraj grebenov so živel ljudje	389
Dane Cedilnik	Nedelja	394
Borislav Jeřabek	Appalachian Trail ali transverzala po ameriřko	397
Dr. Boris Zarnik	Prvič na Triglavu	403
Stanko Klinar	Via Ferrata	417
Andrej Kranjc	Novosti iz katastra speleo- loških objektov v letu 1973	422
	Društvene novice	423
	Alpinistične novice	429
	Varstvo narave	432
	Iz planinske literature	433
	Razgled po svetu	435
	Naslovna stran:	
	Obraz gore od blizu (zahodna stena Štruce)	
	Foto Vlasto Kopač	

Poštnina plačana v gotovini

Lastnik: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana. — Glavni urednik: Prof. Tine Oreš, naslov: 61111 Ljubljana — pošta 11, p. p. 38, odgovorni urednik: Stanko Hribar. — Uredniški odbor: Ing. Tomaž Banovec, prof. Marijan Kriřelj, prof. Evgen Lovšin, dr. Miha Potočnik, Janez Pretnar, prof. Janko Ravnik, Franc Savenc, Tone Strojín, dr. Tone Wraber. — Naslov uredništva in uprave: Planinska zveza Slovenije 61001 Ljubljana, Dvořakova 9, p. p. 214. — Tekoči račun pri NB 50101-678-47046, telefon 312-553. — Planinski Vestnik izhaja praviloma vsak mesec. Letna naročnina 60 din, plačljivo tudi v štirih obrokih, za inozemstvo 80 din (5 US \$). Oglase vodi Rado Lavrič. — Reklamacije se upoštevajo dva meseca po izidu številke. Spremembe naslova javljajte upravi glesila, navedite vedno tudi novi naslov s tiskanimi črkami. Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pismene odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. — Rokopisov ne vračamo. — Tiska in klišee izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.

Po mnenju Republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/73 z dne 10. 1. 1973 spada ta publikacija med proizvode iz 7. točke 1. odstavka 36. člena Zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Ur. list SFRJ 33-316/72).

Obiščite

DOM KOKRŠKEGA ODREDA

na Kališču nad
Preddvorom (1540 m),
stalno odprt v letni sezoni.
Primerne ture na:
Storžič 1.15 ure,
na Veliko poljano 1.30 ure,
na Jakoba 2 uri.

Planinsko društvo Kranj

ŽELEZNIŠKO
GOSPODARSTVO
LJUBLJANA

FERSPED

ŠPEDIČIJA ZA TUZEMSKI IN
MEDNARODNI PROMET

Opravlja vse posredniške posle pri izvozu, uvozu, tranzitu in zbirnem prometu blaga.

Nadalje opravlja vse ostale posle s področja špedicije v mednarodnem prometu.

Svoje poslovanje opravlja preko svojih poslovalnic v LJUBLJANI, MARIBORU, NOVI GORICI in KOPRU ter njihovih izpostav v Celju, Herpeljah, Kozini, Jesenicah, Kranju, Rijeki, Sežani, Puli, Novem mestu, Murski Soboti, Prevaljah, Rožni dolini (pri Novi Gorici) in Goričan Kotoriba.

Ima predstavništvo v Beogradu - Wien (Dunaju) - München (Monako) in Frankfurt a/M.

»FERSPED«

LJUBLJANA, Moše Pijade 39

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

73. LETNIK

8 1973

ONKRAJ GREBENOV SO ŽIVELI LJUDJE

Vsem, ki so ostali v Bavšici!

JANEZ BIZJAK

Reconnaissant, infiniment,
pour le bien intérieur
que ma jeunesse a retiré
de leur sévère école

(Walter Bonatti: A mes montagnes)

Š

I.

Spomnite, kako smo hodili takrat na začetku? Sledili smo Soči navzgor, nato spremljali tolmuhe ob Koritnici, se ločili od nje na desno in na vrhu rebri zagledali nov svet, zeleno dolino z omamnim vonjem po macesnih; svojo Bavšico.

Nikogar ni bilo, da bi nam pokazal pot naprej, povedal imena vrhov, nas povabil pod streho. Vse smo začeli znova. Poiskali smo studence, si razdelili travnike, do- ločili, kje bomo imeli njive. Trebili smo dolino, iz kamna kradli plodno prst, zidali kamnite ograde, uhodili steze in tesali kolibe. Vsak dan smo opazovali pot sonca, ugibali smeri vetrov, si zapomnili mesta pomladnih plazov.

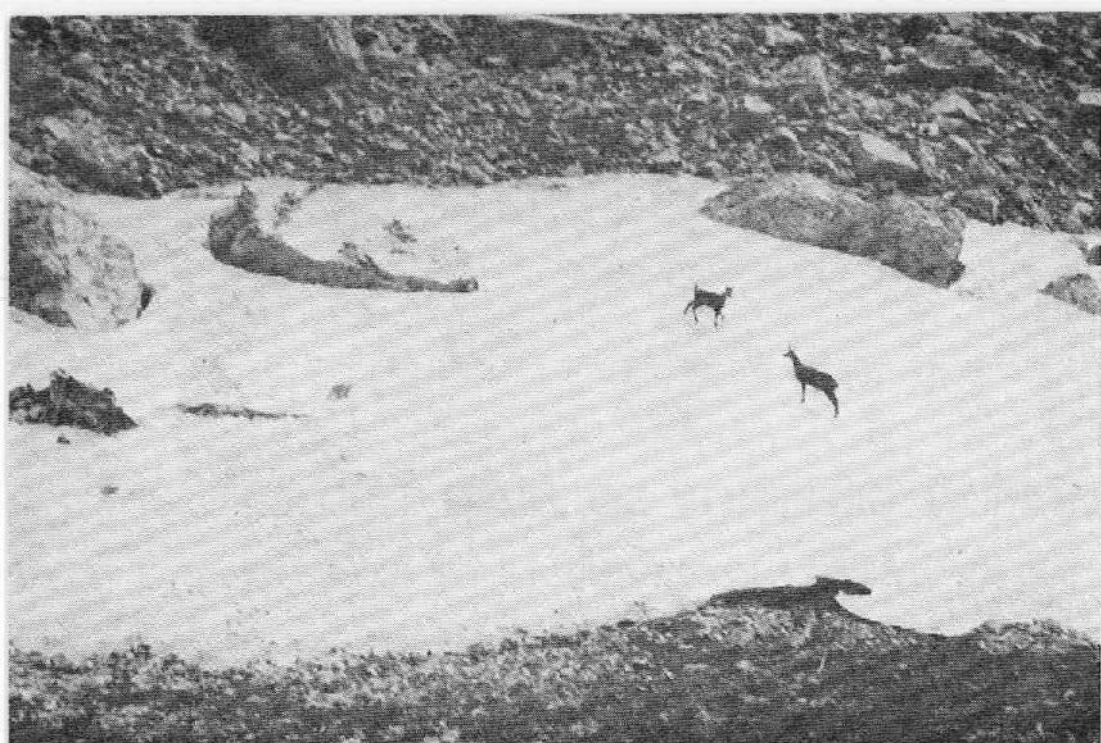
Se spomnite, da smo leto osorej iskali naprej, zavili na koncu ravnine levo navkreber in zgoraj našli novo dolino; na Lozèh smo ji rekli. Še višje smo odkrili Balo, nad njo Jezerca ter nad njimi s stenami obdan amfiteater Za lužo.

Še poznate strast, ki nas je gnala na vrhove? Prelezli smo robove, premerili prepade, sledili policam, poiskali skrite prehode. Šteli smo trope divjih koz, se zaganjali v dupline, kjer so valili orli. Nato smo krstili turne, police, grebene in dole med njimi, vsakemu špiku smo dali ime, vsako pečino smo klicali drugače. Kot si vse živo pribori prostor, na katerem gospodari, tako smo si ustvarili svoj svet, obešen na robove Krnice, Pelcev in Grintavca. Del teh pozabljenih gora smo postali, živeli v revščini, ki se je hranila na kamnitih lazih in v usmiljenju, ki so ga iztisnile lehe izsušene grude. V samoti smo se zaprli vase, prebedeli dolge zime in v zelenju, ki izbruhne vsako pomlad, smo svoja srca bogatili s toplino in odprtostjo.

II.

Takrat, ko te je veter prignal na Škrbino in si se na drugi strani potopil v zeleno valovanje svoje doline, si se spomnil, da je ta svet vtisnjen v začetek tvoje zavesti. Potem si zdrvel navzdol, rekli so ti, da boš hiše hitro našel. Nikogar ni bilo na razvalinah. Pognal si se v skale, blodil po izlizanih policah in vročično iskal podobo, ki naj bi jo bregovi skrivali o nekdanji vasi.

Nič več ne poznaš miru. Ko si v nočnih urah ranega jutra navezuješ dereze in nemirno razvijajš vrv pod ledenim ozebnikom v Taculu, nato pa preganjaš tesnobo s pogledi na rojstvo svetlobe in toplote v prvih žarkih tam za daljnimi robovi Waliških Alp,

Zgubljeni se je vrnil

Foto Jaka Čop

tedaj se ti prikaže poletno jutro, ko izza Grintavca pljusne snop žarkov, preleti dolino, se obesi na Kobilu in Briceljki, potem pa liže vedno bolj navzdol, dokler se ne umiri spodaj na ravnem z neponovljivo igro svetlega in senčnega na zelenem viharju rosni travnikov. To je prava ura za košnjo, trava se lepo reže, iz pokošenih redi puhti opojni vonj. Ko popoldne z očmi prediraš črmino jasnega neba na vrhu štiritisočaka in ko urejaš obzorje neznanih bleščečih vrhov, ti misli spet beže v Bavšico. Le kaj te goni v tvojo pozabljeno dolino? Otiravaš ostenja okrog nje, iščeš poti, kjer še ni nihče hodil. Kdo te sili na zaraščene steze, ki so jih pred leti zapustili zadnji kozarji? Zakaj hodiš tja zadaj čez Osojnik opazovat vzhodno steno Pihavca? Navpična, drzna, neznana, skrita, še ne premagana molči nad Doličem. Samo skrita lovska pot pripelje do njenega vznožja.

Ko si na sončnem grebenu Rochefort polnil svoj spomin z nepozabnimi doživetji, si že bežal drugam. Znotraj te je obsedla nova želja: zimsko pračenje vrhov okoli Bavšice; od Svinjaka do Grintavca, potem čez Jelenk na Pelce in odtod na dolgo verigo špikov nad Loško steno. Naša velika grande course par excellence (velika tura v pravem pomenu besede) še vedno čaka, da bo kdo potegnil njeno elegantno krivuljo. Strup, ki nam pomeni zdravilo, poživilo in gonilo. Gore so Slovencem že v zibel položene, pravijo. Kaj nam na Velikem Kleku obrača pogled na južno obzorje, da na njegovem levem koncu iščemo znane obraze domačih gora? In v Dolomitih! Ko nemirno grebemo proti vzhodu, da bi razgalili oddaljeno podobo svojih Julijcev. Čemu v hladnih nočeh pod šotori na Montenversu z mislijo tonemo v debele odeje rododendrona na podstavku Lepega Špičja? In ko počivamo na širokih gredinah Grépona, mar ne želimo v istem hipu slediti drzni potezi Zlatorogovih polic? Kadar se ponoči z vihnih grebenov spuščamo v labirinte neznanih ledenikov, ali ni naša edina želja, da bi sestopali kjerkoli z domačih vrhov, kjer so poti poznane in je težko zaiti? In vi, ki ste smeli zreti v večno uganko Čomolungme, se ni v lesku vaših oči risala slika Stene nad zatrepom Vrat, vaša prva stopinja na velikem koraku do daljnih gora?

III.

Hotel si v svet in šel si; spoznal si, da je družba bolna, ker ne vidi utripanja barv na temnem ozadju, ker ne zna prislunhiti virtuoznemu prehitevanju senc na stoletnih zidovih iz naloženega kamena, teh asketskih mojstrov in neznanih rok, ki so pejsaž Bavšice vznemirile v neutrudno zvijanje. Spoznal si, da je družba prizadeta, ker ne sliši absolutne tišine zimske noči, ko se izza Grintavca razlije luna. Zato vedno znova blodiš nazaj v dolino. Nihče te ne posluša, če jim opisuješ poplavo rdečega sleča na Jezercih; ne vedo, kaj pomenijo rumene preproge avriklja nad Prodi; zaman jim rišeš zračnost steze, ki Čez drn* pelje proti Jalovcu. Samo obzirno kimojo, ko jim podoživljaš izbruh rdečkastih popkov na starikavih orehih tam na koncu doline. Takrat letaš celo dopoldne od oreha do oreha, odmikaš obsijano listje, skrivaš sonce za debele veje in iščeš najbolj kontrastni pogled proti Grintavcu in Smihelu; okovani v sneg blešče špiki v dolino, kjer zeleno tekmuje z zelenim, bukovje s travo in rušje v macesni. In če ti uspe to neverjetnost ujeti na film, jim potem kažeš diapozitive; porečejo, da so še kar nekam, da bi se hribi bolj videli, če jih spredaj ne bi motilo rdečkasto listje.

Enkrat so le prišli za teboj. Pomendrali so otavo, godno za košnjo, kričavo zbegali jarce in popasli redke rože, ki si jih skrivaj zasadil za bajto. Ušel si jim v bukov gozd poslušat kosa, medtem so navili tranzistor in vrgli tarok. Ko so se poslovili, so rekli, da je bilo famozno, da tako dobrih čevapčičev še niso jedli.

IV.

Nekaj je gnilega v tej družbi, pravite; upodablja si idilo tam, kjer gospodari beda. Koliko izbranih besed so nekač slavni ljudje zapisali o Trenti, Bavšici, loški Koritnici; o dolinah, katerih zatrepi se ujamejo na južnih robovih Julijcev. In kdo bo znal prislunhiti idili sedanjih sedemdesetih let? Zapuščene in razpadajoče planšarije, izpraznjene kmetije, neobdelane njive, nepokošene senožeti, s koprivami zaraščene ovčarije, sirarne brez vrat, neprijetna tišina človekove odsotnosti in redki domačini, ki vsemu navkljub še vztrajajo doma. Takšni so zunanji znaki resničnosti. Težko pa je spoznati notranjo bolečino. Ljudje jo nosijo v sebi, trdno zadelano v razočaranju, krivicah, odrinjenosti in v nezaupanju. Življenjski cikel stoletij se je pretrgal, večerajšnji dan je zatopil, današnji je potemnel na začetku; nihče jim ne posveti vanj. Živimo vsak s svojo stisko, razpeti smo na dve nasprotni, ki se javljata pod različnimi pojmi; nihče ni prikrajšan za svojo uganko. Tukaj, pod grebeni je stiska še večja. Odmaknjenost od večjih naselij, dolge zime brez sonca, snežni plazovi, ctepanje z obupno

* Škrbini za Gradom na poti iz Bavšice ali iz Loške Koritnice do Spičke pod Jalovcem se po domače pravi prehod Čez drn — op. p.

POD KRIŠKO STENO

PAVEL OBLAK

*Tu moj dom je —
med pečinami;
tu so dojke moje matere,
stare čiste zemlje,
preorane z brazgotinami.
Tu, kjer duša pije
kakor v božjem hramu
večnosti sladkost:
vsu lepota v nji je,
mir, uteha in svetost.*

osamljenostjo, predvsem pa nobene možnosti za redno zaposlitev blizu doma, odganjajo ljudi v svet. Kdor se ustavi v Bovcu, je srečen; drugim je načrtovana daljša pot: Rabelj, Gorica, Ljubljana, Trst, Rim, Francija. Rod pod grebeni odhaja. Za njim kriči praznina; naša velika travma dobiva nove dimenzije. Toda družba, omotična v bencinskem zadahu izobilja, si resnico še vedno odganja z naslodo nad izmišljenimi pravljicami iz Zlatorogovega sveta.

Odmiranje kulturne pokrajine! Kako neprizadeta ugotovitev onih, ki izza pisalnih miz malomarno načrtujejo turistično prihodnost. Zakaj je v tistih zaselkih potemnelih kajž na pobočjih Walisa ali Tirola drugače; sprašujete? Gorjance plačuje država, da ostanejo na svojih gruntih, da ohranjajo pristnost pokrajine. Tako beremo v časopisih, in potem brez zadrege ugotavljamo, koliko jih je pri nas vsako leto manj. Kdo bo skrbel za poto, brzdal hudournike, kosil travnike, da jih ne preraste grmovje; kdo bo pospravil polomljeno drevje, ki ga plaz odloži na kolovozih? Z ljudmi bodo izginila ledinska imena, to neznano bogastvo slovenskega alpskega sveta; ne le vrhovi, vsak travnik, laz, log, vsaka skala, skoraj vsak kamen ima svoje ime. Ostale bodo popačenke, kvečjemu slabe izpeljanke v turističnih kartah. Sto vprašanj, zadovoljni pa smo z lakonsko razlago: evolucija in beg v mesta. Vsaka stvar ima svoj vzrok; pri odmiranju naše kulturne pokrajine tega vzroka nismo iskali, manj naporno je bilo vzpodbujanje dejstev: v enem zamahu so se gozdovi spreminjali v polja, njive v zanemarjene površine, sadovnjaki v plantaže malin in črnega ribeza. Marsikaj se da popraviti, praviite, toda kar je bilo ubito v človeku, ni moč oživetiti.

V.

Bavšica je včasih štelu čez sto vaščanov, danes jih je manj kot dvajset. V hišah pri Flajsu, Domenhu, Komacu, Urhu in pri Čurju so še doma. Drugod je tiho... ali pa namesto doma štrli le osamljen dimnik. Nazadnje, predlanskim, so odnesli starega Mihca. Na Bovškem je bil Andreja najstarejši, čez devetdeset; s spominom mladeniča. Posebnež, ki je v omari hranil svoj vojaški plašč s soške fronte. V njegovih rosnih letih je po teh gorah hodil Kugy. Andrejeva smrt je bila nenavadna in skrivnostna kot njegovo življenje: našli so ga ob ognjišču z ožgano obleko in ožganim mesom. Utihnil je živ leksikon bavških gora in polpreteklih dogodkov.

Na mrtvi straži

Foto Vojko Bizjak

Travo kosijo danes le še v dolini. Še tam ne povsod; ni ljudi. Včasih so z majhnimi srpi poželi vsako bilko na dosegljivih vesinah nad dolino. Najvišje so sekali travo vrhárji. Košnja se je začela na določen dan; kdor je prej prišel, je dobil lepše zaplate, bolj sočno trato; vsak si je na hitro s srpom označil mejo. Suho seno so, zavito v velike platnene rjuhe, na glavah znosili domov. Sključena, prepotena, zadihana in izsušena postava, skrita pod ogromnim kupom sena na glavi, to je simbol gorjanca v Zgornjem Posočju, v Benečiji in v sosednji Reziji jih srečujete, vse dokler se Julijci ne poležejo ob ravninah Furlanije. Danes in nekdanj. Vsakdanjost je še zmeraj polna trdega dela, skromne prehrane, bolezní in nesreč; zagledanost v idilo pomeni izmišljen svet, pomeni prikrivanje bede in obupa. Tudi obupa!

Preveč beremo o globalnih načrtih za rešitev pasivnih krajev; otipljive pomoči pa skoraj ni nobene. Samo obljube pa neznčajne fraze ne bodo nikogar spravile nazaj na zapuščene kmetije. Demagoško propagiramo kmečki turizem, a ga v isti sapi zavestno zaviramo, ker se bojimo, da bi kdo preveč obogatel. V Bavšici bi tudi radi poskusili s kmečkim turizmom. Toda tu je za začetek še manj možnosti kot drugod. Nimajo elektrike! Bavšica je eden redkih predelov v tolminski občini, kjer ni posvetila električna luč. Kje so lista zanosna povojna leta, ko smo poslušali parolo: elektriko v sleherno vas! Niti odmev veličastnih besed ni segel semkaj. Električna je potrebna za sodobnejše kmetijstvo; kako važen element pri tistih, ki nihajo med domom in svetom! Brez izdatne družbene pomoči in brez zavzetosti na odgovornih mestih bodo v Bavšici še dolgo gorele sveče in petrolejke. Če bi kdaj kulturna pokrajina v tem delu ali drugje zamrla, tedaj si ne zakrivajmo oči s sprenevedanjem. V vsakem posamezniku in v vsej družbi skupaj tiči krivda.

VI.

Ko se boš z gorenjih krajev spet vračal proti domu in ko boš nekje visoko nad Bavarsko zaslišal glas stewardese: potniki, pripnite si pasove, bližamo se Brniku; takrat te bo vrglo k oknu in spet se bo ponovilo. Grabil boš po reliefu Alp, odkrival znane vrhove; in ko boš dosegel narezano maketo Montaža pa Viša, boš zadržal dih. Levo odtod kot zadnji mejnik kipi triglavski masiv. Ne moreš ga zgrešiti. In tam med Jalovcem, Kaninom ter Grintavcem boš zaznal temno liso. Kar je spodaj, ne boš videl, samo zaslutil boš; Bavšico. Ko boš dan zatem pri Kluzah z asfalta zavil desno na slabo cesto, razparano od hudournikov, boš komaj čakal, da srečaš kogarkoli; in bal se boš, da ti ne bodo povedali: medtem je spet tega in tega pobralo.

EKSPEDICIJSKI KLUB IŠČE SODELAVCE

Odbor EK, ki je hkrati komisija za odprave v tuja gorstva, bi rad okreplil svoje vrste z resnimi in prizadevnimi sodelavci, po možnosti strokovnjaki s področja, na katerem bi delovali.

Zelo bi nas veselilo, če bi se nam pridružili zlasti strokovnjaki s področja gospodarske dejavnosti, ekonomisti s srednjo in visoko izobrazbo, da bi organizirali, sprati izvajali, načrtovali in nadzirali gospodarsko dejavnost odprav in vsega, kar je s tem povezano. Delo je častno in zelo zanimivo. Interesenti, tudi taki, ki se zanimajo za druge dejavnosti (oprema, dokumentacija, raziskava ciljev, medicina, pomoč narodom, na katerih območju delujejo odprave, znanstveno delo), naj se javijo pismeno s točnejšimi podatki o izkušnjah in željah ter z navedbo poklica in šolske izobrazbe do 15. 9. 1973 na naslov: EKSPEDICIJSKI KLUB PZS, Dvoržakova 9, 61000 Ljubljana.

NEDELJA

DANE CEDILNIK

D

vignil je roko. Voznik se je malo sklonil naprej, da ga je bolje videl, sopotnica pa se je obrnila na sedežu in pritisnila nos na steklo. Nato je fiat zdrsnil mimo.

Koliko jih je že bilo, vseh vrst in barv. Nekateri ga splah niso pogledali, drugi so skomignili z rameni, peljali dalje in se udobno popravili v toplem, mehkem sedežu. Bili so tudi taki, ki niso imeli prostora. Mnogi so ga radovedno ogledovali, pri tem pa, kot da se ne spomnijo, da zato dviguje roko, stiska pest in izteguje palec, ker bi se rad peljal.

Prestopal se je na mestu, in potisnil roke v žep. Postajalo mu je hladno. Luže na cesti so zmrzovale, v njih se je motno odbijal soj cestnih svetilk, ki so se prižigale.

Vsakokrat, kadar je vozilo peljalo mimo, so njegove oči izgubile malo tistega sijaja, ki jim ga je vtisnilo sonce tam gori na grebenih in pa pogledi, ki so ga opijali s svojo mamljivostjo. Izza ovinka je pripeljal mercedes. V svetlo modrem laku so se zalesketale luči. Voznik ga je premeril z brezizraznim pogledom, potem pa pritisnil na plin in tiho zdrsnil mimo. Mehko se je zazibal, ko je zapeljal preko luknje na cesti. Obraz je imel suh, ožgan od sonca in vetra. Razpokane ustnice so bile stisnjene kot pest, ki je vedno znova zdrsnila ob telesu. Oboje, hlače in vetrovko, je imel na več mestih strgano. Skale so bile ostre. Nekaj lukenj pa so naredile dereze, ko se je vzpenjal v strmem kaminu. Skala je bila prekrita z požledjo in zobci so drsli po njej, ne da bi našli oporo. Dobro je čutil, ko se je dereza zadela ob drugo nogo, kako se je pretrgala tkanina. Lasje so se v šopih usipali z glave, sprijeti od potu in sonca. Prečesal mu jih je veter, ki se je igrivo zaletaval vanj. Čevlji so bili mokri, voljni, toda utrujeni od mnogih tur in na velikih mestih so šivi že popokali, tako da so bile noge kmalu mokre.

Zopet je zaman mahal z roko.

Kaj ti ljudje ne vedo, da je v dveh dneh sam preplezal ves greben, ne vedo, kaj so to opasti, kakšne so klože, kakšna sta led in skala, kaj je izpostavljenost tam gori med skalnimi stolpi? Siti so in toplo jim je v njihovih vozilih. Jutri bodo v službi pripovedovali o razburljivi nedelji in kazali zagorel obraz. Besede in bela koža za ušesi, ker so soncu kazali le obraz. Novo vozilo. Opel je bil obložen s smučmi. Skupina veselih smučarjev mu je mahala skozi steklo. Vesela družba po naporni športni nedelji, ki so jo preživeli v naravi.

V mislih se je povrnil v jutro.

Odprl je oči in prvi hip brez misli strmel v rumeno sivino pred seboj. Takoj nato je vedel, kje je, in z veseljem je pomislil na lep sončni vzhod, ki se je pravkar pričel. Nekaj časa je še ležal in opazoval okolico. Skozi oster in čist zrak so se iz teme kazali oranžni in modri vrhovi, ki so v daljavi izginjali v nežnih, komaj vidnih odtenkih in se stapljali z nebom. Na desni nad sabo je imel plezalno opremo. Kot kita so visele vponke in klini na steni, pod njimi v skalnem zavetju kuhalnik, posoda z zmrznjenim čajem, cepin in vrv. Polica je bila široka, pokrita z debelo plastjo snega, tik nad njo pa greben, s svojimi skalnimi stolpi, obsijanimi z mrzlimi žarki. Stegnil se je do nahrbtnika in poiskal vžigalice. Kuhalnik je zagorel s tihim brnenjem in nenadoma je začutil, kako tiho je vse okrog njega, kako sam je tukaj med vrhovi. Previdno je pristavil posodo, da ne bi motil slovesnega miru. Ko je še vedno ležeč v spalni vreči srebalo čaj, so mu oči počasi potovale po grebenih. Nič ni razmišljal, le tiho je pil toplo tekočino.

Spaček se je približeval. Ker je imel prižgane luči, ni videl, koliko jih je v njem, toda en sam par smučí je bil na prtljažniku. Poskočil je prek luknje na cesti in odbrzel dalje.

Mesto je bilo sivo in megleno. Na mokrih cestah so odsevale redke svetlobne

reklame, ki so ob vlažnem jutru še gorele. Po pločnikih so hodili posamezni pešci, redki avtomobili pa so vozili skozi rumeno utripajoče semaforje. Kupi snega so bili blatni, skoraj črni; vse, kar bo ostalo od njih, bo le lisa umazanije. Samotnemu zvonu so se pridružili zvonovi cerkva iz vseh delov mesta; nekateri so peli s čistim visokim glasom, drugi zamolklo, skoraj boječe. Udarci pet zgodnje ali pozne sprehalke so čudno odmevali po ulici, iz belo razsvetljenih izložb pa so srepeli vanjo modeli z iztegnjenimi vratovi.

Neopazno je postalo svetlo. Nedeljsko jutro. Rumene luči semaforjev so utripale. Vsi prostori za parkiranje so bili zasedeni, ob vlečnicah so se kot kače vile dolge vrste smučarjev. Kmalu so se naveličali čakanja in vedno istega brega, zato so odšli proti gostilni, hotelu ali motelu, zaponke na težkih čevljih pa so pozvanjale, ko so z okornimi, drsajočimi koraki hodili po asfaltu. Če se je kdo izmed njih za hip zazrl v sinje nebo, v gozdove in grebene nad njimi, ga je že vzdramil klic ali dogodek, da je pozabil na tisti trenutek hrepenenja. Sedeli so v naslanjačih ob toplih radiatorjih. Na tleh so preproge dušile korake.

Utrujeni so si privoščili obilno kosilo in kozarci so se rosili ob hladni pijači, ko so si nazdravljali. Nekdo je pil na račun srečno prestanega padca, drugi je prvič peljal preko velike strmine, tretji se je brezplačno peljal na vlečnici... Oviti v modrikast dim mnogih vrst cigaret so preživljali nedeljo. Zunaj pa se je v soncu bleščala zimska pokrajina, toda od nje jih je ločila steklena stena.

Rdeči peugeot.

Razsvetljen avtobus, z mnogimi praznimi sedeži. Potniki so dremali v visokih naslonjalih in poslušali radijska poročila o nedeljskih tekmovanjih.

Mrzel veter, pomešan z vonjem po nafti, mu je udaril v obraz, da je obrnil glavo in se še bolj stisnil vase. Po hrbtu ga je zmrazilo.

Pozvonil bo na vratih in rjave oči se mu bodo nasmejale v pozdrav. Dolgi črni lasje bodo dišali po mladosti in lepoti in poljub mu bo zacelil razpokane ustnice.

Takrat se je po večurnem plezanju povzpел po ozkem razu na nov vrh. Umaknil se je veliki snežni vesini in obstal na najvišji točki. Zasadil je cepin v sneg, obesil nanj rokavice, vzel fotoaparater napravil nekaj posnetkov. Potem je odložil nahrbtnik, se usedel nanj in se zastrmel v obzorje. Rahel veter mu je hladil razgreti obraz. S snegom si je zmočil ustnice in pojedel konec čokolade, ki mu je še ostal. Večerjal bo že doma. S priprtimi očmi je opazoval greben, po katerem bo sestopal, v mislih je plezal prek težkih mest in si zapomnil glavne značilnosti. Na pasu je imel obešenih nekaj vponk in klinov, ki so rahlo pozvanjali, ko se je obračal sem ter tja. Toplo sonce pa ga je prijetno gredo.

Vozili so mimo v enakomernih presledkih. Mahal jim je, zapiral oči pred močnimi žarometi in med temi stroji in ljudmi, ki so hodili mimo, ne da bi ga sploh pogledali, se je čutil osamljen, bolj osamljen kot na najvišjem grebenu, polnem opasti. Lesk v očeh mu je popolnoma zbledel. Potemnele so kot sončni zahod, ki premine v vijoličastih in modrih barvah, ko ga zakrije noč.

Pred očmi se mu je prikazala podoba najbolj osamljenega bitja, kar jih je kdaj videl.

Popoldanska vročina se je že umikala večernim sencam, ko je prišel do kočice. Macesni, smreke in bukke so se rahlo priklanjali toplemu avgustovskemu vetru, ki je pihal navzdol po skalnih pobočjih. Celodnevna hoja ga je popolnoma izsušila. Naročil je pivo in prisluhnil pogovoru vesele družbe onstran sobe. Oskrbnik, velik možakar z zavihanimi rokavi, debelimi kosmatimi rokami in lovskim obrazom je točil pijačo in pripovedoval poslušalcem o svojem velikem lovskem uspehu.

– Ni in ni hotel... polh... včeraj pa... past... ha, ha in kako je bil rejen...

Besedo, ki jih je ujel, so ga spravile v slabo voljo. Družba si je, prevzeta od napetega pogona, zadovoljno nazdravila. Odšel je ven, da se malo razgleda po okolici, preden se bo znočilo. Na travniku pred kočico sta stala dekleta in fant. Sklanjala sta se nad nečim v travi. Ko sta ga opazila, sta odšla prek travnika navzdol. Zdelo

se mu je, da je v njenih očeh opazil krivdo. Držala sta se za roke. Kot da bi se nečesa sramovala. Stopil je tja in se zazrl v gosto, sočno planinsko travo.

Polh je bil velik in okrogel, s kratko, srebrno sivo dlako. Čepel je in vse telo mu je drgetalo ob sunkovitem dihanju. Zelene travne bilke pri njegovi glavi so bile pomazane z drobnimi, rdečimi kapljicami. Okrog gobčka je imel polno strjene krvi. Temnordeče luknje namesto živih sivih oči, ki niso videle ničesar več. Toda še vedno je živel in sunkovito dihal, zgrbljen v rdeči planinski travi, še vedno je čutil. Kako črna je morala biti zanj tema in kako strašni glasovi, ki so ga obdajali. Kakšna tesnobna samota se je zagrizla v njegovo telo, ki se je stresalo v umiranju. Kaj so mu storili, zakaj ga niso ogromne roke do konca potolkle?

Kaj je človek napravil z njim? Kradel je hruške, morda orehe. Saj sadje sploh še ni zrelo. Tukaj gori rastejo samo macesni, smreke in bukke.

Plačal je, vzel nahrbtnik ter odšel v poletno noč.

Zacvilile so gume. Vozilo je obstalo tik ob njem. Ni vedel, da je ves čas držal roko v zraku. Vrata so se odprla in povabili so ga noter. Nahrbtnik je stlačil za sedež, sam pa se je naslonil na mehko naslanjalo.

Bilo je toplo in žarometi so razsvetljevali temo.

DIVJI BOJEVNIK

MIROSLAV GUTMAN

*jaz...
divji bojevnik
preklete planine,
sem videl
v tvojih očeh
vizijo popolnosti
in pozabil
na vsa brezna
in temé,
na dolge noči
in črne svetlobe*

*v tvojih rokah,
na klic
tvojega glasu sem —
jaz...
divji bojevnik
preklete planine
prepoznal v tebi
nevihto strasti,
pozabil na vse
hinavske prikazni
in temne vizije...
zbudil sem se
v razcvetu jutra,
ki se je stopilo
v mojih očeh...*

*ko brez tebe
nisem mislil na jutri sem —
jaz...
divji bojevnik
preklete planine,
vedel za ljubezen
oddaljenih src
za ljubezen
moža in žene,
za en poljub,
za polno čašo
in bokal vina...*

*vedel sem,
da nekje živi žena,
nekje daleč
v vrtu rož
in izgubljena
nekje v
modrini vetra,
vedel sem za trop
lačnih volkov
v planini —
a jaz...
divji bojevnik
preklete planine
pljujem na svoje
mrtve dni...*

APPALACHIAN TRAIL ALI TRANSVERZALA PO AMERIŠKO

BORISLAV JERABEK

Poleti dvainsedemdesetega me je pot zanesla v Združene države. Tri mesece sem preživel na Novi celini in od tega osem tednov služboval kot vzgoitelj in vodja skupine v Campu Chewonki, deškem letovišču v Mainu, prelepem delčku ameriške celine na skrajnem SV Združenih držav. Po tistem mi je ostal še cel mesec, ki sem ga izkoristil tako, da sem prekržaril ZDA od vzhodne do zahodne obale in od Kanade do Mehike. Spoznal sem mnogo dobrih, a včasih tudi slabih ljudi, revnih in bogatih, obiskal mnoga svetovna znana mesta in kraje, živel

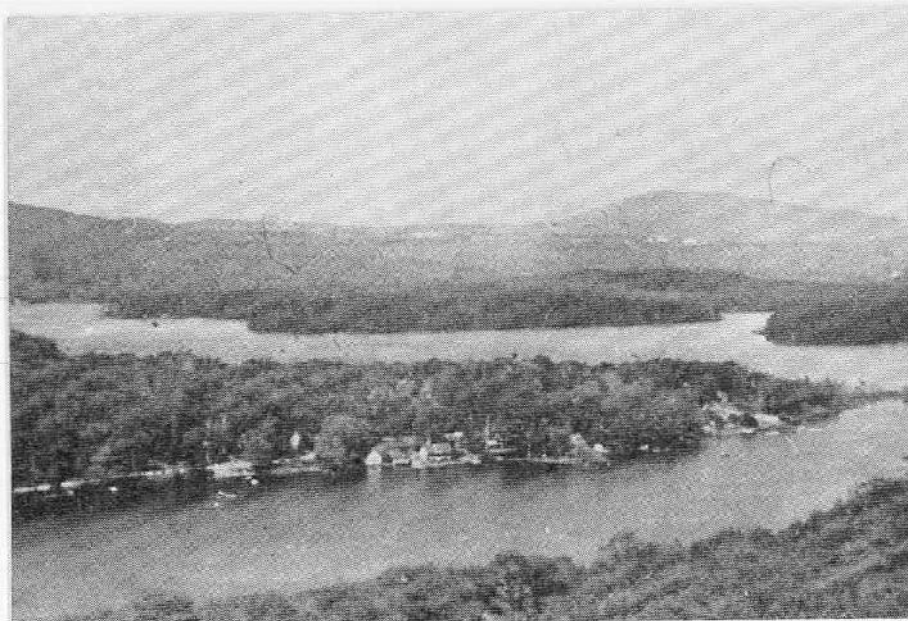
v naravi in nebotičnikih. Tako se mi je ponudila priložnost, da spoznam in поблиže ogledam tudi nekatere čudovite gorske in hribovite predele, ki so našim alpinistom in planincem že dokaj znani. Ker pa vem, da so v nekatere teh gorstev že namenjene naše odprave, bom vesel, če jim bom lahko pomagal s kako koristno informacijo ali nasvetom.

Še med službovanjem sem obiskal dvoje prelepih predelov Maina, te zelene hribovite dežele, pokrite z bujnimi, še nedotaknjenimi gozdovi, sredi katerih so raztresena neštevilna jezera. Vodil sem dva izleta in sicer najprej v Narodni park Camden Hills, nato pa v White Mountains, Bele gore na jugozahodu.

Camden Hills so hribi, ne višji od 1100 do 1200 m. Posebno privlačni so zaradi neposredne bližine Atlantskega oceana, ki se mestoma vanj strmo grezijo. Za mediteranca posebna zanimivost je bujna poraščenost, saj smo vajeni naše gole morske obale. V Mainu je pač ogromno sladke vode. To ugodno vpliva na rastlinstvo in – insekte. Teh je neznansko veliko in vseh vrst, od majhnih do velikih, belih, črnih in pisanih. Zrejo te v izmenah, dan in noč in te spravljajo v obup. Počasi pa se vdaš v usodo in si dopoveduješ, da je to pač davek za lepoto, ki jo doživljaš.

V Camden Hillsu smo preživeli štiri dni – bilo je to uradno ogrevanje za desetdnevni pohod po Belih gorah. Ob vstopu v tak narodni park se je treba prijaviti pri »rangerju«. Plačaš pristojbino za vsakega člana skupine in dobiš Fire Permit – dovoljenje za kurjenje, seveda le v kuharske namene. Forest Fire – gozdi požar – je poleg onesnaževanja okolja in nasilja nekaj, česar se poprečen Američan boji najbolj. V tej divjini ni markiranih poti in planinskih koč. Edini prijatelji so ti specialka izpred vojne in kompas, šotor in hrana, ki jo konzervirano in dehidrirano po American Standards nosiš s seboj. Največji prijatelj ti je narava. Daje ti les za ogenj, vodo za kuho in lepo vreme, ki je v tem vlažnem področju dokaj redek pojav. Back Pack – vrsta nahrbtnika z okvirjem, ki ga uporabljajo himalajske odprave, kratke hlače, glave pokrite z dolgimi lasmi in na indijanski način zvezana pisana ruta, to je običajna podoba popotnika v teh krajih. In ni jih malo.

Na vsej tej poti sem doživel največje presenečenje, ko smo naleteli na nekaj čez sto metrov visoko granitno steno. Kdo bi v teh relativno in tudi absolutno nizkih hribeh pričakoval kaj podobnega? Sam sem bil brez plezalne opreme, a bil sem v družbi dveh kolegov-plezalcev (eden je plezal že v Švici in osebno poznal pokojnega Johna Harlina). Kar je bilo najvažnejše – imela sta opremo s seboj. Kaj hitro smo se navezali in spravili štiri raztežaje dobre štirke z enim mestom –V₁, A₂ podse v slabih treh urah. Prava poslastica! Po tistem so se moji varovanci tako navdušili za plezanje, da sem jim na slednji skali, ki smo poslej nanjo naleteli, moral biti

Značilni
Maine-gozdovi,
hribi, jezera
Foto B. Jeřabek

plezalni inštruktor. Pozneje je vodstvo campa posebej v te namene celo kupilo nekaj plezalne opreme, in kar troje vrvi (!)

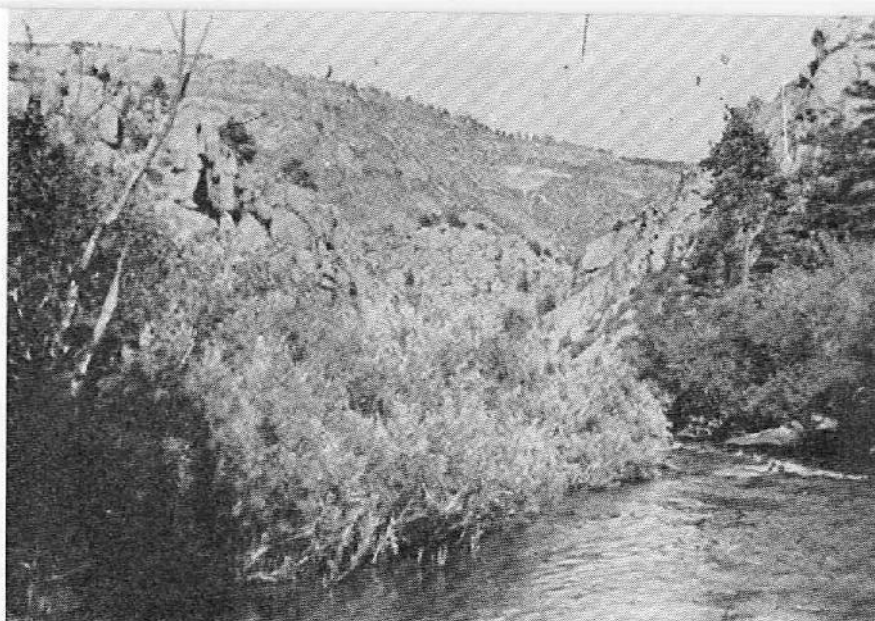
V Bele gore smo se opravili dva tedna pozneje, proti sredi julija. Appalachian Trail – po naše bi se reklo Apalaška pot – se vleče v dolžini 1500 km iz zvezne države Georgia na jugovzhodu ZDA pa vse do Mt. Kathadin na skrajnem severu Maina ob kanadski meji. Naša pot je tekla po sedemdeset kilometrov dolgem, razmeroma najnapornejšem odseku; začeli smo v Mainu, končali deset dni pozneje v zvezni državi New Hampshire. Umazani, smrdeči, popikani smo prispeli tja, vsak le z dvema velikima željama, da po dolgem času spet počiteno kosimo in udobno prespimo v campu.

Prvi dan nas je z meglo in vetrom našel na skalnatem vrhu Little Baldpate Mtn. Na žalost so bili kondenzirani vodni hlapi vse in edino, kar smo lahko videli. Kmalu smo jih pa tudi čutili v še konkretnější obliki. Zanimivo je, da za imenom vsakega teh hribov vedno stoji Mtn. – gora, čeprav njih vrhovi večinoma ne segajo više od 1300 m. Vzhodnjaki pač nimajo prave predstave o resničnih gorah. Tako so se nekateri objemali od sreče, ko smo naslednji dan premagali 900 m višinske razlike iz shelterja Grafton Notch pa do vrha Old Speck Mtn. (1275 m). Bil jim je to osebni višinski rekord. Nasploh srečujes v tistih krajih veliko najrazličnejših kontrastov. Ko tako trije ali štirje proslavljajo prvo višinsko razliko, ki so jo premagali brez lifta, ti jo primaha 60-letni možak in hladnokrvno pojasnji, da je že sto dni na poti in da je startal iz Washingtona Dc. Mimogrede povedano je to približno tako, kot bi nekdo začel v Gvgeliji in bi ga čez tri mesece srečali na Storžiču.

Ko smo se tisti dan spustili do Speck Pond Shelterja, nas je sprejelo prečudovito ledeniško jezero. V hipu je padla obleka z nas in kristalno čista voda je sprala še ostalo. Nekje sem že omenil še nedotaknjeno narodo v tistih krajih. Vlada še prvotno ravnotežje, na vsakem koroku zaslediš umiranje in rojevanje, neločljivo povezana v eno samo bujno in veličastno življenje. Pravi užitek je opazovati velik bobrov jez. Kako neverjetno dobro znajo te živali zajeziti razmeroma veliko jezero. Marsikak inženir bi porabil precej tuša za isto stvar.

Visoko sonce novega dne nas je vztrajno iskalo pod ogromnimi bolvani v globoki, med visoke granitne stene stisnjeni soteski Nahoosuc Motch. Skale, ki so se bogve kdaj odtrgale od sten nad nami, so se z bujno prepletajočim se rastlinjem združile v navidez nepregleden dvokilometrski labirint. Videti je, da imam od vseh še največ sreče pri iskanju prehodov-mostov, predorov, oken, jaškov in podobnega. Fantje mi sledijo

Tipična
srednjegorska
pokrajina
Kolorada,
prehod
vzhodne nižine
v širitisočaka
Rockies
Foto B. Jeřabek

tako zavzeto, kot bi se bali, da jim bom ušel in jih pustil v tem skalnem blodnjaku, ki ponekod skrivajo še precej snega in ledu. Ko smo naposled iz soteske, se tako zveselê, da jim niti sledeč strm vzpon in hoja po močvirju ne skalita dobre volje, kar bi sicer bil običajen pojav. Steze na Apalaški poti so poglavje zase. V glavnem so le nakazane in jih velikokrat bolj slutiš, kot vidiš. O kakih markacijah ni sledu. Taka pot ne razmišlja veliko, če se je treba vratolomno vzpeti po strugi strmega hudournika ali pa naravnost prečkati kako prav prijetno močvirje. Prijetno v narekovanju, saj imaš krilato družbo – zelo lačna krvi.

Na Full Goose Shelter smo naleteli na skupino štirih študentov. V tej divjini so bili že dokaj časa. Spominjajo na junake kakega pustolovskega filma, v najboljšem primeru bi lahko bili spodobni iskalci zlata. Naporno delo opravljajo tile poraščeni orjaki, čez močvirja postavljajo mostove iz napol preklanih drevesnih debel. Ameriški študentje se vzdržujejo s takimi počitniškimi deli. Primejo za vsako delo. Je pač veliko interesentov, a malo dela. Zaslužek tukaj ni niti tako velik, kakih 60 dolarjev na teden. Plačuje jih AMC (Appalachian Mountain Club), ki vzdržuje poti in »shelterje«. Shelter je neke vrste zavetišče, ima en sam prostor, s treh strani obdan s stenami iz brun in pokrit z enokrillno streho. Na četrto stran je odprt, nobenih vrat in oken. Če so bili graditelji dobre volje, ima še lesen pod, na njem spiš, kuhaš, ješ, kvartaš, skratka, če ne premoreš šotora, si takega shelterja kar vesel.

Pa je spet nov dan, nova pot in stari komarji. Tokrat je naš cilj Carlo Shelter. Sploh sem imel občutek, da je bilo na vsej poti za tiste Američane edino pomembno le, kdaj bomo prispeli do naslednjega shelterja. Pot so jemali bolj ali manj kot neprijetno dolžnost. Niti najčudovitejši razgledi jih niso ogreli. Le kdo se ne bi čudil ostroumnosti nekoga, ki je mimogrede, a čisto resno pripomnil: »Pa čemu so le tale zavetišča v teh presnetih hribih, ko bi pa lahko bila tam spodaj na ravnem in se nam ne bi bilo treba potiti!« Ali je potreben komentar? This is America. Na Carlo Shelterju je bila morala na psu. Počasi je deževalo, vladalo je tisto mokro vzdušje, ko vlaga prodira v vse. Najbolj smo bili jezni, ker nismo mogli zakuriti poštenega ognja. Spet enkrat razmišljamo o čudnih nazorih Američanov glede prehranjevanja. Nič čudnega ni, če brez posebnega premišljevanja pospravijo surovo testo, iz katerega bi (če bi imeli pošten ogenj) spekli bisquits (vrsta buhteljnov). Ko pa sem segel po uvoženo dansko konzervo in dal v usta rezino odlične prekajene slanine, so me gledali kot prikazen. Noben Američan ne spravi take »nekuhane« slanine po grlu, če je prej tako ne ocvre, da je skoraj zažgana – to je njihov znameniti bacon.

Precej dni smo že na poti in nekje pred Mt. Success prekoračimo mejo Maine–New Hampshire (prosto po specialki). Še malo in že smo pri čudovitem jezeru Gentian Pond. Fantje se v trenutku vržejo na žabji lov. Zvečer bo velika žabja dirka in treba se je pripraviti. Uboge živali bodo tekle za življenje. Le prva sme spet v svobodo, iz drugih pa pripravimo froggs legs – ocvrte žabje krake. Res poslastica, celo zame, ki nisem vajen konzervirane in pakirane hrane.

V okolici je nekaj zanimivih pečin in takoj steče tudi plezalni tečaj. Sicer bomo pa tukaj počivali dan ali dva in tako je za vse časa na pretek.

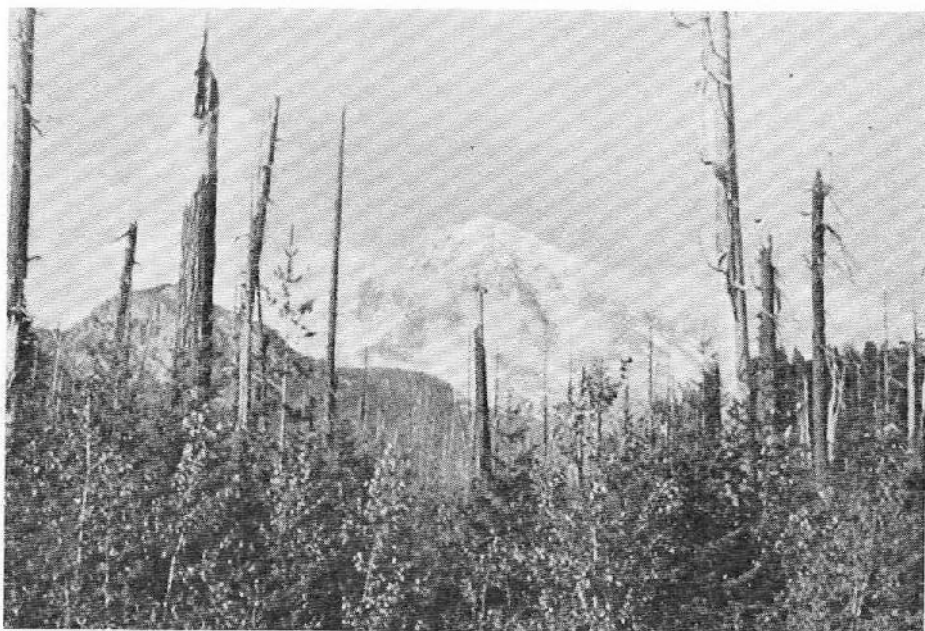
Tam daleč v dolini opazujem umazanost reko. Kar nekam ne sodi med te bujne zelene pragozdove. »Androscoggin River« pojasnjuje chip, moj namestnik. »Brown paper Company« spušča odpadke in jo uničuje. Zares škoda. Zelo jezni so tile fantje na take Paper Mills – tovarne papirja, ki so skoraj edina a zelo močna industrija v Mainu. So pač surovine pri roki. Okolica pa seveda trpi zaradi onesnaževanja. A so v zadnjem času vzdignili glas tudi proti temu zlu. Pa spet butnem ob eno nasprotij v ameriškem življenju. V trenutku mi je pred očmi obupna umazanost New Yorka, obenem pa gledam kolega, ki pepel s cigarete skrbno stresa na kavbojke in ga razmaže, čik pa vtakne v prsni žep. Da ne govorim o vseh praznih konzervah, škatlah, ki smo jih vso pot nosili s seboj in jih odvrgli šele doma...

Dan po počitku nas je našel v kratkem stiku s civilizacijo. Kar nekaj kilometrov smo jo premahali po asfaltu, da smo lahko prečkali Androscoggin River. Kmalu nas spet zajame gozdni hlad. Tri kilometre zložne gozdne poti ob spremljavi najbarvitejšega spektra vseh mogočih glasov, predvsem ptičjih seveda, in že nas pričaka vesela družbica srednješolcev, ki se je kar za nekaj dni naselila v Rattle River Shelterju. Sprva me je prijetno presenetilo zanimanje teh fantov za življenje v naravi, a sem kaj kmalu ugotovil verjetno najtehtnejši razlog za njih bivanje v tej samoti. Vsake toliko časa je klapa sedla v krog in že je krožila cigareta marihuane. Kot dobri gostitelji so nas seveda povabili k seansi. Tudi to je Amerika – marihuana, hašiš, heroin.

Po tistem se je naš pohod počasi bližal koncu. Bili smo še na nekaterih lepih vrhovih s čudovitimi razgledi na višji Presidential Mountains na JZ. Stali smo na Morian Mtn. in North Carter Mtn, obe razmeroma visoki gori, a kljub vsem lepotam so naši pogledi še najpogosteje uhajali tja daleč v dolino, kjer se je kot srebrna kača vila široka avtocesta. To je bil cilj. Droben dež je pričel pršiti, ko sem utrujen zaspal v udobnem dodgeu. Mirno je meril milje proti domu...

Konec poti.
Ob »Higway« čakamo na avtomobile iz campa
Foto B. Jeřabek

Mt. Rainier, 4395 m, gora, s katero se Američani postavljajo

Foto B. Jeřabek

Proti koncu avgusta sem bil zašel na svoji »Way West« že daleč na zahod. Za dva dni sem se ustavil v Koloradu. Pogled na karto pove, da je to kakor tudi večina držav v tem delu ZDA, skoraj popoln kvadrat ali pa vsaj pravokotnik. Kot da so z ravnilom vlekli meje. Nekje na premici, ki deli ta kvadrat približno na polovico v smeri sever–jug, leži glavno mesto Denver. Obenem je to nekako tudi na meji med vzhodno ameriško nižino in Rocky Mountains na zahodu. O majhni vasi Niwot (v letalu sem zvedel, da je bilo to ime nekega poglavarja Indijancev Arapaho), približno 30 milj severno od Denverja, sem prek pisem spoznal prijazno družino. Seveda sem jih zelo rad obiskal. Srečno naključje je hotelo, da prav tam blizu leži eden najlepših parkov v ZDA, Rocky Mountains National Park. In tja smo se nekega dne namenili z avtomobilom.

Če si ogledate nekoliko natančneje zemljevid ameriškega zahoda, boste opazili, da se Skalno gorovje sestoji iz več vzporednih gorskih verig. Narodni park leži v prvi od teh verig, kljub temu pa so vrhovi tukaj že precej visoki. Longs Peak je najvišji in meri kar 4041 metrov. Mi seveda nismo imeli kakih plezalnih ambicij, za kaj takega ni bilo niti časa, a z avtomobilom se da po lepi cesti doseči že kar zgledno višino 3700 m.

Naš cilj je bila turistično razgledna točka Fall River Pass. To je zelo lepo in zanimivo urejen prostor kakih 3600 m visoko. Tudi tu se namreč grede turizem: če si lačen, ti je na razpolago samopostrežna restavracija, če želiš nabaviti kak »originalen« indijanski predmet, zaviješ v trgovino s spominki. Vse je »Made by American Indians«, videti pa je, da so tile Indijanci krepko uporabljali šivalni stroj in vse vrste plastike. Tudi kavbojski samokresi, znameniti kolti, so originalni, da pa na vsakem piše »Made in Italy« se od daleč itak ne vidi.

Vreme nam ni bilo najbolj naklonjeno, a tu in tam sem skozi gore oblakov le ujel panoramo čudovitih štiritisočakov. Seveda so vsi že preplezani, kljub temu pa bi bilo za kako dobro pripravljeno odpravo v stenah še veliko dela. Skala ni najbolj čvrsta, primerjal bi jo s tisto iz avstrijskih Visokih Tur, tudi po barvi. Kar te najbolj navduši, je vse-

povsod pričujoča ogromnost in neizmernost. Nehote se spomniš na pionirje zahoda, ki so si čez te zasnežene prelaze utirali poti in jih občuduješ. V tej prostranosti se gornik lahko zanese le na svoje sposobnosti in opremo.

Močno je začelo liti, ko sem skušal doseči bližnjo, nekoliko više ležečo razgledno točko. Ker sem zaradi objektivnih okoliščin želel opraviti čim hitreje, sem pospešil korak. A kaj hitro sem z nastežaj odprtimi usti hlatal za zrakom kot kovaški meh. Človek pač hitro pozabi, kako visoko je, če si višine ne prigara sam. In tam bi se izplačalo.

»Kjer se cvetje z ledeniki družijo«, je neuradni naziv, uradni pa Mount Rainier National Park. Iz Tacoma v državi Washington je športni chevrolet potreboval do Nisqually Entrance slabo uro. Poleg tega ima park še tri ali štiri take »vhode« na različnih krajih. Pričaka te uniformiran uradnik, plačaš pristojbino, dobiš prospekte in nekaj napotkov in že te sprejmejo ogromne stoletne smreke in prijazne živali. Velika košuta se spreha po cesti in pomoli ljubko glavo skozi okno avtomobila. Pa na žalost ji nimamo kaj dati, le hitro jo pritisnem in se ji zahvalim za poziranje.

Naš cilj je Paradise Visitor Center 1647 m visoko ob izteku ledenika Nisqually. Še prej se ustavimo na zanimivem kraju, imenovanem Kautz Mudflow Trail. Od velikan-skih smrek molijo v zrak osušeni štrclji. »Pred približno dvajsetimi leti je izpod lede-nika tahoma prihrumel ogromen plaz blata, kamenja, ledu in vode. Tole, kar vidiš, so pa posledice,« pojasnjuje Endy, moj prijazen gostitelj in vodič. Res neverjetno velik je moral biti plaz, da je povzročil tako pustošenje.

Paradise Center je okrogla široka stavba, podobna kakemu kontrolnemu stolpu. Prav na vrhu je s steklom obdana razgledna ploščad. Čudovit je od tu pogled na 4395 m visoki Mt. Rainier. Zdi se, da bi se ga z roko lahko dotaknil, tako blizu je, obenem pa tako visok. Ni težko uganiti, česa sem si najbolj želel v tistem trenutku – dva dni časa, opremo in seveda lepo vreme. Pa je ostala le želja.

Vsakdo ti bo znal pojasniti, da se kar osemindvajset ledenikov spušča s temena tega nekdanjega ognjenika. Posebno podjetje se ukvarja z organizacijo vsakoletnih ledeniških in plezalnih tečajev. Dobro je organizirana tudi vodniška služba.

Še v Mainu sem nekje prebral, da je ameriška ekspedicija na Mt. Everest tukaj trenirala in preizkušala opremo pred odhodom v Himalajo. V enem spodnjih prostorov Paradise Centra je razstavljen oprema Jima Whittakerja, zmagovalca Everesta. Pritisneš na gumb in že ti sam pripoveduje, kako so se pripravljali in delali na gori. Še bolj spodaj je manjša kinodvorana, kjer so vsake pol ure projekcije filmov in diapozitivov z gorskega sveta okoli Rainierja. Razstavljeni so še primerki rastlin in živali. Prav na dnu je luksuzna restavracija, seveda le za globlje žepe.

Rainier nam je milostno naklonil le slabe pol ure. Ko se je spet ljubosumno zvil v oblake, nam je preostalo le še upanje, da se bo nižje spet kaj prikazal. Pa se je res.

PRVIČ NA TRIGLAVU

Spomini iz prve mladosti in refleksije

Dr. BORIS ZARNIK

Bil sem tedaj star 10 let, dovršil sem četrty razred ljudske šole na Ledini, pa me je mama poslala na počitnice k stricu župniku Matiji Zarniku v Srednjo vas v Bohinju. Že od svojega drugega leta sem bil skoraj vsako poletje z mamo in bratom Miljutinom pri stricu, to leto (1893) pa prvič sam, ker je bil brat pri vojakih, mama pa je rekla, da sem že dosti velik, da me ne bo strah, če bom sam.

Prej sem samo izpred župnišča ogledoval gore: Studor, Rudnico, Šij, Javornico, Šavnica, pa Črno prst izza Senožet in tam za jezerom Storeč, Vogel, Kuk in Podrto goro; tem poslednjim pa še nisem vedel imena, zato pa sem si tembolj vtisnil v spomin njihove oblike. Prej sem se samo z vaškimi otroki igral, podil po farovškem stogu, lovil v Ribnici kapeljne ali pa se kopal v tolmunu na Vizgarjih pod Rudnico; da bi se popel na kak hrib, še nisem imel potrebe. Enkrat v vsakih počitnicah smo se odpeljali z lojtrami k Savici, tudi na Vozeh* smo bili pri slapu Mostnice, enkrat celo na Uskovnici; ob nedeljah popoldne smo šli včasih čez Senožeti na Bistrico, najčešče pa k jezeru. Vsi ostali hribi so se mi pa zdeli strašno visoki in za navadnega človeka nepristopni. Kot otrok sploh nisem imel pravega smisla za veličastno lepoto planinskega sveta, strme skalnate stene so imele za mene nekaj groznega in demonskega, takisto tudi slap in oni globoki zeleni tolmuni Savice. Najbrž se pri vsakem človeku v prvi mladosti palingenetski javljajo čustva, s katerimi je človek v prejšnjih dobah gledal na alpski svet. Saj je vse do pred poldrugo stoletje alpski svet veljal kot nekaj, kar vzbuja strah in bojazen, smisel za krasote visokih planin je šele jako kratkega veka. Če Goethe pravi za dolino pod Sv. Gotthardom: »In Höhlen wohnt der Drachen alte Brut, — es stürzt der Fels und über ihn die Flut« (V jamah živi stari zarod zmajev, skala pada in prek nje kipe valovi), pomeni to, da mu je vzbudil pogled na penočo se vodo v alpskih soteskah grozo in strah. Alpska pota, ki nudijo prost pogled na skalnate scenerije, so označevali prej Bohinjci kot »grda«, kar tudi pokazuje na ono starejšo pojmovanje alpskega sveta. Z razvitkom alpinistike je pa estetski smisel za alpske krasote prodrl že v najširše sloje.

Šele s šestim, sedmim letom se mi je jel vse bolj in bolj javljati čut za lepoto alpske prirode, dasi me je v početku bolj vleklo na one gore s smrekovimi gozdovi, ki so bili od daleč videti temnodri; radoveden sem bil, zakaj niso zeleni, hotel sem videti iz bližine one šume, ki so tako modre barve. Kadar smo šli k jezeru, smo se vedno ustavili na mostu pri Stari Fužini, od koder je tako lep pogled na Triglav, pred katerim se kot kulise spuščajo obronki Fužinarskih planin in Uskovnice; mogočni Tosec pa zaključuje to scenerijo, kakor da se je malo odmaknil, da odpre očaku Triglavu pogled v Bohinj. Vse hribe sem rad ogledoval, vsak je imel zame prijazen obraz, Triglav pa mi je bil nekaj skrivnostnega, strašnega in obenem svetega, kot da je nekaj živega, božanstvenega v njem.

Že od mladih nog sem napeto poslušal, če so govorili o Triglavu. Moja pestunja Reza mi je pripovedovala, kako sta šla moj bratranec Janko Bleiweis in njegov sošolec Gregorač na Triglav; da je tam gori neka hiša, kjer se najde ponoči zavetje

pred divjimi živalmi, da so tam globoki prepadi, čez katere se mora skakati, zato da imajo hribolazci one dolge palice, da z zaletom preskočijo te prepade. Zaradi tega sem potem večkrat poskušal s fižolovo prekljo, kako daleč morem skočiti v zaletu, da bi mogel nekoč skakati čez prepade na Triglavu, posebno še, če bi se podile za menoj divje živali. Pripovedovali so tudi, da je pot na Triglav tako ozka, da komaj stopi noga; na eni strani strma stena, na drugi pa globok prepad. Na farovškem stogu sem zato lazil po deskah poleg petra (gornjega dela stoga ali kozolca), da se privadim na taka ozka pota. Ko sem znal čitati, sem našel doma Kadilnikov opis pota na Triglav. Vsaka beseda se mi je globoko vtisnila v spomin: kako so prenočevali na Velem polju, kako rano so vstali, kako obširen je bil razgled. Poseben vtis mi je napravilo, ne vem zakaj, da jim je pozneje bela megla zakrila Videm na Beneškem. Ker mi je mama povedala, da je Kadilnik pomočnik pri Souvanu, sem večkrat postojal na Mestnem trgu pred Souvanovo trgovino, da bi morda ugledal tega redkega moža. Ko mi je mama povedala, da je kupila neko blago pri Souvanu, sem gledal to blago z nekim spoštovanjem, misleč, da ga je gotovo Kadilnik prodal mami.

Ko so pričeli urejevati novi muzej v Ljubljani in so že prenesli zbirke iz stare gimnazije v novo poslopje – med njimi tudi onega medveda, ki sem ga že kot trileten otrok gledal in se ga strašno bal, edino »medada bav« sem znal reči očetu o obisku muzeja –, ko so bile torej zbirke že v novem muzeju, a muzej še ni bil pristopen, me je moj deset let starejši brat Miljutin odpeljal skozi stranska vrata v muzej; poznal je namreč vratarja Kobala, moža s častiljivo dolgo brado – samo poštar Bevec na Bohinjski Bistrici je imel enako. Kobal naju je vodil povsod okoli, ali »medada bav« sedaj ni napravil na mene posebnega vtisa, tem bolj pa Lergeterjev relief gorenjskih planin. Tedaj še ni bil pokrit s steklom; nisem se mogel zdržati, da ne bi pogladil Bohinjskega jezera; zelo sem se pri tem začudil, da to ni bila voda, ampak steklo. Kar ostrmel sem pa pred Pernhartovo triglavsko panoramo, ki je tedaj visela v prsni višini, ne pa, kakor na žalost sedaj, pod stropom. Ko sem začel pohajati šolo in sem smel že sam v muzej, sem odšel ob nedeljah pozimi često ogledovat oni relief in Pernhartovo panoramo. Nikdar pa nisem mogel razumeti, kakšen hrib naj bi bil oni, ki na panorami štrli iznad vseh in ima toliko snega pod seboj (Rjavina s triglavskim snežiščem). Jezil sem se nanj, da je, kakor sem mislil, višji od Triglava. Vidma, ki ga je Kadilniku zakrila bela megla, pa nisem mogel najti. Tudi Pernhartova slika Velikega Triglava, gledanega z Malega, me je zelo privlačila. Vse to sem si vtisnil v spomin in vedno bolj vroča je postajala moja želja, da bi kmalu toliko zrasel, da bi se mogel popeti na Triglav in na svoje oči videti vse te skrivnostne krasote.

Ono Pernhartovo sliko Velikega Triglava sem tako zvedavo ogledoval tudi zaradi tega, ker prikazuje Triglavsko sedlo, o čigar strahotah so toliko pripovedovali. Poslušal sem nadučitelja Andolška, ko je opisoval mojemu stricu svojo pot na Triglav in pokazal na farovski stog, češ da je sedlo tako ostro kot sleme na stogu. Seveda sem to pojmoval dobesedno. Saj so govorili, da se po sedlu ne more hoditi, ampak samo jahati in tako pomikati naprej. Mislil sem, da se mu pač za to pravi sedlo. Moj prijatelj Lojze, ali kakor so mu rekli v Srednji vasi, »šolšč Lojz« (sin. pok. nadučitelja Rihtaršiča, sedaj nadgozdar v Celju) je pa rekel, da vodnik nosi vsakega turista čez sedlo. Vse te strahote Triglava so mi hodile vedno po glavi, ali vedno bolj se mi je utrjevala misel, da bom tudi jaz mogel zmagati vse te težave, če jih morejo drugi.

Ko sem bil kot bodoči gimnazijec sam pri stricu brez maminega nadzorstva, sem na vse načine poskušal pridobiti strica, da me pusti na Triglav. Saj mi je Šomaštrov Fronc (cerkovník Fronc Grm, sin nadučitelja Grma, ki ga omenja Mencinger v »Hoji na Triglav«) obljubil, da me popelje gori. Stric je sicer vedno govoril »gora ni nora, nor je tist', ki gre gor',« pa je nazadnje le privolil, da greva s Froncem na Triglav. Toda s Frončevo obljubo ni bilo nič, en dan je slutil slabo vreme, drugi dan je moral

pogledati mrliča Podjelam, tretjič je bilo v cerkvi posla ali pa je moral v rov. Dne 31. julija popoldne se je peljal stric k jezeru, da se okoplje pri Sv. Duhu, kjer je imel kabino, ter me je vzel s seboj. Ko smo se vračali domov po okrepčilu v »Turistu« (tako so rekli sedanjemu hotelu Sv. Janez), tedaj edini hiši ob jezeru, je večerno nebo tako lepo žarelo nad Triglavom ter obetalo tako lepo vreme, da sem celo pot govoril, da moram drugi dan na Triglav, dasi nisem verjel, da bo to mogoče.

Kakor sem slutil, je 1. avgusta napočilo krasno jutro. Ko stopim pred župnišče in ogledujem modro nebo, ki ga ni kalil noben oblaček, pride šalsč Lojz, pa mi pove, da vodi Jagrov Lorenc (Lorenc Škantar, kovač in gorski vodnik v Srednji vasi) nekega gospoda na Triglav, in da gre ob 11. uri za njima Lorenčev sosed Goričar kot »trogar«, ki bi me mogel vzeti s seboj. Kmalu pride stric od maše, povem mu to, dolgo sicer ugovarja, naposled pa pravi: »No, fanték, pa pojdi, Goričar bo že na tebe pazil.« Kuharica Johana in pomočnica Sajmanov Minček sta takoj zaklali kokoš, da mi jo spečeta. Iz »zaske« sta vzeli par klobas in jih deli kuhat. Seveda sta napolnili tudi rogaško zelenko z vinom. Saj tedaj ni bilo oskrbovanih koč. Najvažnejše, kar se je jemalo na gore, je bila hrana in pijača, seveda vino, ki da človeku »moč in pogum«. Neverjetno, ali tedaj so vsi turisti jemali vino s seboj. Vodnik je imel poseben putrh, v katerem je nosil vino za svojega turista. Seveda je znal sam najbolj ceniti vsebino sodčka in se je rad pobrigal, da ga je čimprej izpraznil. Kako naj se oblečem? Na Triglavu je mraz in sneg. Zimskega plašča pa nisem imel s seboj. Da se zavarujem pred mrazom, sem si pomagal tako, da sem oblekel dve srajci drugo čez drugo, nato letno obleko, čez njo pa še zimsko! Svoje ponošene zimske čevlje sem bil dal že prej podkovati z žebli. Ob 11. uri je prišel Goričar po mene. Imel je na ramah velik koš, v katerega je Johana naložila vsa ona jedila in zelenko z vinom, seveda tudi še kruha, masti in koruzne moke za žgance. Stric, ki je sedel na klopi pred farovžem in pušič viržinko čital časnik, pogleda Goričarja iznad svojih naočnikov in mu pravi: »Glej, da mi pripelješ fanta zdravega nazaj.« Po stari navadi je namreč stric tikal vse neporočene in one, ki jih je sam poročil. Nato sva odkorakala z Goričarjem preko mosta in po klancu proti šoli. Pri šoli sta stali gospa Rihtaršičeva in hči Justina, ki sta mi zaželeli srečno pot. Ko gospa vidi, da nimam palice, stopi v hišo in mi prinese dolgo palico, češ da mi bo dobro služila. Sedaj sem bil posebno ponosen, saj je bila dolga palica najvidnejši znak

ANANEA V C. APOLOBAMBI

H. Duttle-Albrecht iz Chuquimbambille v južnem Peruju je v »Les Alpes« 1972/III opisal del Cordillere Apolobambe, ki leži severno od jezera Titicaca, se vleče od južnega Peruja proti Boliviji in se nadaljuje v Cordilleri Real, ki jo je že tlačila slovenska alpinistična noga in stopila tudi na slavni Illimani nad La Pazom, glavnim mestom Bolivije.

V Cordilleri Apolobamba je markanten vrh Nevado Ananea, 5850m. Arnold Heim popisuje v svojem delu »Čudežna dežela Peru« (Wunderland Peru), da je hotel priti na Ananeo, pa je odnehal pri 5500 m. Avtor Duttle-Albrecht je z dvema VW krenil od jezera Titicaca in pripeljal do višine 4700 m na sedlo nad rudarsko vasjo Ananea. S sedla so zagledali goro Ananeo in jugovzhodni greben, ki je bil videti najpristopnejši. Vremenarji so ugotovili, da je deževni čas mimo in da jim bo nagajal kvečjemu kak jesenski vihar.

Od višine 4600 do višine 5000 m se je pred njimi širila visoka gorska planota, o kateri so slišali že pri jezeru Titicaca, saj se vode jezera hranijo s teh pobočij. Pred njimi je mrgolelo lam in alpak, ki so se obložene z bremenem počasi zvrščale mimo kamenitih indijanskih koč. Karavane so nosile na pragozdno stran krompir in suho meso in ga tam zamenjale za koruzo, riž in listje »koka« (coca).

Na sedlu je družba v VW krenila proti vzhodu in prišla v vas Ananea. Tu je na višini 4600 m delal ogromni dieslov motor za slavni zlati bager na ravno daleč nad motorjem. Peljali so se še kake pol ure po umetno izpranih morenah in prišli na ravnico, posuto z velikimi bolvani, na pravo temeljno moreno. Sredi te ravnice na višini 4800 m je plaval v majhnem umetnem jezeru najbrž najvišji tovrstni

pravega hribolazca. Moj prijatelj Lojz se nama je pa pridružil, da naju spremi košček pota. Vsi trije odrinemo naprej na Tugeje in dalje po gozdu proti Uskovnici. Sonce je sicer vroče pripekalo, vendar me nista nič motili moji dve srajci in dvojna obleka. Tedaj sploh nisem poznal tega, da bi se potil pri hoji na gore. Danes me pa obliva pot, tudi če imam samo lahko srajco in tanke hlače dokolenke. Regulacija telesne temperature je pri mladem fantu pač mnogo popolnejša.

V srenjski cerkvi je zazvonilo poldne, ko smo prispeli na Klanec (početak visoke planote Uskovnice, kjer stoji križ) ter ugledali Triglav, čigar vrh se je bleščal izza Tosca. Tam smo prvokrat na kratko počili in se nato ločili od Lojzeta, ki se je vrnil domov, jaz pa sem z Goričarjem krenil naprej po gozdu proti Uskovnici. Da Uskovnice mi je bila pot znana, naprej je bilo pa vse nov svet z novimi, tedaj še neznanimi imeni. Moj brat mi je nekoč povedal, da se gre na Triglav čez Uskovnico, Konjščico, Draški Vrh, Tosec in Velo polje. Seveda sem bil to dobesedno razumel in mislil, da vodi pot po vrhu Draškega vrha in Tosca. Sedaj me je pa Goričar poučil, da greva čez Čiprje k Štapcam in skozi Trstje. Ubrala sva jo čez čiprske senožeti ob pripekajočem soncu, nato pa sva krenila v goščo. Goričar mi reče, da se bo kmalu opazilo, če imam kaj omočice, mislil je na pot čez Štapce proti Trstju iznad strmih skalnatih obronkov Slemenca, ki se spuščajo na Voje. Pot je tedaj držala niže kot sedanja; od gornjega kraja Čiprij najprej malo po ravnem, potem se je pa zavilo okoli roba in doli, naposled precej strmo, tako da so bile napravljene primitivne kamenite stopnice (bohinjsko »štape«), ki so vodile k studencu. Sedanji studenec, mimo katerega drži pot, je za kakih 50 m višje. Ta studenec v Štapcah je bil že tedaj prvo običajno večje počivališče na poti na Triglav; turisti so odhajali iz Srednje vasi tako, da so prispeli v Štapce opoldne, ob času kosila. Drugo glavno počivališče je bilo pa na Velem polju.

Okoli ene ure sva prispela z Goričarjem k studencu, ker sva čez Uskovnico in Čiprje precej hitela in tako dohitela Lorenca z onim gospodom, ki sva ju našla na počitku pri studencu. Turist je bil neki abiturient Rudolf Tertsch, menda iz Maribora, Nemeč. Ker je bila Lorenčeva kovačnica precej daleč od farovža, na južnem koncu vasi ob cesti pod Študor, Lorenca prej nisem poznal. Zanj je bila vsaka pot na Triglav nekaj svečanega in je vedno oblekel boljše irhaste hlače in lovski »pruštah« z zelenimi našitki, na katerem je nosil kakor medaljo vodniški znak Nem. in avstr. plan.

bager na svetu. Bolj kot ta tehnična pošast jih je zanimalo zasnežena indijanska vas Ananeo. Nekaj koč, kolonialna cerkev in na višini skoraj 5000 m majhno vaško središče. Onstran morene so se pasle črede alpak, od katerih ti ljudje žive. Njihova bivališča je že spodžiral tehnični nestvor in že nekaj dni so se z angleškim šefom trli, da bi dosegli za koče čim višjo ceno. Da jih bo bager požrl, je bilo očitno. Avtor je s tovaršijo obiskal še Rinconado, še bolj slikovito rudarsko gnezdo na višini 5100 m. 200 m pod sovromom Ananeo so si Indijanci postavili kamnite koče, jih pokrili s slamo in tam brez ogrevanja neusmiljeno prezebali in brskali za zlatom na svoj račun. 50 m nad tem zlatokopom so našli Indijanca zavitega v cunje, ki je pravkar prižgal dinamiški naboj. Pri detonaciji so prižgali cigarete, nato pa so se splazili po trebuhu kakih 20 m v rov, po komaj vidnih zlatih sledih. Iskalci zlata imajo res trdo življenje. Vsak večer prinaša mož domov tiste odstrelke, ki kažejo največ vsebka. Žena jih razbija s kladivom – nekatere pa imajo tudi primitivne mlince, nato pa sede na pručico pred hišo in v leseni skledi izpirajo zlato. Na teden se nabere kake 4 grame zlatega prahu. Ko odranjajo lastniku rudnika njegov delož, ostane možu kakih 20 soles, to je dva švicarska franka na teden! Nad vasjo so našli primeren prostor za bivak in pri tem zagledali v zelo težko dostopnem kraju še nov rov, ki so ga izkopal Ananejci. Ko so se naslednji dan vrnili v vas, so si ogledali, kako žene izpirajo zlato. V veličastni pokrajini, obdani od šesttisočakov, sede na nečloveško kruti nadmorski višini, revni, slabo oblečeni in slabo hranjeni ljudje in se bijejo za svoj vsakdanji kruh. Usmiljenja vredni, pravi švicarski avtor. Oba VW so pustili na višini 5000 m. Zmedeni od revščine, ki so ji bili priča, so prebili noč na moreni Ananee. Naslednji dan niso mogli čez ledeno steno, ki se je bočila nad moreno, zato so morali sestopiti in poiskati pot na greben, ki so

društva, saj je bilo Slov. plan. društvo tedaj šele ustanovljeno in ni imelo svojih vodnikov. Moram reči, da mi je zelo imponirala njegova krepka, širokopleča postava, energičen izraz lica in avtoritativen način govora. Ker sem komaj znal kako besedo nemško, Tertsch pa ne slovensko, je bil Lorenc za tolmača. Ko je bil kot kovaški vajenec na Gornjem Štajerskem, se je naučil nemškega štajerskega narečja. Tudi to se mi je zdelo imenitno, kajti do tedaj še nisem videl kmečkega človeka, ki bi znal nemško. Mislil sem, da turistu ne bo prav, če se mu priključi tak mlad fant, pa me je Tertsch zelo prijazno sprejel. Spominjam se, da me je med drugim vprašal, če bo na gimnaziji Wiesthaler moj ravnatelj, jaz sem se pa odrezal, da je Wiesthaler na kmečki gimnaziji (kakor so tedaj zlobno rekli II. nižji gimnaziji v Ljubljani, kar je Lorenc prevel z »Bauerngymnasium«), jaz pa da sem se vpisal v višjo gimnazijo. Zelo zvedavo sem ogledoval Lorenčev »kramp«, kakor sem ga imenoval; Lorenc pa mi je razložil, da se temu ne pravi kramp, ampak »ajspikel«, ki ga dobi vsak vodnik od društva. Prvikrat sem tedaj videl cepin in takoj sem si zaželel imeti tak ličen »kramp«. Čez dve leti sem ga res dobil za god.

Vodnik je bil tedaj za turiste zelo važna oseba. Saj markiranih potov tedaj skoraj ni bilo. Ali ne samo to. Večina koč ni bila oskrbovana, pa so samo vodniki imeli ključe od koč. Kdor je hotel prenočiti v planinski koči, je moral torej najeti vodnika, kar je bila pa za tedanje razmere precej draga stvar. Saj je bila vodniška pristojbina za navadno pot na Triglav in nazaj šest goldinarjev, čez Triglavsko jezera pa osem. Goldinar je imel tedaj vsaj tisto vrednost kot pred vojsko 100 Din. Z 1 gl. v žepu si mogel vso noč krokati, 4 gl. je bila pa cena boljših čevljev. Tudi prenočnina v kočah je bila draga, 1 gl. za nečlane. Zato mi je prav prišlo, da sem mogel iti z nosačem, ker sem upal, da bom tako izhajal ceneje. Pa je prišlo na isto, kajti moj stric je dal po končani turi Goričarju 4 gl., Lorencu pa 2 gl., pri tem je bilo menda tudi prenočišče vključeno. Razume se, da so bile te visoke tarife velika ovira za razvoj turisticke. Mladina si je težko mogla privoščiti pot na Triglav. Spominjam se nekega mojega tedanjega druga, sedaj že na žalost pokojnega, ki mu je moja pot na Triglav pobudila živo željo, da bi šel tudi on gor, kar mu je 2 leti pozneje res uspelo na ta način, da je vzel svoji mami neko zlatnino in jo brez njene vednosti zastavil, da je zmogel denar za vodnika in prenočišče. Ko je potem

---

ga gledali s sedla Ananea. Pri tem so si ogledali indijanske kočice z ovalnim florisom, 3 m premera, z 1 m visokim zidom iz kamna, brez oken. Vhod je nizka luknja, zakrita z neodrto kožo, pokrite pa so kočice s travo »iču« (ichu). Kočice pritrjujejo z vrvmi iz iču na veje drevesa »quehuina«. V takih kočah žive leto in dan »Indios« na višini 5000 m od tega, kar jim daje alpaka. Krompir tu ne uspeva več.

Preprostki ljudje so se Švicarjev ustrašili. Ko pa so videli, da so le »prismuknjeni gringos« in ne »cucuchis« (prikazni), so brez besede zlezli nazaj v brloge.

Švicarji so sestopili na 4700 m na močvirnato ravnico, našli čez njo prehod in po eni uri že grizli v strmi led. Svetil jim je mesec, bili so navezani in ker so eno celo leto živeli v višini 4000 m, jih tudi sapa ni dajala. Pod seboj so videli jarko luč – zlati bager je izpiral zlato tudi ponoči.

Dan je nastopil brez jutranjega mrča in že je začelo neusmiljeno greti sonce. Zagrizli so se v greben, gazili izmenoma in ob 10 uri so že bili blizu temena. Avtorju se zdi, kot da je tako pokrajino že nekje doživel: Ali ni bilo na grebenu Everesta? Preteklost in prihodnost sta se stopili v eno zavest. Za avtorja je eno zares gotovo: »Moje življenje se bo izteklo v divjini visokogorja, razen če kaka višja sila ne odloči drugače«.

Pri sestopu so spodobno kleli, kajti sneg je bil mehak kot maslo, pri vsakem koraku so otrkavali dereze. Seveda je bil nad njimi ves čas topi, a vendar strašno težki Damoklejev meč – plaz. Ko so prišli med serake, ga ni bilo več nad njimi, zato pa jih je tropsko sonce naravnost cvrlo. Prišli so do hude strmine, 200 m visoke, dereze jim niso prijemale, saj so bile natlačene s svinčeno toplim snegom. Dvanajst ur hoje so imeli v nogah in prav zdaj so morali biti najbolj zbrani, previdni. Šlo je

svoji mami s ponosom povedal, da je bil na Triglavu, mu je odpustila pregreho in segla v žep, da reši zastavljeni predmet.

Z Goričarjem sva samo četrt ure posedela v Štapcah. Pri tem so vsi z zadovoljstvom pokusili farovška vino, saj so vedeli, da to ni »štern« (kakor so tedaj po nekem zagrebškem trgovcu imenovali ponarejeno vino), ki ne more služiti za božjo službo. Jaz pa sem večjo pozornost posvetil pečeni kokoši. Pot od Štapa dalje se mi je zdela posebno prijetna, lepo po senci je držala in navzdol. Nisem sicer mogel razumeti, da moramo navzdol, če hočemo priti na Triglav, ali misliš sem si, da pač mora tako biti. Pot se je namreč spuščala globoko doli, od Čiprij do pod Tosec za 200 m. Šele mnogo pozneje so napravili sedanjo pot, ki vodi skoraj vodoravno. Ko smo iz senčnatega pobočja prispeli na planino Trstje, ki leži globoko pod sedanjo potjo, sem z velikim zanimanjem ogledoval vrhove nad seboj. Koničasti Draški vrh, ki je vedno vzbujal mojo radovednost, koliko je pač mesta na njegovem vrhu, je popolnoma izpremenil obliko in kazal trebušasti rob; vrh, ki ga vidiš od Sv. Janeza desno od njega, (Ramornik) in o katerem je moj brat nekoč rekel, da ima tako obliko kot slike gora v Valvazorju, se je pa razčlenil v celo vrsto vrhov, da sploh nisem vedel, kateri je pravi.

Od Trstja smo dospeli v jarek pod Toscem, v katerem šumi, še kot mal potoček, Mostnica. Sedaj je pa počela v mnogoštevilnih serpentinah pot navzgor po krasnem bukovem gozdu na pobočju Tosca. Lorenc me je poučil, da je treba hoditi pri vzponu enakomerno in da se ne sme govoriti, ker to preveč upeha. Čez $\frac{3}{4}$ ure smo prišli do roba gozda in na planino Spodnji Tosec in takoj nadaljevali pot po odprtem, strmem pobočju. Prostrani razgled v Bohinj me je vsega prevzel, tako da nisem gledal na pot, ampak naokoli. Seveda sem se zaradi tega stalno spotikal. Ko Lorenc to opazi, se silno razjezi, češ, če se hodi, se gleda samo na pot, le če se postoji, se pogleda naokoli. Tudi ta nauk sem si globoko vtisnil v spomin. Še drug dober Lorenčev nauk sem si zapomnil in ga od tedaj vedno upošteval: da se moraš, če hodiš po ozkih potih, opirati s palico, držeč jo z obema rokama, proti steni, ne pa proti prepadu, ker se tako takoj zaustaviš, če ti spodleti. Malokdo se danes drži tega pravila razen domačinov. Res je, da je danes tak običaj, da se hodi brez palice. Domačini, ki so daleč od mode in snobizma, nosijo prej ko slej palice, ki segajo do ramena. Saj so prvi alpinisti gotovo od planinskih domačinov prevzeli dolge

---

vse po sreči, prišli so na trdna tla, na otroško igro v primeri s svetom, kjer jim je šlo za las. Kmalu nato so popadali v »ledenomrzla« jezercu, ki se zbirajo 100 m od ledenika, in skoraj otrpnili, pregreti, kakor so bili. Sicer pa jim je še bolj živo bilo srce od veselja nad srečnim vzponom in nad ledeno kopeljo. Ob štirih popoldne so bili v taboru, nato pa so v petih urah dosegli Putino, kjer so jih pričakali prijatelji.

Kaj lahko doživi, kaj si lahko ogleda takšna delegacija ali delovna skupina v osrčju visokih gora, če se seveda zbere – po naključju ali po izbiri – vsaj četveroglava alpinistična naveza!

T. O.

TURIZEM V CENTRALNI AFRIKI

Gre za področje Ruwenzorija, ki postaja vse bolj turistično zanimiv. Mountain Club of Uganda je tam na delu, da uredi čim lažji pristop evropskim alpinistom, željnim afriške eksotičnosti. Klub ima sedež v Kampali, nosače pa rekrutirajo iz plemena Bakonjo. Vsi morajo biti zavarovani pri državni zavarovalnici (ca 4 DM), vsak teden posebej. Turisti morajo po pravilih nosače tudi opremiti, na vsake 4 nosače pride ena aluminijasta skleda in panga, 1 m dolg sekač za džunglo. Panga ni več nujna, kajti obiska je toliko, da se steza že pozna. Namesto tega nosači terjajo večjo plačo. Vse kaže, da bo mednarodno gibanje nosačev in to gorskih kjerkoli na svetu treba urediti. Množe se glasovi, da šerpe niso več tisti kakor pred 10 leti. Čas teče, razmere se spreminjajo in na to nekateri radi pozabljajo.

T. O.

palice ali pa se jih je že tedaj polotila moda, da so nosili silno dolge, čez glavo segajoče palice, kakor jih vidimo na slikah iz početka preteklega stoletja. Pozneje so jemali krajše palice, po vojski zadnjih petnajst let pa vidimo navadne kljukaste palice za sprehod, večina pa se ponaša s tem, da hodi brez palice.

Na planoto Tosca smo prispeli precej upehani, pa smo malo polegli v sončnato travo ter se okrepčali z mlekom. Tedaj je obstajala še fužinarska planina Gornji Tosec, ki je bila pozneje opuščena. Bila sta tam dva stana, v enem je planšarila brhka Hlipova Mina, ki je veljala za eno najlepših bohinskih majaric. Danes so od teh stanov samo še razvaline. Na poti okoli Tosca proti Velem polju sem z velikim zanimanjem opazoval, kako spreminjajo svojo obliko razni, že prej mi poznani vrhovi: Ograde, Stog, Debeli vrh. Kmalu je pomolil pred nami svoj stožec Mišelj vrh, ki ga prej še nikdar nisem opazil, sedaj se je pa pokazal kot znatna gorska gmota. Sleč je bil še ves v cvetju ter je zelo navdušil Tertscha, ki si ga je natrgal za poln klobuk, mene so pa bolj privlačile planike, prve, ki sem jih ugledal v prirodi. Tedaj jih je bilo ob tem potu še zelo mnogo. Danes so že precej iztrebljene, v Toscu pa jih je še vedno dosti, tudi blizu pota. Poznam mesto, kjer jih je toliko med travo, kakor v dolini marjetic; cenjeni čitalec pa naj nikar ne pričakuje, da mu to mesto izdam, ker ne verujem, da bi jih hotel samo gledati kot jaz. Ko govorimo o Toscu, naj še pripomnim, da se ta gora ne zove Tošec, kakor danes često čitamo, celo na našem vojaškem zemljevidu, ampak Tôsec, tj. Tolstec, ker je debel in širok. Tošec pri Polhovem Gradcu je pa isto kot stožec, ker je koničast kakor Draški vrh.

Medtem je v Toscu še sijalo sonce in je bilo le tu in tam opaziti kak oblaček, so se sedaj začele zbirati megle in ko smo dospeli na prelaz k Velemu polju, je bil gornji del triglavskega masiva ves zavit v meglo. Tertsch je začel tarnati, da bo dež, Lorenc pa je kot dober poznavalec vremena venomer trdil, da bo dobro. Poučil je tudi mene in dobro sem si zapomnil, da pomenijo okna v oblakih zvečer lepo vreme, da pa pravi bohinski pregovor »če so zjutraj okna, bo rada r... mokra«. Moram reči, da se je obneslo še vedno tako prvo kakor tudi drugo vremensko pravilo.

Tedaj še ni držala pot do Tosca na Konjsko planino v ravni smeri pod Vernarjem, ampak smo se morali spustiti 150 m globoko doli na Velo polje, kamor smo prispeli po 4. uri popoldne. Tam je bilo drugo glavno tradicionalno počivališče, in sicer v stari sirarnici. Nova sirarnica, ki so jo pred kratkim postavili, stoji nasproti stari. Tam je tedaj gospodaril sirar Krištanov Fronc s Podjel, znana osebnost onega časa, saj je često vodil turiste z Velega polja na Triglav, Kanjavec, Mišelj vrh ali pa Vernar. Tudi mene je par let pozneje vodil na Vernar. Hodil pa je vedno v lesenih cokljah. Nekoč je pred nekim turistom, ki je bil hudo omotičen, plesal v cokljah na sedlu med Malim in Velikim Triglavom, da mu dokaže, da ni nobene nevarnosti; toda to obnašanje je napravilo gospoda še bolj nervoznega. Sirarnica na Velem polju je bila tedaj važna planinska postojanka. Lesene stopnice z ograjo so vodile na podest pred nizkim vhodom lesene bajte. Nad vrati je bil v polkrogu francosko-nemški napis »Hotel Garni für Triglav-Kolonisten«, ki so ga napravili neki nemški turisti. Na levo od vhoda sta bili dve postelji druga na drugo, nasproti na desni pa ognjišče. Če so turisti potrebovali prenočišča, se je Krištanov Fronc rad umaknil drugam, tudi za več turistov je preskrbel prenočišča v drugih stanovih. Nekateri turisti, največ Nemci, so tudi cele tedne bivali pri Krištanovem Froncu. Sem je često zahajal pok. prof. Albin Belar, ki je posebno cenil Kanjavec. Stalen gost je bil tedaj vsako leto poznejši Nobelov nagrajenec in profesor medicinske kemije v Gradcu, Ljubljčan dr. Fric Pregl. Ker je cenil dobro kapljico, se je podal vsakih par dni čez Vratca in Krmo v Mojstrano k Šmercu ter se v vselem razpoloženju vračal na Velo polje. Ti turisti so bili zadovoljni s hrano, ki jim jo je prirejal Krištanov Fronc: prežgana juha, žganci, cmoki in slično. Fronc je znal priskrbeti tudi gamsovo pečenko; baje je imel puško skrito nekje pod Vernarjem. Od kod in kako je prišel gams, se ni vedelo in se tudi ni povpraševalo, bil je tu in glavno je bilo, da se hitro poje.

Na Triglavu je bila sicer koča, ali v njej je bilo mesta samo za šest oseb. Zato je

bilo prvo, kar je Lorenc vprašal Fronca, če so že kaki gospodje odšli na Triglav in koliko. Če jih je bilo preveč, si moral ostati pač na Velem polju in tam prenočiti ter kreniti drugo jutro ob treh dalje. Imeli smo srečo, da še ni bilo nikogar pred nami. Pri Froncu smo se zadržali dobro uro. Lorenc je takoj zanetil ogenj in pristavil pisker z mlekom in pisker za žgance. Z velikim zanimanjem sem opazoval, kako je natresel v vrelo vodo koruzne moke in na vrh kupčka, ki je štrlel iz vode, po stari pobožni navadi vtisnil s kuhalnico križ. Po dolgem kuhanju je začel mešati, toda samo na kratko, nato je pa odlil vodo in na suho mešal pri ognju, tako da je bila površina žgancev rjavkasto zapečena. Nasul jih je potem v skledo in zabelil z razpuščeno prekajeno slanino in ocvirki. Ta postopek sem si tako dobro zapomnil, da sem, ko sem se vrnil v Ljubljano, s ponosom pokazal mami to svojo novo umetnost.

Vonjavi dim gorečega ruševja je še povečal tek, ko smo jedli vsak svojo porcijo žgancev z mlekom. Vonj in spomin na razne situacije, kjer smo ta vonj duhali, sta, kakor znano, posebno ozko povezana, kar je zapuščina davnih naših prednikov, ki so imeli bolj razvito čutilo voaha kot pa mi in pri katerih je igral vonj mnogo večjo vlogo kot pri nas. Kadar zaduham dim ruševja, vedno mi stopi pred oči notranjost sirarnice na Velem polju, Kristanov Franc v cokljah ter pogled na Stog, kakor si ga videl skozi vrata, če si sedel na klopi pred posteljo. Seveda je tudi farovško vino prišlo do veljave, pa tudi žganje, ki ga je nosil Lorenc v čutari v notranjem žepu svojega »pruštaha« ter ga je še v Toscu opremil z listjem planinskega pelina. Kristanov Franc mi je pokazal velik bakren kotel za izdelovanje sira. On je bil še učenec Švicarja Siebra, ki je bil prišel v Bohinj na poziv bistriškega župnika in dež. poslanca Mesarja, da bi naučil Bohinjce sirarstva. Prej so namreč na planinah izdelovali samo maslo.

Megle so se še bolj zgrnile, ko smo po 5. uri krenili dalje. Vendar je bilo nad Šmarjetno glavo lepo modro okno, ki je obetalo najbolje. Prek prodovja, ki stalno ogroža zeleno poljano, in mimo velike skale smo prispeli v podnožje Triglava ter se dvigali v serpentinah više in više proti Konjski planini. Vedno sem povpraševal, če smo že na 2000 m, ker mi je bila ta višina nekako merilo visokega hriba, pa mi ni nikdo znal točno pojasniti. S Konjske planine smo zazrli Krmo, potem nas je pa objela gosta megla. Nepopisno svečani občutki so me navdajali ob zavesti, da korakam sedaj že po pravem pobočju Triglava. Ko smo bili že precej visoko in se je za hip razgrnila megla, sem opazil v daljavi Šmarno goro v zadnjih večernih žarkih, kakor sem jo poznal s Pernhartove slike. Lorenc je že prej krenil naprej, da zaneti ogenj v koči. V kontah poleg pota so se že pojavile svetle lise snega, ki so se v polmrazu posebno jasno odražale od kamna. Že smo opazili nad nami v megli rdeči svit, ki je prihajal iz odprtih vrat koč, začuli smo prasketanje ognja ter kmalu nato vstopili v Marije Terezije koč, ki jo je bil postavil »Oesterreichischer Touristen-Club«.

Bila je to prva koč, ki sem jo videl. Seveda sem bil prepričan, da mora biti vsaka koč taka. Po svetovni vojni je potem služila kot karaula našim graničarjem, ki so jo povišali in okna povečali. Vrata so vodila v kuhinjo z odprtim ognjiščem. Za ognjiščem v kotu je bila postelja za vodnika, s senom, enaka kakor v majarskih stanovih. Na zidu polica s par piskri, skledami, pokrovi in krožniki. V drugem kotu skladovnica drv. Tla so bila steptana zemlja. Iz kuhinje si vstopil v »sobo«, ki je imela stene obite z deskami. Na kraju sobe je bil lesen pograd s šestimi žimnicami, trdimi žimnatimi blazinami in navadnimi konjskimi pokrivačami. Pred pogradi je bila pritrjena klop. Po sredi sobe je stala dolga preprosta miza s klopjo na vsaki strani. Poleg edinega malega okenca je bila omara z jedilnim priborom in krožniki ter s knjigo za vpisovanje turistov. Ura budilka je dopolnjevala skromni inventar. V sobi je bil lesen pod. Še par let pred svetovno vojno sem našel v Švici večinoma samo take koč in najbrž tam tudi danes niso drugačne.

Na zapoved vodnika smo se dobro natepli žgancev, seveda so tudi farovške klobase izpolnile svojo nalogo. Tertsch je neprestano tarnal zaradi vremena; Lorenc, ki je

odločno trdil, da bo najlepše vreme, pa je vedno ostreje zavračal njegova tarnanja, tako da sta se skoraj skregala. Lovrenc je legel v kuhinjo, drugi pa v sobo na žimnice. Ker smo bili samo trije, je vzel vsak dve pokrivači. Ostali smo v oblekah, samo čevlje smo sezuli, saj bi bilo drugače prehladno. Takoj sem zaspal kot polh in nič nisem čutil trdote ležišča. Pred petnajstimi leti sem nočeval v Malnarjevi koči na Ravenški planini. Tam so bila tedaj tudi še taka ležišča. Vso noč sem se vrtil kot prašiček na ražnju, nisem mogel namreč dolgo ležati na eni strani, ker so me začele boleti kosti. Sedaj razumem, zakaj je šel Lorenc ležat v kuhinjo in je pustil Goričarja v sobi, saj je seno mnogo mehkejše in prožnejše kot pa trde žimnice na deskah.

Spal sem tako trdo, da se mi je zdelo, kot da je poteklo komaj pol ure, ko nas je prebudil Lorenc še pred tretjo uro zjutraj. Prvo, kar je Tertsch vprašal, je bilo: »Sest, wie ist das Wetter? – Sest, kakšno je vreme?« (V vodniški knjižici Jagrovega Lorenca je bilo namreč navedeno kot vulgarno ime »šest«, ki je bilo pa v resnici le ime hiše njegovega očeta, tudi vodnika; zato so Lorenca vsi tuji turisti klicali Šest.) »Prohtfol« (prekrasno) je bil ponosen odgovor Lorenčev. Ker so mi zobje šklepetali od mraza, me nič ni mikalo, da bi ven pogledal, temveč sem zavil v odejo sedel na klop, da popijem črno kavo, ki jo je skuhal Lorenc. Bila je enake vrste kot ona, ki sem jo okusil pri vojakih. Lorenc nas je naganjal, naj se hitro pripravimo, da bomo še pred sončnim vzhodom na vrhu.

Ko smo stopili na plan pred kočo, se je nad nami razpenjalo krasno zvezdnato nebo; še nikdar prej nisem videl tako bleščati zvezd kot v tistem čistem višinskem zraku. Dasi je bil mlaj ter se je na vzhodu komaj počelo svitati, so dajale zvezde vendar toliko svetlobe, da so se jasno odražali sivi triglavski vrhovi od zvezdnatega neba. Ker me je moj brat Miljutin naučil spoznavati premičnice, sem ponosno pokazal Tertschu Marsa, ki je migljal v svoji rdečkasti luči nad Bovško škrbino, in Jupitra, ki je stal visoko iznad Mišelj vrha. V zvezdni svetlobi se je pot dobro videla, tako da smo sigurno stopali po prodovju proti Malemu Triglavu. Kmalu sem se toliko razgibal, da sem oddal svoj lodnasti havelok Goričarju. Ko smo prispeli v skalovje, sem z napetostjo pričakoval, kdaj pride tista pot ob navpični steni, kjer ima noga komaj mesta, pa ni bilo nič sličnega, kar bi ustrezalo tem mojim predstavam. Vedno bolj me je navdajal nek topel in srečen občutek, kot da se dvigam v nebesa. Spomnil sem se besed Vodnikovega »Vršaca«, ki ga je moj stric često citiral: »Pod velikim tukaj Bogom breztelesen bit' želim.«

Ko smo prispeli do Vratc, smo malo postali, odložili palice, Lorenc pa nam je dal navodila, kako naj se s komolci opiramo ob steno, kajti takrat tam še ni bilo klinov. Goričar me je tu in tam podpiral, kar pa ni bilo potrebno, ker sem kot maček lezel po eni grapi. Na vrhu Vratc smo malo počili in se okrepčali s požirkom pelinovega žganja. Na vzhodu je bilo že precej svetlejše. Šele sedaj sem mogel razločiti Tosec in Draška vrha, Veliki, šiljasti, in Mali, široki. Severna stena teh vrhov je bila še v temi, na južnih pobočjih pa se je jasno odražala zelena trava, kakor sem to videl na Pernhartovi sliki. Ta pogled na stene Krme se mi je vtisnil posebno dobro v spomin in obenem sreča in zadovoljstvo, da sem visoko nad temi vrhovi, ki so se mi prej zdeli zaradi svoje višine nedostopni.

Ko smo nadaljevali pot na Mali Triglav, sem bil parkrat neoprezen ter sem sprožil kamen, da se je odtrkljal v globočino. Ko je Lorenc, ki je hodil pred menoj, to opazil, se je srdito obrnil ter me ostro poučil, da dober turist nikdar ne sme tako hoditi, da bi se rušili kamni, temveč da mora na takih mestih najprej poskusiti vsako stopnjo in stopiti šele potem, če noga trdno stoji, češ da je drugače nevarno, ker mu more spodleteti, še bolj pa je nevarno za turiste, ki se morda nahajajo niže. Tudi ta nauk sem si dobro zapomnil. Žal današnja mladina ni imela takih učiteljev ter je zavoljo tega pot na Mali Triglav nevarnejša, kot je bila tedaj, ko še ni bilo klinov in žic. Skoraj vsakokrat sem se moral zadnja leta pod Vratci zateči pod steno in čakati, da preneha brenčati padajoče kamenje. Pred desetimi leti mi je pod Malim Triglavom priletel debel kamen na koleno in me do krvi ranil. Razume se, da sem

si potem pošteno privoščil one brezobzirneže. Gotovo se čitalci spominjajo, kako je tak kamen ubil hrvatsko turistinjo, ko je pod Malim Triglavom nameščala fotografski aparat.

Od Vratc do vrha Malega Triglava tedaj še ni bilo skoraj nobenih varovalnih naprav, toda stopnje so bile dobro izklesane. Nav neznan svet se mi je odpiral, na vseh straneh so se pred menoj pojavljali v jutranji zori rdečkasti vrhovi. Na vzhodu je bilo opaziti že dolgo rdečkasto črto, znak vzhajajočega sonca. Na Malem Triglavu smo zopet počivali. Na skali na vrhu je bil tedaj z rdečo oljnato barvo z velikimi črkami podpisan Kadilnik. Pred menoj se je dvigal Veliki Triglav prav tak kakor na Pernhartovi sliki. Spodnji del je bil še v senci, vrh se je pa že rdečil od jutranje zore. Boječe sem povpraševal, kod bomo hodili, saj je bilo pred menoj ono strašno sedlo, o katerem sem čul tako prirovnati. Toda nikjer ni bilo onega ostrega, skalnatega grebena, ki naj bi bil podoben slemenu farovškega stoga, nikjer robov, preko katerih bi morali jahati; kar verjeti nisem mogel, da je ona strašna pot čez sedlo udoben sprehod po širokem slemenu. Ker se Lorenc ni opríjemal žic, sem tudi jaz raje obdržal roke v žepu, saj je bilo še precej mrzlo, rokavic pa nisem imel in sem zavidal Tertschu, ki je imel toplo podloženo usnjate rokavice. Posebno sem pogrešal rokavice, ko smo prispeli na dvigajoči se greben Velikega Triglava. Tu sem se seveda posluževal klinov in žic, saj so bile stopnje za mojo tedanje velikost precej visoke. Okoli pol petih smo prispeli na vrh. Tedaj še ni bilo Aljaževega stolpa. Vrh je bil ves pokrit z debelim snegom, ki je ležal tam najbrž še od pomladi. Sonce je ravno začelo vzhajati. Najprej sta zableščala Veliki Klek in nato Hochalmspitze v rdečilu vzhajajočega sonca. Kmalu so izza Kamniških planin tudi nas osvetlili sončni žarki. Nebo je bilo brez najmanjšega oblaka, čisto kot ribje oko. Neizmerna krasota razgleda me je tako prevzela, da v početku sploh nisem mogel izustiti besede. Ali nekaj čudnega sem opazil. Včasih se mi je zazdelo, da se nahajam v globoki jami in da je vse obzorje visoko nad menoj. Včasih sem pa zopet imel pravilno orientacijo glede horizonta ter sem videl, da se nahajam visoko nad večino vrhov in gledam v globočino. To se je v početku menjavalo, slično kakor če gledamo fotografijo reliefa z ostrimi sencami; kakor se zamislimo, nam izgleda relief ali izbočen ali pa vdolben. Nisem še bil vajen pravilno ocenjati obzorje. Še pri sestopu od kočice proti Velemu polju se mi je včasih zazdelo, da je Šmarna gora visoko nad menoj. Zaradi mnogoštevilnih detajlov, t. j. vrhov in dolin, sem polagal horizont nehoti prenizko. Pozneje nikdar več nisem imel takega vtisa, ker sem se bil naučil horizont pravilno ocenjevati. To se dogaja tudi odraslim ljudem, ki niso navajeni na pogled z višave. Spomnil sem se na to, kar smo brali v šolskem berilu o poletu z balonom. Tam trdi pisec, da se ti zdi v balonu, da se nahajaš v globoki jami ter da tvori svet pod teboj bregove ter jame. Pred leti sem se dvignil z balonom, ali nikakor nisem imel tega vtisa, iz česar zaključujem, da dobe tak vtis v balonu ali pa v letalu samo ljudje iz nižav, ki še niso bili na visokih vrhovih in niso izvežbani v pravilnem ocenjevanju položaja horizonta. Tudi nasprotno se lahko dogodi, da se ti namreč med zelo visokimi gorami zazdi, da leži horizont mnogo višje, kakor pa je v resnici. Prof. Joh. Walther, pri katerem sem v Jeni poslušal geologijo, mi je pripovedoval, da je prve dni, ko je bil v Dardžilingu pod Himalajo, polagal horizont previsoko ter se mu ni zdela Himalaja tako visoka, kakor v resnici je. Šele sčasoma se je zavedel ogromne višine tega gorovja.

Ko se je sonce malo dvignilo, smo opazili senco Triglava, ki je segala daleč do bovskih gora, in opazovali smo, kako se bolj in bolj krajša. Kar se tiče vrhov, sem seveda spoznal vse bohinske gore. Po Pernhartovi sliki sem ugotovil Kamniške planine. Lorenc mi je pokazal Veliki Klek, Mangrt, Trento, Soško dolino in Vrata. Tertsch je poznal neke vrhove Visokih Tur, glede drugih vrhov sem bil pa precej na nejasnem. V nekih nemških ilustracijah, ki smo jih dobivali na dom iz ljubljanske »Čitalnice«, sem nekoč gledal slike vzpona na Fünffingerspitze. Ker je bila skupina Škrlatice precej podobna onim slikam, sem mislil, da je to Fünffingerspitze. Tudi Tertsch

ni nič ugovarjal tej moji »diagnozi«. V nižavah je bila megla, tako da nismo videli Ljubljane, tudi je bilo tam precej dimno ter sem zato zastoj iskal Videm, ki ga je Kadilniku zakrila bela megla. Poseben vtis sta mi napravila ona dva hriba, ki sem ju stalno gledal od župnišča, Rudnica in Studor, in ki sta bila silno majhna in globoko pod menoj.

Najmočnejši je bil seveda splošni vtis veličastnega razgleda in ono prelivanje barv od temno-modro-zelenih dolin preko zelenih pašnikov v rožnatobelo skalovje s kristalnimi snežišči; pa oni nežni odtenki vrhov, ki so tem nežnejši, z bolj in bolj modrimi sencami, čim bolj se gube v daljavi. Prav to prelivanje barv je tudi danes zame najlepše pri vsakem visokogorskem razgledu, oni kontrast med temnozelenimi gozdovi, sočno zelenimi tratami, skalovjem, prodišči in snežišči. Zato me zimska pokrajina tudi danes nikakor ne navdušuje, temveč imam občutek, da ji nekaj manjka. Isti občutek sem imel tudi na vrhovih stalno zasneženih sklopov švicarskih Alp. Tam vidiš samo pusto belo morje snežišč in ledenikov in šele na skrajnem obzorju kaj zelenega. Estetsko lepšega razgleda kot je triglavski v začetku poletja, ko je še dosti snega po vrtačah in najvišjih okolnih vrhovih, tako da se odraža kontrast med skalo in snegom, nisem užival nikjer drugje na svetu. Če sem kot desetleten deček občutil, da se nahajam na Triglavu v središču vseh lepot, ki jih nudi prostrani svet, nisem imel nápak s svojega subjektivnega stališča. Videl sem do danes mnogo sveta, mnogo krajev in razgledov, ki veljajo kot najlepši na zemlji, v Italiji, na Balkanu, na Tirolskem, na Bavarskem, v Švici, toda razgled s Triglava je in ostane za mene višek krasote sveta.

Senca Triglava se je že precej skrajšala in sonce nas je že ogrelo, ko smo krenili navzdol, saj smo se poldrugo uro zadržali na vrhu. Kar hitro smo jo ubirali, Tertschu in Lorencu se je namreč mudilo, ker sta hotela tega dne priti do Bovca. Ko smo prispeli na Mali Triglav, se je pojavil prvi oblček in sicer nad Kamniškimi planinami. Ko smo pod Vratci vzeli svoje palice in prišli do prodovja, se je spustil Tertsch

ČUJ, SPET TE GORA KLIČE

PAVEL OBLAK

*Razgalil jasno dan
je belih sten navpičje:
čuj, spet te gora kliče
z obiljem radovanj!*

*Ob vrhu vrh kipi
in hode v nebes čisti,
kot hotel bi pregrizniti
se soncu do svrži.*

*Ni mar zemljé mu, tal,
ki vežejo ga nase,
od njih se trga, rase
v opojni lesk višav.*

*Tam gori prost in sam
hiti nakvišku ravno
in tak kljubuje davno
viharjem in meglám.*

*Tja gor za njim na pot
do zadnje skale praga,
da slednja bol omaga,
ki žge srce tu spod!*

po produ, naslanjajoč se na palico. To mi je tako prijalo, da sem tudi jaz poskusil tako spuščanje. Sicer mi je dvakrat spodletelo in sem se krepko »vsedel«, toda na drugem spodnjem pradvju je šlo že gladko in od tedaj imam posebno veselje dričati po grušču.

Ob pol osmih smo bili že pri koči. Dokler je Goričar netil ogenj, je Lorenc pospravljaj po koči. Saj je bil strog predpis, da se mora zapustiti koča čista in v največjem redu. Še Tertsch je prijel za metlo in pometel tla ter smetišnico s smetmi in papirnimi odpadki izpraznil za kočo, smeti in papirje zažgal ter vrgel na črni pepel nekaj kamnov. Nisem razumel, zakaj to zažiga, pa sem ga, ko sva se vrnila v kočo, po Lorencu vprašal, kakšen namen ima to zažiganje. Zopet sem prejel dober nauk, ki bi ga pač moral upoštevati vsak civiliziran turist, da namreč papirni in drugi odpadki kvarijo sliko prirode. Kakor sem pozneje čul, imajo v Ameriki ob cestah na počivališčih avtomobilistov posebna ognjišča, kjer vsak požge odpadke svojega kosila. Kako daleč smo mi še od takih navad! Povsod ob studencih, kjer se počiva, leže papirji, iztisnjene limone, prazne sardinske škatle in druga nesnaga. Posebno se odlikujeta po tem studenec na početku vzpona v Kotu in studenec pod Begunjskim vrhom. Če pa pogledaš v gornje Triglavsko jezero, se ti želodec obrne. To nesrečno jezero je zbirka konzervnih škatel, gnilih limon, jajčnih lupin, cunj, vate, papirja, odpadkov jedil itd. Tudi v tolmunu za kočo pri Triglavskih jezerih ni mnogo boljše, dasi stoji tam tabla z napisom, naj se ne mečejo odpadki v vodo. Taki napisi bi morali biti mnogo bolj drastični, npr. »kdor meče odpadke v vodo, spada v svinjak, ne pa na planine.« Še bolje bi pa bilo – če bi bilo to mogoče – da se postavi k zgornjemu jezeru stražnica s čuvajem, ki bi takoj po storjenem činu odšel takim nečednežem petindvajset na zadnjo plat. Saj vendar ni nobena težava odvrženi papir, cunje, vato naložiti na kupček in zažgati, prazne konzervne škatle pa pokriti s kamnom, da jih kmalu rja uniči! Ne bi škodovalo, da se tako navodilo, ko se vrnejo boljši časi, pričvrsti na vidnem mestu v vseh planinskih postojankah.

Dokler se je kuhalo kosilo, sem stikal okoli koč in ogledoval nežno cvetje, ki si je tu in tam med kamenjem osvojilo skromno mesto: beli mak, planinske spominčice, posebno se mi je pa prikupila ona ljubka visokoplaninska cvetka z modrovijoličastimi usnatimi cveti, z ustno pomarančaste barve, ki mi je še danes najmilejša planinska rastlina; ime sem izvedel seveda šele mnogo pozneje: *Linaria alpina*. Začudilo me je, da najdeš to visokoplaninsko rastlino ob cesti pod razvalino Kamen za Begunjami, samo da ima tu mnogo višje steblo nego v višavah. Na vsak način relikv, kakor sleč, ki ga najdeš ob potu na Kum ob Savi pri Zidanem mostu ali pa na Vizgarjih pod Rudnico v Bohinju.

Potem ko smo se okrepčali z žganci in še vse ostalo pospravili, smo se ob devetih razšli. Lorenc in Tertsch sta krenila proti Doliču, da nadaljujeta pot v Trento in dalje v Bovec, kjer je čakal Tertscha njegov oče. Ko sem l. 1933. slavil 40-letnico svojega prvega vzpona na Triglav in se zopet 2. avgusta popel na njegov vrh (menda devetindvajsetič ali tridesetič), sem napisal Tertschu karto z nekaj prisrčnimi vrsticami. Naslovil sem jo na meni sicer neznanega univ. prof. dr. H. Tertscha na Dunaju, misleč, da je to gotovo njegov sorodnik, s prošnjo, da odpravi karto na pravi naslov. Nisem se zmotil, profesor je bil bratranec onega Tertscha, toda karta je prišla nazaj z žalostnim obvestilom, da je dr. Rudolf Tertsch umrl že pred osmimi leti.

Z Goričarjem sva jo ubrala proti Velemu polju, pa ne čez Konjsko planino, temveč sva pod onim robom, ki štrli izpod Aleksandrovega doma, krenila na desno po slabo izhोजeni stezi, da notrgava planik, ki jih je bilo tam vse polno. Zopet sva se oglasila pri sirarju Krištanovem Froncu na Velem polju, se tam zadržala čez eno uro ter pojedla preostalo zalogo jestvin. Goričar je rekel, da se nama ne mudi in da lahko hodiva »po legnati« (počasi in v presledkih). Bil sem vendar malo utrujen. Vem, da sem se jezil na pot z Velega polja na Tosec, ker se je vila močno navkreber, posebno one stopnice v Toscu so me malo veselile ter sem vedno spraševal, kdaj bova že na vrhu. V Toscu sva polegla v mehko travo in zaspala na soncu. Bilo je

okoli ene, ko naju prebudijo glasovi; bili so neki fantje z Bleda, ki so prišli, kakor je dejal Goričar ves jezen, planike brat, da jih prodajo na Bledu. Pošteno jih je ozmerjal, češ da pobero najlepše. Videl sem, kako ga je mikalo, da bi z njimi pošteno obračunal, zato so jo tudi takoj pobrali dalje. Nad nama so se podile goste sive megle, toda Goričar me je potolažil, da gredo po severu in da se bodo kmalu zopet razkropile. Počasi sva jo ubrala preko Tosca proti Prevalu, da se spustiva v Konjščico. Po poti me je Goričar opozarjal na razne rastline, posebno na pôrc, kakor pravijo v Bohinju murkam, češ da je to še mnogo bolj cenjena planinska cvetlica kot planika. Takrat ga je bilo v Toscu še mnogo, danes ga pa komaj še najdeš. Povedal mi je tudi, da raste na Toscu neki oves, ki ga ni dobiti nikjer drugje. Še do danes ne vem, kake vrste trava naj bi to bila. Spominjam se, da sem rekel Goričarju, da bom pozneje, ko bom velik, to svojo prvo pot na Triglav opisal in da si hočem zato vsako stvar posebno točno zapomniti. Sedaj, po petdesetih letih, sem naposled res izvršil to svojo namero.

Na Prevalu sva zopet malo posedela ter se nato spustila v Konjščico, kjer sva se osvežila pri studencu; Goričar mi je skoraj za vsak stan povedal, komu pripada. Konjščica je namreč srenjska planina (last Srednje vasi), zato je Goričarju posebno prirastla k srcu. Nebo se je zopet razjasnilo in večerni žarki so zlatili Bukovske planine, ko sva jo ubirala proti Uskovnici. V gozdu za Uskovnico je bilo že precej mračno. Kako sem bil začuden, ko se mi na potu s Klanca pojavil Studor kot široka gmota, oni Studor, ki se mi je zjutraj pokazal kot neznamen griček. Malo po šesti uri sva bila pri šoli, kjer sem se pozdravil z Rihtaršičevimi, ponosen na svoj uspeh, ter jim vrnil planinsko palico. Toda nisem se mogel dolgo zadržati, ker sva hitela proti župnišču, da me Goričar odda stricu zdravega in celega. Stric je sedel, kakor po navadi, v lopi na vrtu in pri četrtinki cvička kadil viržinko. Kako sem bil ponosen, ko sem stopil predenj in povedal, da sem bil prav na vrhu Triglava! Tudi njega je veselilo, da je privolil v to turo, ter mi je rekel po stari navadi »Borisček, ti si fejš fantiček«. Pohvalil je tudi Goričarja, da je tako dobro pazil na mene, in mu nalil čašo vina. Seveda sem moral vse natanko povedati, kako smo hodili in kaj sem vse videl. Pri večerji je hotel še kaplan g. A. Železny, ki ga je tudi mikalo iti na Triglav, čuti vse podrobnosti, vendar se ni mogel odločiti za to pot. Moji mami je stric že pisal, da sem odšel na Triglav, zato sem ji takoj drugi dan javil, da sem srečno napravil to turo. Čez dva dni pa dobim od mame pismo, da ji ne zadostuje obvestilo, da sem bil na Triglavu in da sem prišel zopet dol, ampak naj ji vendar natančneje opišem to svojo pot. Nato sem ji napisal 12 strani dolgo pismo in ga opremil s številnimi risbami, ker sem že tedaj precej dobro risal. Spominjam se, da sem narisal Mišelj vrh, Smarjetno glavo in Triglav, gledan od koč, ter pogled s Triglava v Bohinj. Pismo je potem romalo okrog vseh sorodnikov in znancev. Kot posebno značilno sem navedel, da v Marije Terezije koči ni bilo stranišča in opisal podrobno vse posledice, kar je pri sorodnikih pobudilo mnogo smeha ter so me potem zaradi tega večkrat »vlekli«. To je bila pač še otročja perspektiva.

S to potjo na Triglav je bil led prebit, Triglav me je za vse življenje povezal s čarobnim carstvom planin. Vse leto sem potem razmišljal, kam se popnem druge počitnice, obenem sem poskušal rešiti denarno vprašanje, ki je zaradi vodnika igralo veliko vlogo. Štedil sem vsak krajcar, da bi imel v počitnicah potrebna sredstva. Čez leto dni me je Jagrov Lorenc povedel na Črno prst ter po grebenu na Rodico, pa zopet na Triglav ter čez Triglavska jezera preko Komarče dali. Čez dve leti sem imel že vso planinsko opremo, dobro podkovane čevlje, irhaste hlače, nahrbtnik in toliko zaželeni cepin. Ker me je pa vedno bolj vleklo na večje ture, sem se z mamo dogovoril, da bom večerjal samo belo kavo s kruhom, pa da zato dobim 10 krajcarjev (po kupni vrednosti kakih 5 predvojnih dinarjev). Kadar se je nabralo nekaj kron, sem jih odnesel v mestno hranilnico. K temu so prišle še nagrade, ki sem si jih izgovoril pri mami za šolsko spričevalo: za »odlično« 2 kroni, za »prav dobro« 1 krono, za »dobro«

pol krone. Nabralo se je do počitnic kakih 60 kron (1500 predvojnih dinarjev), tako da sem mogel z vodnikom tudi na večdnevne ture.

Tako sva z Jagrovim Lorencom prehodila mnogo vrhov. Triglav je bil seveda vsako leto na vrsti, razen tega pa še kaka daljša tura. Ko sem imel 13 let, me je povedel čez Komno v Sočo in dalje v Bovec ter na Mangrt. Dve leti pozneje čez Dolič v Trento, na Jalovec s sestopom v Planico in dalje na Mangrt. Druga večja tura je bila čez Govnjač na Bogatin, od tod na Podrto goro, pa dalje čez planino Vogel na Sijo, Rodico in Črno prst. Tudi gorske gmote med Vojami in Triglavskimi jezери sva prehodila, dalje ves greben od Tičarice do Zelnarice, ki jo je pa Lorenc imenoval Zelenico. Drugič čez Laz na Debeli vrh in od tod dalje na Kanjavec. Kot šestošolca me je vodil čez Komno v Sočo in dalje v Bovec, od tod pa na Kanin s sestopom čez planino Nevea v Rabelj. Zadnjikrat me je vodil Lorenc leta 1900 na Rjavino in Begunjski vrh. Toda tedaj ga je že precej mučila naduha. Nekaj let pozneje ga je pokosila smrt in od tedaj počiva pod okriljem Sv. Martina, srednjevaškega patrona. Lorenc mi je bil dober učitelj, saj je bil človek velike prirodne inteligence, a poleg tega je imel dar, da se je orientiral na vsakem terenu. Vodil me je na Kanin, dasi prej nikdar ni bil gori. Ono, kar je poizvedel v Bovcu, je zadostovalo, da se je popolnoma orientiral in me varno vodil. Bil je res vodnik z vsemi sposobnostmi, ki jih ta poklic zahteva, in trajno sem mu hvaležen, da me je vpeljal v poznavanje naših planin.

Kar se Triglava tiče, sem se seveda kmalu osamosvojil. Na Triglav sem šel z vodnikom zadnjč k otvoritvi koč na Kredarici leta 1896. Ker je bila koč na Kredarici oskrbovana, nisem potem več rabil vodnika, da bi mi odklenil koč. Od tedaj sem vsako leto krenil nekajkrat, kadar je kazalo lepo vreme, na Triglav, saj sem že poznal vsa pota. Večkrat sem vodil sošolce in druge znance na Triglav, leta 1898. sošolca R. Badjuro v zahvalo, da me je mesec prej popeljal na Kamniške planine, na Brano, Planjavo in Ojstrico. Že prej sva se z Badjuro vpisala v SPD, seveda pod psevdonomom, ker je bilo gimnazijcem prepovedano, včlaniti se v kako društvo. Še danes nosim planinski znak, ki sem ga tedaj dobil. Seveda sva bila ponosna na ta znak in bi ga bila najraje vedno nosila na klobuku. Nekoč sem šel z znakom na klobuku v šolo. Pri izhodu začujem za seboj glas razrednika, prof. Lederhasa: »Zarnik, kaj pa imate na klobuku?« Pa sem se takoj znašel ter sem odgovoril: »Pomotoma sem vzel v naglici bratov klobuk.« Prof. Lederhas pa odvrne: »No, samo da je bratov in da ne gre za kakšno bratovščino.« Kot sedmošolec sem bil celo dva dni oskrbnik in vremenski opazovalec na Kredarici. Prejšnjega oskrbnika so morali zaradi pijanstva odpustiti; začasno, dokler ni prišel novi oskrbnik, mi je pok. mr. ph. Roblek, ker sem bil slučajno na Kredarici, poveril to nalogo. Prišel je še tedanji jurist Logar, pa sva prebila ona dva dneva v koči sama, ker je bila megla in ni bilo gostov. Z dvanajstimi leti, ko sem imel popolno opremo, sem nameraval napraviti turo brez vodnika in sicer na Črno prst. Prenočiti sem hotel v nekem stanu na Ravenski planini. K opremi je spadala tudi ročna svetilka, petrolejka, saj tedaj še ni bilo električnih baterij. Da napolnim svetilko, sem del v nahrbtnik malo steklenico s petrolejem. Iz Srednje vasi sem krenil po cesti proti Bistrici. Ko jo maham skozi Korita (sotesko med Jereko in Bitnjami), mi naenkrat zasmrdi po petroleju. To je bilo prvo delo mojega cepina. Nevede sem namreč trknil s cepinom ob nahrbtnik in razbil steklenico s petrolejem. Cepin sem vzel na Črno prst iz otročjega ponosa, da imam to orodje. Očistil sem nahrbtnik, kalikor se je dalo, ali jedila so bila vsa prepojena s petrolejem. Ves klavrni sem se vrnil v Srednjo vas k stricu, ki se mi je seveda pošteno nasmejal. Bilo pa je le dobro, da se mi je tisto dogodilo. Kajti proti večeru je bila silna nevihta in drugi dan deževje, tako da mi je po stričevi izjavi sam angel varuh razbil steklenico s petrolejem.

Vidim, da sem že predaleč zašel v svojem pripovedovanju o prvih planinskih spominih mladosti; saj bi lahko naštel še mnogo veselih dogodkov s planin iz mladosti in poznejših let. Z veseljem se spominjam vseh teh vtisov in doživetij, vedno je bilo

lepo na planinah, vsaka planinska tura mi blešči v spominu kot svetla točka mojega življenja. Ali vse te spomine nadkriljuje v svoji čisti svetlobi spomin na prvi vzpon na Triglav. Danes vem, da je bil to najlepši in najsrečnejši dan mojega življenja.

MEDITACIJE OB PONATISU CLANKA PRVIČ NA TRIGLAVU IZ PV 1944

Kaj je gori tisoč let? Niti toliko ne, kot nam ena ura... Domala ves tak stoji še Triglav, kakor je stal ob času, ko je stopil na njegov vrh Luka Korošec, »prvi, menda odkar svet stoji«. Tisoči so se zvrstili za njim, mnogi tudi po večkrat – nikjer nikogar ni več, kar jih je stalo gori do našega stoletja... Le kar so vrednega zapisali ali je bilo zapisanega o njih, se je otele pazabe. S spoštovanjem prebiramo to davno ostalino.

Zarnikov zapis nas zanima z več strani. Predvsem kot doživetje desetletnega otroka v času, ko je Triglav veljal še za naporno in nevarno turo. Vsi, ki so nam zapustili svoja sporočila izpred tega časa, so bili možaki v najboljših letih ali vsaj krepko razviti mladeniči, zmožni tudi najhujših preizkušenj. Zarnikove telesne konstitucije ne poznamo. Po materinih besedah, ki jih navaja v uvodu: »da sem že dosti velik, da me na bo strah, če bom same, pa lahko sklepamo, da je bil kar pravi fant od fare. Ta karakterizacija velja v polni meri, če je bil pa rasti le kaličkej podoben svojemu bratu Miljutinu, ki sem ga osebno poznal. Dvaim tudi, da bi preudarni Jagrov Lorenč hotel prevzeti odgovornost za kako »bledo mesno kislico«.

Obtudovanja vreden je Zarnikov spomin, da ima po petdesetih letih še vsaka podrobnost živo pred očmi. Plašili so ga s prepadi in divjimi zvermi, on pa je odgovorjal: »Kar so zmogli drugi, bom tudi jaz!« In temu načelu je ostal zvest tudi na življenjski poti, povzpel se je da najvišjih spoznanj v svojem učenem poklicu.

Dragocene so refleksije s kasnejših obiskov, zlasti o razgledu s Triglava: »Videl sem do danes mnogo sveta, mnogo krajev in razgledov, ki veljajo kot najlepší na zemlji, v Italiji, na Balkanu, na Tiraliskem, na Bavarskem, v Švici, toda razgled s Triglava je in ostane za mano višek krasote sveta.« (PD Ljubljana-matica pa niti v dvajsetih letih še ni mogla ali pa znala razpečati za triglavski obisk vsekakor skromnih deset tisoč izvodov odlično ocenjene panorame...) Če je Kugy zapisal o Triglavu, da je ni gore, ki bi ji bil postavil toliko altarjev kot njemu, treba reči, da mu je Zarnik postavil en sam – altarček pa tako pristržkano naš, da mu zanj ne moremo biti nikoli dovolj hvaležni! Triglav je danes z dobro zavarovanimi potmi in udobnimi postojankami tudi desetletnemu primarno opremljenemu otroku lahko pristopen, to pa le v ustreznem vremenu! Nikoli ne bi smeli pozabiti, da smo le gostje prirode, ki je dobra z nami, dokler je je volja, toda strašna in uničujoča, kadar se razdviha. – Vilko Mazi

Boris Zarnik, znameniti slovenski znanstvenik in velik ljubitelj slovenskega planinskega sveta, je bil prvič na Triglavu leta 1893. Clank ponatiskujemo v opombo 80 letnica SPD, ki je bilo isto leto ustanovljeno, dalje zaradi njegovih kvalitet in zato, ker je vačni naročnikov neznan, saj se je ob prvem natisu pisalo leto 1944. Clank ima svoj čar in prav je, če ob njem obudimo spomin na našo stisko in veličino pred osamdesetimi in tridesetimi leti. – Sliko nam je posodil prof. dr. Zdravko Lorković, Zarnikov prijatelj in učenec (Zavod za biologijo, Zagreb, Salata). Gre za portret, ki ga je leta 1937 izdelal slikar Božidar Jakac. – Dr. Lorkoviću se za lepo gesto pristržno zahvaljujemo, prav tako dr. Zeljku Poljaku, uredniku »Naših planin«, za prijazno posredovanje. – Urednik PV.

VIA FERRATA

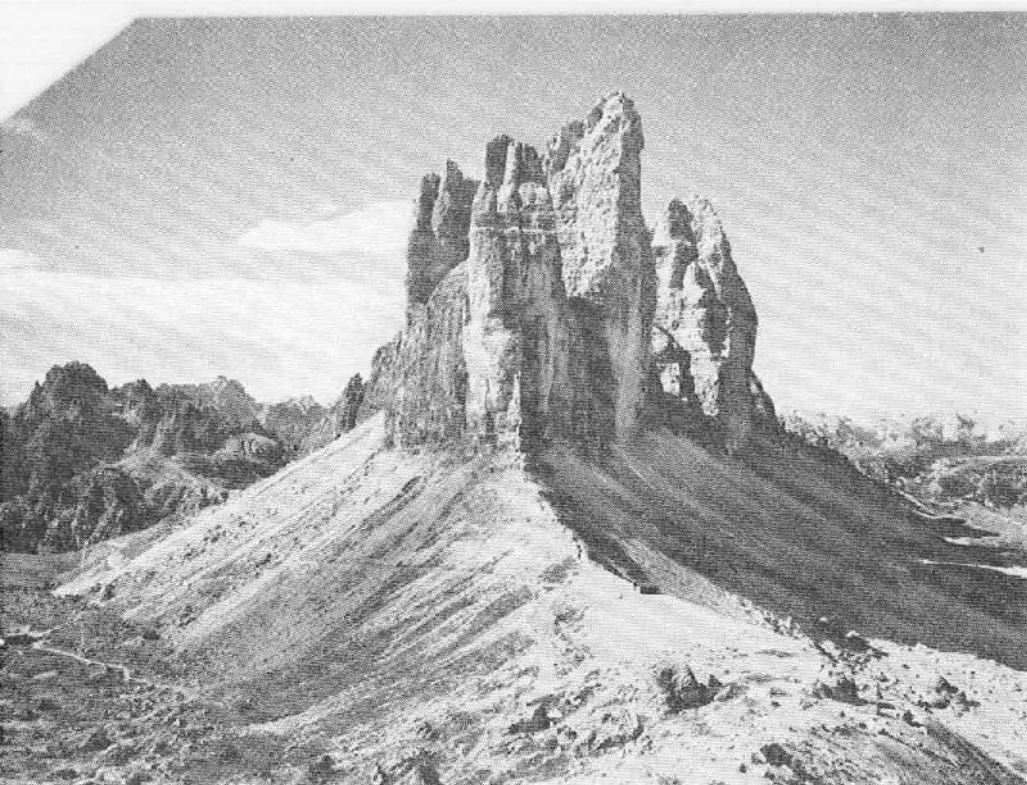
ali skrite rezerve Dolomitov (nadaljevanje in konec)

STANKO KLINAR

3. **MARMOLATA.** »Kraljica Dolomitov« ima svojo ferrato še iz časov pred prvo svetovno vojno. Poteka po zahodnem grebenu od Forcle della Marmolata, 2910 m, na glavni vrh, 3340 m. Prehodila in v Planinskem Vestniku 1910 popisala sta jo že A. Cilenšek in Fr. Jesih.

Meni je ni bilo dano okusiti, čeravno sem bil tudi na Marmolati že dvakrat. Omeniti pa jo želim, če naj bo moje pisanje vsaj malo »priročno«. Tudi načrta zanj se še vedno oklepam, in tega naj razložim, čeravno mi pravijo, da ta pot ni tistega velikega stila, kot so moderne ferrate. Verjetno sodijo, da tehnično ni toliko zahtevna, kajti o stilu bi si jaz pridržal svoje mnenje. Če namreč pot poteka po sončnem grebenu, pod katerim bleščeči ledeniški bloki strmo padajo proti globoki dolini na severu, na jugu pa je spodrezan z orjaško steno, in ne nazadnje je to še tako lepo od narave začrtana smer, potem bo tudi stil kar pravi. Da pa je 900 m grušča med Rif. Contrin in Forclo della Marmolata mučna zadeva, se strinjam. Zato pa sem si tudi zamislil nekoliko drugačen načrt, ki bi ga bil tudi nemara že uresničil... (ko bi se bil držal svojih lastnih navodil o opremi... Saj človek bi se pojedel!)

Najprej naj omenim klasični pristop na ferrato z juga, ki po skušnjah drugih obeta več uspeha. Izhodišče je vas Canazei, 1463 m, zahodno pod Marmolata. Od tod v vas

Tri Cine

Albo, 1517 m, in naprej v dolino Val di Contrin in h kočič Contrin, 2016 m. Kako visoko se da pripeljati, ne vem. Cesta je menda slaba, vojaki pravijo, da jo s svojimi džemsi zmorejo. Od kočice na Forclo in po zahodnem grebenu na vrh je treba računati 5–6 ur.

Ker se mi je zdel ta pristop nekoliko od rok in manj zanimiv, sem poskusil od severa s Fedaje. Prvotno je bila Fedaja samo široko in dolgo sedlo pod ledenikom Marmolate, zdaj je tam ogromno zaježeno jezero. Ves kompleks se z vrtoglavo naglico razvija v ogromen turistični center s kočami in hoteli, s poletnim smučanjem na ledeniku, z načrtom za gondolsko žičnico na vzhodni vrh Marmolate, itd. Od žičnic je tam za zdaj samo še sedežnica od jezera, 2000 m, do kočice Pian Fiacconi, 2600 m, na samem robu ledenika. Fedajo dosežemo po cesti bodisi iz Caprila na vzhodu ali Canazeia na zahodu. (Stara cesta iz Caprila gre po dnu doline skozi zelo lepo sotesko, vredno ogleda. Čeprav je zamudnejša kot nova, ki više nad sotesko teče neprimerno bolj naravnost, včasih kar po zraku, pa je, razumljivo, čisto drugače prisrčna in nagradljiva.)

Moj namen je bil prečkati ledenik od kočice Pian Fiacconi, kamor me je prinesla sedežnica, do Forcle della Marmolatta, a sem čez eno uro odnehal. Čeprav sem v daljavi videl tri pohotnike z enakimi željami, ko so se ravno tlačili v žleb pod neko škrbino v stranskem grebenu, njihovih sledi nisem našel. Na sploh menda tu zelo malo hodijo. Strmina ni posebno huda – menda je zgoraj pod Forclo huje – pač pa široka kot večnost, in sneg, ki se je menjal z ledom, je bil prav koščen. Dereze pa so ostale na Fedaii... Ko bi bila dva in bi se navezala, bi bilo še nemara šlo. Vrh u vsega se pa tudi počutil nisem kaj prida. Pred dnevi se pod hudim soncem na snegu nisem hotel namazati in zdaj sta mi »šoba« in »kumara« vzcveteli v fantastičnih krastah, in vsako jutro so po zmrdljivem srbežu buknila na dan nove. Kdor pozna to »lepoto«, pozna tudi dražljivo kisle in vročične občutke, ki jo spremljajo. Skusil sem jo že »neštokrat«, pa se še nisem spametoval – kot kakšen bruc!

Da bi dan ne bil izgubljen, sem po običajni poti skočil na vrh, ki se je kopal v soncu, pa tudi v navalu ljudi. Promet je tu kot pred glavno pošto v Ljubljani. Veliko je tudi »nepoklicanih«, ki jih sedežnica dostavi do ledenika, potem se gredo pa prekopicavat med razpokami z več ali manj sreče. H gneči so pripomogli tudi vojaki, ki so se za eno svojih rednih vaj povzpeli na vrh Marmolate. Domačin, južnotirolski Nemec, vojak italijanske vojske, ki je na grebenu pod vrhom držal vrv in varoval kolege med spuščanjem, mi je pravil, da so prejšnje leto iz gole razposajenosti zgrmeli od tam v globino trije planinci. Težavno ali posebno nevarno tam prav gotovo ni, je pa

nekoliko izpostavljeno. Tudi zdaj so se nekateri od vrha dol kar podričali po žlebu, ki so ga na grebenski rezi izhodile neštete noge. Torej stara pesem: kljub vsem skušnjam in opominjanju delajo ravno to, kar jih lahko pogubi; ne nazadnje tudi iz prav butaiske kratkovidnosti: ker se nihče pred njihovimi očmi ne ubije. In mogoče celo še iz trenutne evforije, ki je zaradi »lahke zmage« kaj pogosta med množicami tistih »gornikov«. Kot da so na dirkališču ali športnem poligonu!

Tista vrv, ki so jo vojaki spustili z vršnega grebena čez edine skale, prek katerih je treba, je pa tudi meni prav prišla. Saj če so tiste skale kopne, so kar v redu, čeravno je tudi tedaj njihova konfiguracija tako čudna, da kljub navidezni lahkoti in preprostosti nikjer ne najdeš ravno »bikovskih stopnic«. Zdaj je bilo pa notri še polno snega in »človeškega mesa«.

Spočetka sem še mislil, da si bom od zgoraj ogledal zahodni greben in si ga mogoče tudi privoščil, zdaj ko se je sneg zmeščal. A nisem našel nobene sledi, iskanje poti od zgoraj pa je včasih sitna reč. Potem sem mislil, da si bom privoščil prehod od zahodnega vrha (Marmolata di Penia) na vzhodni vrh (Marmolata di Rocca), pa zlomek splah ni bil tako priljuden, kot je bil videti od daleč. Najbrž bi bil v globokem zmeščanem snegu tudi nevaren, saj se je z grebena večkrat utrgal plaz in se popeljal na ledenik, kjer ga je požrla prva velika špranja. Poznavalci na vrhu so me pa še potolažili, da so varovalne naprave po skalah že davno propadle.

Tako sem bil do zdaj na Marmolati »völlig auf den Kopf geschlagen«, kot bi rekel Kugy. Vseeno pa upam, da bom s potrpežljivim tovarišem nekoč uresničil prav to turo: od kočice Pian Fiacconi na Forclo in po zahodnem grebenu na glavni vrh, nato naprej po grebenu na vzhodni vrh in čez ledenik nazaj. Pa pohiteti bo treba, sicer bo gondola prej ubila goro.

(Od zgornje postaje sedežnice do vrha Marmolate je dobri dve uri, od vrha nazaj na Fedaiu, ne da bi se zmenili za sedežnico, pa je poldrugo uro.)

P. S. Od drugih ferrat v Dolomitih lahko omenim samo še odlično Strado degli Alpini v Elferju, 3092 m, v Sextenskih Dolomitih, ki pa je žal ne poznam v celoti. Zgradili so jo italijanski alpinci v prvi vojski. (S prijateljem pa sva jo »pohodila« skoraj nehote, potem ko nama je spodletel neki plezalski poskus v bližini.) Prav tako kot druge se odlikuje po veličastnih in pestrih prizorih. Iz Sextena je treba zaviti v Fischleintal, kjer stoji v ozadju fantastično grozljiva silhueta plamenečega Zwölferja, proti kateremu se – mimo spredaj stoječega Einserja – tudi napotimo. (Elfer, Zwölfer in Einser so naravna sončna ura za Sextenčane, od tod njihova »čudna« imena.) Koča Zsigmondy ostane na desni, mi se napotimo čez podnožje Zwölferjeve severne stene na levo za Hochleistom (ki se iz doline kaže kot markantan rogelj, ki bi rad zasenčil vse pristne velikane okrog sebe, zdaj pa kar nekam »skopni«) k Elferju. Vseskozi zelo dobro sledimo lahko se dvigajočo »Strado«, ki prereže počez zahodno steno Elferja, a ne pelje na vrh. Doseže le višino 2717 m in se mimo kočice Berti na vzhodnem podnožju gore spusti v dolino. Enodnevna tura.

Če naj bo ta spis čimbolj informativen, naj mi bo dovoljeno povzeti namig za druge ferrate iz Hagerjevega vodnika. Popisati pa jih seveda ne morem, ker nimam fantazije za nedoživete stvari. Iz vodnika povzemam in posredujem res samo »namig«, to je vednost, da poti so, in sicer samo za sledeče odstavke »Sella«, »Plattkofel« in »Brenta«. Naprej so informacije – tiste o lažjih plezarijah – spet »originalne«.

1. Sella. Piz Boè, 3152 m, glavni vrh Selle, si lahko privoščijo vsak, ki ga doma ni strah, povzpeti se na Mojstrovko po južni strani. Boè nima skoraj nič »železnega« na sebi, ugledna višina pa privablja trume vandrovcov. To vem iz svojih izkušeni, ker sem bil tam. Vrh dosežemo lahko iz različnih smeri, za lene (kot pravi Pause) pa je gondola s Pordoja na Pardoj-Spitze. Sodeč po vodniku pa bi se dal vzpon na Boè odlično povezati s ferrato Pössnecker Kleitlerer-Weg, po novem Mesules, pot št. 649, ki drži s sedla Passo Sella čez Piz Selva na plato Sella in je menda zaradi 250 m visoke navpične stopnje v steni kar neverjetno »hudobna«. Zelo lepa naj bi bila tudi ferrata Pisciadu, pot št. 666, ki drži na Sello z Grödneryocho in bi se tudi dala vključiti v načrt za eno- ali dvodnevno potepanje po Selli.

2. Plattkofel, 2964 m, je sosed mogočnega Langkofla, in če smo že na sedlu Sella, ki bi nemara ogledali še ferrato Oskar-Schuster-Steig v njegovem severnem pečevju. Najlaže bo, potegniti se s prelaza Sella po zraku do Toni-Demetz-Hütte na Langkofelscharte in nato sestopiti na zahodu do Langkofelhütte, od koder pelje naša pot na Plattkofel. Sestop na jug čez veliko »plato«, ki je gori dala ime, k Plattkofel-Hütte je lahak, povratek po poti Friedrich-August-Weg nazaj na Passo Sella pa v lepem vremenu prav prisrčen. Enodnevna tura. (Z Langkofelhütte bi kazalo poskusiti še Langkofel, ki je nekoliko trši oreh in je pridržan plezalcem. Žal ne vem o njem čisto nič, ker mi ga še ni bilo dano potipati, akoravno me ta mogočnik »muči« že celo večnost.)

3. Brenta, plezalski raj par excellence, ima nekaj čudovitih veznih poti tudi za »umirjene«. Recimo, da se peljemo iz Madonne di Campiglio do kočice Vallesinella, kjer pustimo avto, nato pa krenemo h koči Brentei ali koči Tuckett (2–3 ure). Tu je zdaj vrsta »zračnih« poti, ki si jih bo vsak po svojem načrtu povezal v dvo- do trodnevno bivanje v tem odsvitu »unstranske gloriole«. a) Od kočice rentei gremo navzgor v krnico Val Brentei in naprej na pot št. 305, ki veže koči Tuckett in Pedrotti. Če tu zavijemo desno, se pot imenuje Sentiero delle Bocchette in nas pripelje h koči Pedrotti vzhodno pod Cimo Toso, od koder se lahko vrnemo po poti št. 318 čez Bocca di Brenta h koči Brentei. To je popoldnevna tura. b) Če pa prej zavijemo levo, se pot imenuje Sentiero Sosat in nas v dveh urah pripelje h koči Tuckett. c) Od tod pa se spet lahko vzpnemo po poti št. 303 na Bocca di Tuckett, od koder strmo sestopimo do razpotja; desni odcep, ki ohrani št. 303, drži pod vzhodno steno Cime Brente naravnost na jug h koči Pedrotti in se imenuje Sentiero Osvaldo Orsi; od Tucketta do Pedrottija je poldnevna tura. To pohajkovanje nad prepadi se da »okrepiti« z vzponom na oba najvišja vrhova skupine Cima Toso, 3173 m, ki je brez dvoma lahka tura (izhodišče je kočica Pedrotti, 3 h; glej tudi odstavek z naslovom »Cima Tosa« na koncu tega spisa) ter na Cimo Brento, 3150 m, ki menda tudi ni »čez mero« težka (izhodišče je kočica Tuckett, 3 h). – Nemara bi se po vsem povedanem dal načrt »stisniti« na takle »vozni red«: Madonna di Campiglio–Rif. Vallesinella–Rif. Tuckett–Bocca di Tuckett–(Cima di Brenta)–po Orsijevi poti do Rif. Pedrotti–(Cima Tosa)–po poti 305, ki predstavlja združeni Sentier delle Bocchette in Sentiero Sosat, nazaj h koči Tuckett in v dolino. (Ali obratno. De gustibus non...)

Od lažjih plezarij ali nezavarovanih pristopov na gore lahko iz lastnihkušenj priporočim kot zelo hvaležne običajne pristope na Veliko Cino, Cristallo, Antelao, Pelmo in Cimo Toso. (Sodeč po vodniku tudi Sorapis ne bi smel biti »problematičen«, a ga žal ne poznam. Bil sem samo pri koči Vandelli in bližnjem jezercu, kamor naj bi skočil vsak, kdor ima na Passo Tre Croci vsaj štiri ure časa. Tam je vse kaj več kot samo običajno lepo.)

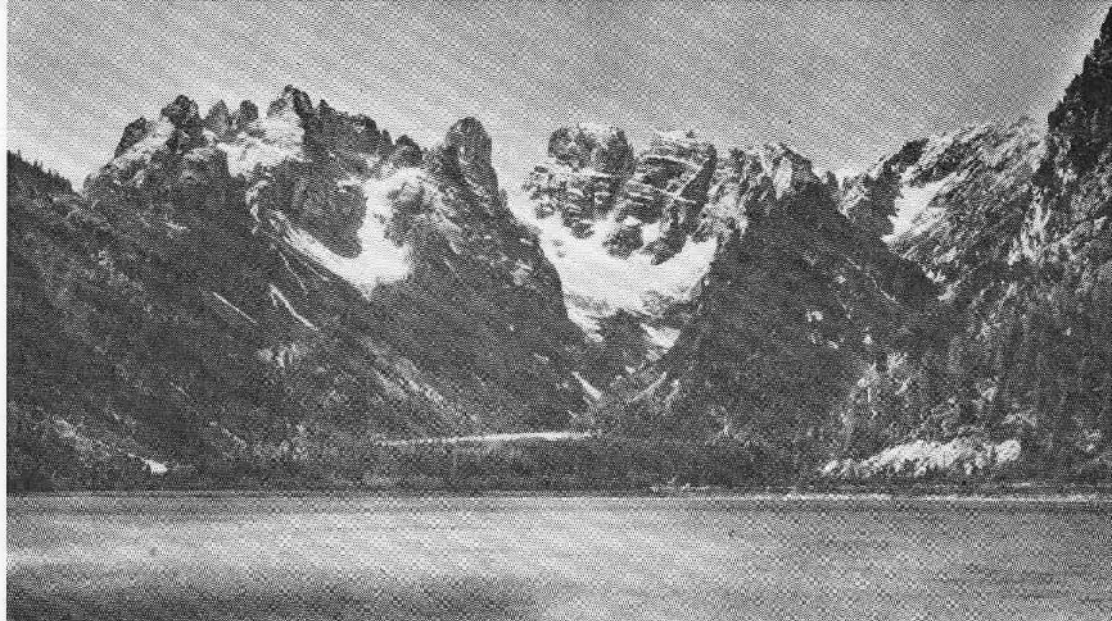

Na Veliko Cino, 2999 m. Z avtom se peljemo od jezera Misurine gor po novi cesti proti Cinam (Tre Cime di Lavaredo), kjer plačamo kar zasoljeno mitnino. Priporočljivo je, potegniti se mimo Rif. Auronzo in mimo kapelice do Riff. Lavaredo pod južno steno Male Cime, kjer običajno tabore plezalci. Vstop je iz soteske med Veliko in Malo Cino (Od Rif. Lavaredo pičle pol ure). Smer poteka večinoma po južnem boku jugovzhodnega grebena (raza). Orientacija ni težka, ker je notri običajno precej navez, pa tudi smer je že toliko »zdrajsana«, da se da kar dobro slediti. Nekoliko zahtevnejši je edinole kamin sredi stene. Višina stene 500 m, ocena II, od Rif. Lavaredo 3 ure.

Na Cristallo, 3216 m, gremo s prelaza Tre Croci med Cortino in Misurino. Žal nas čaka spočetka 1000 m manj pester višine, da dosežemo Passo del Cristallo, 2812 m, toda od tod do vrha je pleža res lepa in hvaležna in kljub lahkoti dovolj velikopotezna. Najprej gremo po policah daleč na zahod, nato ob močičih po razriti steni kvišku in končno po južnem grebenu na vrh. Plezarije je za kake 2–3 ure, ocena II. (Od Passo Tre Croci 6 ur).

Izhodišče za Pelmo, 3168 m, je bodisi Forcla Staulanza, od koder je dve uri peš do Rif. Venezia pod jugovzhodno steno Pelma, bodisi Forno di Zaldo, od koder se peljemo do vasi Zoppè di Cadore. Iz Zoppèja se da peljati še kakih 300 višinskih metrov po slabi ozki in blatni cesti skozi gozd. Naprej do kočice Venezia (zdaj Albamaria de Luca), 1946 m, pa je treba še kako poldrugo uro peš, čeravno bi se po zemljevidu sodeč morali pripeljati prav do kočice. Od kočice gremo pičle pol ure po markirani poti kvišku, in ko dosežemo steno Pelma, še nekaj časa ob steni desno do bele pečine z napisom »attacco« (juriš). To pa je tudi zadnja rdeča barva na poti proti vrhu. Od tod pelje levo vprek čez steno dober kilometer dolga Balvoja polica (ki ni markirana, kot piše v nekaterih vodnikih, in tudi ni treba, da bi bila.) Ta ima samo eno težje mesto malo pred koncem »Passo del Gatto« (Mačkov prelaz). Potem pa je v glavnem tudi več ali manj konec plezanja. Toda vrh je še daleč. Lega drna nas ob izteku police obrne po grušču in skalah kvišku, iz zgornjega zasneženega kotla pod vrhom je treba zaviti levo, tako da prispemo po zahodnem grebenu na vrh. »Zrak« severnega prepada je med najmočnejšimi doživetji na tem vrhu. Od kočice Venezia 5 ur, ocena I.

Antelao, 3263 m, je najvišji vrh Vzhodnih Dolomitov, zelo markanten in po kraljevsko lahko dostopen. (Kraljem se spodobi milost.) Izhodišče je Catalzo v dolini Piave, od koder se peljemo v konec doline Valle d'Oten, do kočice Capanna degli Alpini, 1395 m. Valle d'Oten je brez dvoma med najprisrčnejšimi stranskimi dolinami v Dolomitih, tiha in ne še preveč civilizirana, obkrožena z mogočnim skalovjem. Najprej gremo po lepi stezi na Rif. Galassi, 2018 m, 2 uri, in še četrte ure na Forclo Piccolo, 2120 m. Tu zavijemo levo (južno) navzgor v ogromen gruščnat in zasnežen kotel. Više krenemo iz kotla desno v kratko steno in po policah dosežemo značilno severno

Monte Cristallo

streho Antelaa (Le Laste). Do tu je steza dobro markirana. Po skaloviti ali zasneženi strehi kvišku do vzornega bivaka Pierro Cosi, 3111 m. Sama kupola vrha nad bivakom je nekoliko težavnejša, ali bolje, zahteva nekaj več previdnosti. Zmoremo jo v tri četrt ure. Iz doline 7 ur. Skoraj brez plezanja.

Cima Tosa, 3173 m, je najvišji vrh Brentskih Dolomitov. Dobrega pregleda ne morem dati, čeprav sem bil na vrhu. Lahko samo opišem, kako sva se je lotila s prijateljem.

Opisa nisva imela nobenega, v dolini sva kupila zemljevid in po neznanski sreči izbrala kar dobro smer: Madonna di Campiglio–Val d'Agola–koča 12 Apostoli–mimo ledenika Vedretta Agola na škrbino med tem in Vedretta dei Camosci. Ta »Gamsov ledenik« sva prečkala in po strmem snegu, delno ledu, ozaljšanem z visečo žico, doseгла naslednjo škrbino (mislim, da se imenuje Bocca d'Ambiè), s katere sva po lahki plezi (I–II) v pičli uri prispela na vrh. Vreme je viselo na nitki, razgleda ni bilo. Ne prav daleč sva za hip medlo videla, toliko bolje pa slišala ljudi, ki so prilezli gor od nekod drugod (verjetno od kočice Pedrotti, od koder, kot sem dognal kasneje, vodi na vrh običajni pristop, najin pa naj bi se imenoval Migottijeva smer) in so se očitno že vračali. Najin pristop najbrž ni najboljši, vendar mora biti v lepem vremenu kar pester. Prav dobro se spominjam strahotnih čeri med valečimi se črnimi meglami – prave podobe Hada.

»Kadar boš na T'rolsko vandral...«

Planincu-neplezalcu, ki si želi na vrhove, so Dolomiti nekoliko močnejši akord kot domači Julijci. Toda ohrabriti želim vse, ki se jim hoče dolomitskega sonca, pa oklevajo zaradi napačnega vtisa, kot da so Dolomiti zgolj sinonim za VI+ in kar je še »okultnega« v alpinizmu. (In da je bolje o vsem molčati, če ne gremo vsaj v dobro staro Cassinovo smer v Zahodni Cini). Z majhno kozmetično pinceto bi rad popravil ta vse prepogosti in nekoliko šepavi vtis.

Seveda so Dolomiti najbolj rodovitna tla za ekstremizem. Ta se je rodil v njihovih stenah in postal njihova visoka pesem. Najgloblja doživetja preže na človeka v najtežjih previsih. Dolomiti so kakor ustvarjeni za Človeka, da si zapoje Iliado lastni moči, s katero se rešuje v mitologijo prabogov, ali če hočete, v kamenodobno stapljanje z Naravo. Nihče ne zmore takih doživetij, kdor ni kos težavam. Zato pa se glas močnih plezalcev, razumljivo, najdlje sliši.

Toda v Dolomitih je prostora za vse, tudi za vandrovčke in smučarje, sploh za vsa »vneta srca«. Teh je bore malo le v pločevinastih škatlak, ki se trumoma lijejo čez visoke prelaze, drugače pa so spoštljivo zastopana na vseh stopnjah, od nič do VI+. Torej pogum! Tudi od dolomitskega »nekoristnega« si vsak lahko odreže svoj kos duhovnega kruha – glede na svoje »osvajalske« zmožnosti in ambicije (glej Lionel Terray, »Osvajalci nekoristnega«).

NOVOSTI IZ KATASTRA SPELEOLOŠKIH OBJEKTOV V LETU 1973

ANDREJ KRANJC

M

Med 8.–10. junijem 1973 je bilo v Idriji VII. zborovanje slovenskih jamarjev in raziskovalcev krasa, ki sta ga organizirala Jamarska zveza Slovenije in Jamarski klub Idrija. Poleg strokovnih predavanj je bilo na tem zboru podano tudi poročilo o katastru speleoloških objektov Inštituta za raziskovanje krasa v Postojni.

V katastru se zbirajo vsi zapisani rezultati jamarskega dela, opisi, načrti, poročila o speleoloških objektih iz vse Slovenije in je torej katastrski material najbolj vidni in objektivni kriterij o delu v našem kraškem podzemlju. Kataster seveda vodi tudi evidenco in registracijo speleoloških (podzemskih) oblik na ozemlju SR Slovenije.

V prvi polovici leta 1973 je kataster registriral 133 novih speleoloških objektov in po stanju z dne 8. junija 1973 je zadnja katastrska številka 3886, ki jo ima Brezno v Matičkovem lazcu v Novem svetu (Hrušica).

Če primerjamo to število – 133 – novo registriranih objektov v pol leta s celotnim številom registriranih objektov v vsem obdobju od l. 1910 pa do danes, je rezultat zelo ugoden (v poprečju pride na leto 62 novo registriranih objektov), pa tudi glede na popreček zadnjega desetletja (153 objektov letno) smo lahko kar zadovoljni. Največ objektov je v tem obdobju registriralo DZRJ Ljubljana (53%), druge pa klubi DZRJ Kočevje, »Crni galeb« iz Prebolda, JK Rakek, Inštitut za raziskovanje krasa iz Postojne (ki sicer ni jamarski klub) in, kar je še posebej razveseljivo za našo planinsko javnost, kar tri jamarske sekcije planinskih društev: Tolmin, Kranj in »Zelezničar« iz Ljubljane (skupaj so ti trije registrirali 11% novih objektov).

Najdaljša izmed novih objektov je Griška jama pri Zlebiču na Dolenjskem, ki jo je registriralo DZRJ Ljubljana in meri 568 m. Poleg te so še tri nove jame dolge preko 100 m (med temi tudi Jeralovo brezno v vznožju Jelovice), vsega skupaj pa so jamarji v okviru teh 133 objektov premerili 2635 m rovo in izdelali prav toliko načrtov. Po globini je največje izmed novih objektov brezno Veliki Lučavec, ki se odpira v Matajurju 1300 m nad morjem in ga je raziskala Jamarska sekcija PD Tolmin. Sicer so med novo raziskanimi še štirje objekti globlji od 50 m, skupna preplezana globina v teh novo registriranih objektih pa znaša 1960 m.

Če si ogledamo katastrski material še s tehničnega vidika, je kar razveseljivo, da ima 93% novih objektov točne oziroma zadovoljivo določene lege, kar je nedvomno ena od osnov za zanesljivo katastrsko delo. Opisov je malo manj, ima jih 87% objektov, še manjši delež pa je opremljen z načrti, le 64%, kar pa lahko štejemo že za pomanjkljivost. 20% izmed novo registriranih objektov še sploh ni raziskanih, registrirani so le na podlagi lokacije in so v njih raziskave še v teku.

Razen podatkov za nove objekte je kataster v navedenem obdobju dobil še razne dopolnilne podatke, od popolnega načrta do drobne opombe o imenu in literaturi, še za 48 speleoloških objektov, kar je zelo pohvalno in vzpodbudno, saj to pomeni, da je bilo kar eno tretjino jamarskega dela v tem polletju opravljenega za dopolnjevanje oziroma izpopolnjevanje katastrov. Lahko upamo, da se bodo počasi le popolnile praznine, ki obstajajo pri marsikateri katastrski številki. Ta material je preveč raznolik, da bi lahko podrobneje navajal njegovo vsebino, dostavili pa so ga zgoraj navedeni klubi in organizacije, ki so že sicer prispevali nove objekte za kataster. Če si podrobneje ogledamo ozemlje, koder so posamezni klubi raziskovali v tem letu, nas najbolj pritegne koncentracija speleoloških objektov v Notranjskem podolju z obrobjem v širšem smislu (37% objektov), druga koncentracija je na Tržaškem krasu (13%), drugi objekti pa so razporejeni bodisi v manjših grupah (Snežnik, Kočevska Velika gora, Bloke, Rog, Matajur) – 22% – ali pa le posamično (največ v širšem območju Julijskih Alp ter na srednjem Dolenjskem).

Ker sem že prej posebej omenil doprinos jamarskih sekcij PD, kar je praktično doprinos slovenskih planincev k spoznavanju kraškega podzemlja, si še podrobneje ogledjmo nove objekte iz Julijskih Alp. Vsega skupaj je tod novo registriranih 16 objektov (12%), od tega 3 visoko v osrčju Julijcev (po eden v Triglavu, v Jalovcu – Hornovi smeri, in Poncah), 3 v vznožnih področjih (v Komarči, v vznožju Kanina in v soteski Save Bohinjske), 4 v Matajurju nad Sužidsko planino, 3 v masivu Krna nad Pologom (vsi trije so rezultat poizkusov prodreti v zgornje dele znane Pološke jame direktno s površja), dva nad Tolminom in eden v vzhodnem vznožju Jelovice. Za zaključek naj pripomnim, da glede na 133 novih objektov v prvi polovici letošnjega leta, lahko z gotovostjo računamo, da bomo prihodnjo pomlad že praznovali 4000. registrirani speleološki objekt v Sloveniji.

DRUŠTVENE NOVICE

OBČNI ZBOR SPD GORICA

Slovensko planinsko društvo je imelo 4. aprila t. l. 26. redni letni občni zbor. Predsednica Jožica Smetova je po otvoritvi pozdravila številne člane in članice, posebej še goste: PZS – Toneta Bučarja in Jožeta Rojerja, PD Tolmin – Narcisa Mikelica, PD Nova Gorica – Jurija Kovšča in Staneta Sedeja, predsednika meddruštvenega odbora planinskih primorskih društev Janka Filija, PD Jesenice – Jaka Čopa, PD Ilirska Bistrica – Milana Primca in Vojka Čeligoja, PD Ajdovščina – Grozdana Šinigoja in odbornika Edvarda Krašno, Slovensko planinsko društvo Trst – načelnico smučarskega odseka Selmo Micheluzzi in odbornika Antona Micheluzzi, Zvezo slovenskih športnih društev v Italiji – podpredsednika Dina Ronerja, Slovensko kulturno gospodarsko zvezo Gorica – Gorazda Vesela, Slovensko prosvetno zvezo – tajnika Edmunda Košuto. Nato je prebrala predsedniško poročilo in se na začetku spomnila pokojnega Petra Čermelja-Ciklaminčaka, dolgoletnega odbornika in pobudnika za ustanovitev SPD Gorica v l. 1945, Lojzeta Komjanca, zvestega člana od 1946, Jevščka Klementa in Marijo Bizjak, ki sta se zvesto udeleževala vseh društvenih prireditev. »Že 27 let po vojni«, je rekla predsednica Smetova, »naše društvo neprekinjeno deluje, se utrjuje in družijo Slovence. Če so vsi naši predniki s težavami in v drugih razmerah obdržali in vodili društvo, moramo tudi mi vsi s skupnimi močmi vztrajno nadaljevati in z razumevanjem sodelovati za njegov obstoj, sicer pa je tudi naša dolžnost, da nadaljujemo narodno obrambno delovanje našega društva v zamejstvu.«

V društvu uspešno delujeta smučarski in jamarski odsek. Prvi ima 40 naraščajnikov, drugi, 27 po številu, pa je pod imenom »Kraški krti« pristopil leta 1972 k SPD, potem ko so odkrili jama »Kraška kraljica«.

Tajnica Nada Sanzin je poročala, da ima društvo 474 članov, med katerimi je 70 novih, predvsem mladih. Društvo je leta 1972 priredilo 20 izletov s 445 udeleženci, 4 planinska predavanja in se po svojih predstavnikih udeležilo vseh pomembnejših planinskih prireditev v SR Sloveniji. 44 je naročnikov PV. Naraščajniki so se udeležili orientacijskega pohoda, ki ga je priredilo prosvetno društvo »Briški grič« s Števerjana za 1. maj.

Društveni gospodar Slavko Rebec je poročal, da se je povečal knjižni inventar s knjigami, ki sta jih poklonila PZS in PD Jesenice. Izdatkov je bilo Lit 530 765, do-

hodkov 812 816 (blagajnik Zorko Čotar). Posebej poročamo o smučarskem in jamarskem odseku. Iz vseh poročil odsejajo razmere, v katerih dela društvo in njegovi odseki. Vsega spoštovanja so vredni vsi odborniki in člani, ki dajejo društvu svoje moči na razpolago.

Odborniki slovenskega planinskega društva v Gorici, izvoljeni za dve leti (1973 do 1974)

Predsednica: Jožica Smet, podpredsednik: Bernard Bratož, tajnica: Nada Sanzin, nam. tajnice: Vlado Klemše, blagajnik: Zorko Čotar, nam. blagajnika: Artur Koshuta, gospodar: Slavko Rebec, nam. gospodarja: Aldo Baucon, odborniki: Niko Brešan, Rudi Cantelli, Milojka Paoletti, Bogdan Butkovič, preglednika računov: Zdenko Vogrič, Danilo Jakin, načelnik smučarskega odseka: Niko Brešan, načelnik speleološkega odseka: Slavko Rebec.

POROČILO SMUČARSKEGA ODSEKA SPD GORICA

V zimski sezoni so se mladi smučarji udeležili vsakoletnih »Giochi della gioventu« – Občinskih mladinskih iger, ki so bile 28. januarja v Trbižu – deklice in dečki od leta 1961–1963. III. mesto je zasedla Katja Baucon. Dečki so se uvrstili od VI. mesta dalje.

Pri Pokrajinskih mladinskih igrah – Giochi della gioventu' provinciali, ki so bile 10. februarja v Trbižu, so se naši smučarji (med 100 tekmovalci v veleslalomu) uvrstili od VII. do XXXI. mesta.

Po vpisu SPD Gorica v FISL se je prvič udeležila skupina mlajših smučarjev tekem v veleslalomu v nedeljo, 4. februarja za pokal »Morgenleit« Pro Sauris v Saurisu, istega dne pa druga skupina v Sappadi. Zgoraj omenjeni tekmi sta bili progi zelo zahtevni. Zasedba od VII. mesta dalje.

4. februarja so bile FISL tekme »Polisportiva Libertas Sci-club Trieste v Sappadi za veleslalom, letniki 1958–1959. 25. februarja so se udeležili tekem, ki jih je organiziral goriški CAI-Club Alpino Italiano v S. Stefano di Cadore »V drugem posoškem tekmovanju«. To je bilo naše prvo sodelovanje s CAI Gorica. Proga je bila zahtevna, naši smučarji so se dobro uvrstili med 190 tekmovalci in sicer od 8. do 41. mesta.

Po tekmah je sledilo nagrajevanje, kjer je naša tekmovalna ekipa SPD Gorica prejela pokal za VI. mesto, ki ga je darovala »Azienda Autonoma Cura e Sag-

giorno-Grado (iz Gradeža). Omenim naj, da je pokal SPD Gorica, ki ga je naše društvo poklonilo CAI in sicer z dvojezičnim napisom »Slovensko planinsko društvo Gorica – Club Alpino Sloveno Gorizia, prejelo društvo Sci-club Gorizia za 7. mesto.

Naši smučarji so se udeležili Slovenskih zimskih športnih iger, ki jih prireja vsako leto Slovensko planinsko društvo iz Trsta. Tekma so bile v nedeljo, 25. februarja, pri Sv. Antonu v Trbižu. Sodelovala je tudi skupina 12 naših najmlajših smučarjev, ki so se uvrstili na naslednja mesta:

Baby sprint:

I. mesto: Mitja Baucon – letnik 1963,
V. mesto Beno Vižintin – letnik 1965 in
IX. mesto Robert Košuta – letnik 1965.

Deklice miške:

V. mesto Katja Baucon

Dečki miški:

II. mesto: Samo Sanžin,
III. mesto: Matija Winkler,
na IV. mesto se je uvrstil Ugo Dornik,
na V. Džego Devetak in
XIX. Aleš Waltritsch (letniki 1963).

Deklice medvedke:

Na V. mesto se je uvrstila Marta Vižintin.

Dečki medvedki:

X. mesto je zasedel Igor Košuta in
XXVI. mesto Igor Pahor.
Druga skupina od letnika 1958 dalje se je
4. marca udeležila tekm v Trbižu, proga
»dell' Angelo«:

Cicibani: I. mesto Butkovič Rafko, III. Saša Ošbat, VII. Rožič Livij, XI. Marko Čubej
XVI. Lutman Marko in XVII. Maligoj Mavricij.

Pionirke: Ošbat Katjuša je bila prvakinja 1973 v veleslalomu in smuku. (Kritika sodnikov SPD Trst: Goričanka je bila absolutno najboljša na terenu, držo ima zelo lepo, spust je učinkovit, ni ji težko prerokovati še mnogo uspehov.)

Pionirji: IV. mesto je zasedel Nanut Loris.

Tekme v smuku (obvezna čelada).

Cicibani: Na III. mesto se je uvrstil Mauro Dornik, IV. Saša Ošbat, V. Livij Rožič in VIII. Marko Čubej.

Pionirji: na VI. mesto se je uvrstil Loris Nanut.

V ekipni lestvici osmih društev je SPD Gorica na III. mestu.

Nagrajevanja VII. slovenskih zimskih športnih iger v petek 23. marca v mali dvorani Kulturnega doma v Trstu so se udeležili vsi naši nagrajenci. Naše društvo je prejelo marmorno plaketo s posvetilom: SPDT, 7. ZŠI – 3. mesto.

Triglavskega turnega smuka 6. in 7. maja 1972 sta se uspešno udeležila dva naša smučarja.

Našim naraščajnikom-smučarjem vsa pohvala za uspehe, saj so s svojim delovanjem dvignili ugled Slovenskega planinskega društva v Gorici.

Aldo Baucon

NAŠI STIKI S SVICO

Švicarski ambasador v SFRJ g. Hans Keller je Planinski zvezi Slovenije k 80-letnici pismeno čestital in zaželel, da bi še nadalje uspešno opravljala zaslužno delo, obenem tudi v imenu tistih švicarskih alpinistov, s katerimi sodelujemo. Predsednik PZS dr. Miha Potočnik se je ambasadorju pismeno zahvalil in mu obenem sporočil, da naša GRS ni prezrla osemdesetletnice dr. R. Campella. Po dr. Robiču mu je v Pontresini osebno čestitala in mu izročila reprezentativno diplomu v slovenskem jeziku in se mu s tem zahvalila za dolgoletno vodstvo in delo v IKAR. »Dr. Campell,« pravi dr. Potočnik v svojem pismu, »je v resnici markantna, edinstvena osebnost vsega alpskega prostora in je za vse nas simbol mednarodnega sodelovanja, ki nas obvezuje.«

Pripominjamo, da je PZS prejela iz Švice ponudbo, da bi v Ljubljani predavala dva slovit švicarska alpinista Reist in Homberger. Dr. Potočnik je v istem pismu odgovoril, da ponudbo z zanimanjem sprejemamo. Predavatelja bosta naša gosta jeseni.

T. O.

POROČILO O DELOVANJU JAMARSKEGA KLUBA SPD GORICA

Pomlad leta 1972 je prelomnica v zgodovini naše jamarske skupine. Dva domačina in sicer Dominik Grilj z Vrha in Stanko Kosič iz Doberdoba sta na Vrhu odkrila novo jamo, danes znano pod imenom »Kraljica Krasa«. 2. januarja je Dominik Grilj opazil ležišče nove jame, 7. maja sta pa s Stankom Kasičem jamo odprla. To odkritje je navdušilo mlade in tudi starejše ljudi na Goriškem Krasu. Nenadoma so se vsi začeli zanimati za speleologijo in tako se je 25. maja prejšnji jamarski odsek pri SPD Gorica preimenoval v Jamarski klub »Kraški krti« – Speleološki odsek SPD Gorica, zaradi velikega doloka novih aktivnih članov. Današnji klub šteje 38 članov, od katerih je vsaj polovica redno na vseh akcijah, to je vsako nedeljo ali praznik, večasih celo med tednom.

11. oktobra je bil formalni občni zbor novega odseka, na katerem je bil izvoljen

upravni in nadzorni odbor. V upravnem odboru so zasedli mesto predsednika Slavko Rebec, podpredsednika Stanko Kosič, tajnika Bogdan Butkovič, blagajnika Jordan Vižintin in gospodarja Dominik Grilj, v nadzorni odbor so bili izvoljeni Marjan Komjanc, Marčelo Devetak, Venko Černic in Stano Tomšič. Od takrat do danes smo opravili 32 raziskovalnih akcij in pri tem našli in odprli 15 novih jam. 5 od teh smo tudi že izmerili in izdelali točne načrte. Zaenkrat smo poslali samo 2 na deželni kataster jam, da bi videli, če nam bodo načrta sprejeli in zabeležili pod našim imenom. Do sedaj še nismo prejeli odgovora. Od novoodkritih jam so nekatere tudi 30/37 m globoke, kot npr. »Brezno Kraških krtov« ali »Zamejka«.

Vse so pa v nekaterih delih zelo ozke in zato tudi precej težko prehodne. Odkritje vsake jame terja mnogo truda in časa. Razširiti je treba vhodne špranje in včasih je tudi v notranjosti treba mnogo dela, da jamar lahko napreduje. Za primer navajam »Kraljico Krasa«.

Naši člani so porabili 120 ur dela, da je bil dostop v jamo možen. Ker se je jama pokazala kot največja in najlepša na našem Krasu, smo takoj sklenili jamo zapreti z železnimi vrati, razširiti nekatere zelo ozke prehode, postaviti most čez notranje brezence in tako omogočiti dostop do prve dvorane tudi nejamarjem.

Vse to delo je trajalo nad 1200 ur prostovoljnega dela. V tej jami je bil 17. septembra 1972 krščen novorojeni Kosičev sin Danijel. 8. novembra smo otvorili v Sovodnjah jamarsko razstavo, v kulturnem domu pa imeli jamarski večer. Predaval je predsednik JK Rakek Zoran Trošt. Predvajali smo tudi film o aragonski jami v Ravnah. Drugo predavanje smo imeli 15. marca t.l. ravno tako v Sovodnjah. Predaval je predsednik Zveze speleologov Jugoslavije dr. France Habeo »Slovenskem podzemeljskem svetu«. Oba večera sta zelo dobro uspela in je bila obakrat dvorana nabito polna občinstva. Tudi razstavo si je ogledalo veliko število ljudi. Poleg že omenjenega smo se v lanski pomladi udeležili občnega zbora JZS v Kozini, na vabilo jamarjev iz Rakeka obiskali Križno jamo in se udeležili od 10. do 15. oktobra 1972 VI. kongresa speleologov Jugoslavije v Lipici. Na nagradnem natečaju za diapozitive, ki je bil razpisan ob priliki kongresa, je eden od diapozitivov, ki smo jih predstavili, prejel častno diplomu.

Da bi se znanstveno in tehnično bolj izpopolnili, se štirje naši člani prav v tem času udeležujejo jamarskega tečaja, ki ga prirreja »Scuola nazionale di speleologia« v Trstu. Že lanskega junija pa smo imeli merilni tečaj, ki ga je vodil Andrej Kranjc iz Inštituta za raziskovanje Krasa iz Postojne. Klubski inventar je obogatil

za 50 m novih lestvic, 100 m vrvi, dalje za prizmatski kompas, razne potrebščine za risanje načrtov in večje število vponk, vrvic in raznih podobnih drobnarij. Nabaviti si bomo morali v kratkem še en toplomer, en psikrometer in po možnost tudi en gumijast čoln.

V prihodnjem letu bomo še raziskovali predvsem na bližnjem Krasu v upanju, da bi končno kje naleteli na prehodne vodne zveze med Vipavo in Doberdobskim jezerom. V načrtu imamo še druge bolj obsežne akcije, vendar je morda še prezgodaj, da bi o njih govorili.

Od prejšnjega leta smo imeli v blagajni še Lit 60 000. Slovenska kulturna gospodarska zveza nam je darovala 100 000 lir, občina Sovodnje za izdelavo dvojnih železnih vrat v »Kraljici Krasa« 80 000 lir, SPD Gorica 50 000 lir. Gostilničar Bruno Petejan nam je daroval 11 000 lir. Nabrali smo potem še razne druge prispevke, tako da smo v pretekli poslovni dobi imeli skupno 339 965 lir prejemkov, izdatkov pa 286 350 lir. Glavni izdatki so šli za prizmatski kompas 28 350 lir, merilni tečaj 8750 lir, risarsko orodje 5600 lir, jamarsko razstavo in predavanje v Sovodnjah 22 000 lir, za 50 m novih lestvic 55 000 lir, za drugo predavanje v Sovodnjah 14 460 lir, za vpisnino v sedanji jamarski tečaj 20 000 lir.

Slavko Rebec

PLANINSKI ODSEK TOVARNE AERO

V dvorani prosvetno-kulturnega društva »Zagrad«, v idilični okolici mesta Celja, je bil 23. 2. t.l. občni zbor delovne planinske skupine tovarne »Aero«. Skupino od ustanovitve vzorno vodi tov. Ferdo Žerdoner. Iz njegovega poročila posnemamo, da se je članstvo skupine močno povečalo – v letu 1971 jih je bilo 104, leta 1972 pa že 238 – in da je skupina tudi v pretekli poslovni dobi organizirala vrsto lepih, zanimivih izletov: od Idrije do Ankarana po transverzali, na Kal, na Mrzlico in Šmohar, na Storžič – tu so se spomnili Vojka Kuma, ki ga je 8. 6. 1968 tam ubila strela – na Smrekovec in Raduho, na Triglav – na ta izlet so povabili tudi planince iz tovarne »Etol« in iz »Mesnin« – na Jalovec, na vzhodno Pohorje. Predsednik Žerdoner je med drugim dejal: »Naše planinstvo in planinska rekreacija je že 10 let v Aeru vodilna rekreacijska sila, ki pomaga članom kolektiva k zdravemu in plemenitemu športu. Tu si človek krepi telo in utrjuje tovarištvo ter nabira novih moči. Kako čudovit most med ljudmi so lahko prav naše gore. Naše mejne gore nas združujejo. Na njihavih vrhah in grebenih se srečujemo s sosedi in drugimi gorohodci. Zato lahko planinci z veliko vero v lepote narave, v večne in nespremenljive gore, z vero v

tovarištvo v gorah in z množico privržencev mnogo prispevamo k temu, da bi živeli z vsemi narodi v sožitju tako življenje, ki si ga želimo.»

Ob desetletnici je v svojem poročilu predsednik pokazal na dosežene uspehe: priredili so 67 izletov v domače in tuje gore, na Triglavu so bili kar osemkrat (predsednik sam je bil ob Aljaževm stolpu 26-krat). Med njimi je 57 transverzalcov, 20 jih ima že značko, štirje so jo prehodili po dvakrat, eden celo trikrat. Nekateri imajo za seboj še zasavsko, koroško in kurirsko transverzalo.

Člani skupine so ustanovili blagajno vzajemne pomoči. Mesečno vanjo odvajajo del svojih osebnih prejemkov. Sredstva potem porabijo za izlete pa tudi za svoj osebni dopust. V desetih letih so zbrali 30 milijonov S din.

Imeli so tudi več dia-predavanj: o Himalaji, o Andih, o Kavkazu in o svojih izletih.

Skupina razširja planinstvo v delovni organizaciji, planinske izlete prireja tudi za tovarniški sindikat, ZB, delavski svet in druge. Uprava in samoupravni organi celnijo planinstvo in ga pospešujejo. Samo leta 1968 je PD Celje od »Aera« dobilo 10 milijonov S din za Mozirsko kočo. Nedvomno taka orientacija tovarne tudi utrjuje in oblikuje njen kolektiv, ki se je v dobrih 15 letih od 200 povečal na 1000 zaposlenih. Sindikat se je na občnem zboru zahvalil predsedniku Ferdu Žerdonerju in mu izročil spominsko darilo. Predsednik sam pa se je zahvalil tistim članom, ki so vseh deset let v skupini marljivo sodelovali. Ti so: Bianchi Marija,

Čede Ivanka, Verbič Barbara, Hribernik Alojz, Marinc Janja, Muzga Maja, Krhlan-ko Anica, Krajnc Hilda, Lorenčak Karel, Kandorfer Zofka, Nunčič Marjan, Orel Avgust, Planteu Klara, Stanič Bogdana, Pleteršek Marija, Srebot Alfonz, Srebot Karla, Sattler Stane, Stepišnik Alojzija, Srebot Ivan st., Štuhec Marjana, Smid Alojz, Veber Štefan, Vengust Peter, Zagožen Marica, Tajšek Dana, Skrajnar Tone in Žendorfer Ferdo.

Za predsednika je bil soglasno izvoljen tov. Blaž Črepinšek. Tov. Žerdoner se je za zaupanje zahvalil, ker je upokojen, članstvo v odboru pa je še sprejel.

T. O.

PLANINSKA ŠOLA V VELENJU

V velenju imamo na vsaki izmed treh osnovnih šol okrog 100 mladih planincev. Na osnovni šoli Gustava Šilaha sta Marija Savor in Anica Podlesnik njihovi mentorici, na osnovni šoli Miha Pintar-Toledo jih vodita Magda Žist in Nežka Tanšek, na novi osnovni šoli pa sem zdaj še sama.

Večkrat imamo sestanek mladinskega odseka – naš načelnik je Andrej Kuzman, ki zelo rad sodeluje in pomaga. Kot lani smo se tudi v tem šolskem letu odločili za planinsko šolo, ki bo združevala in zbliževala mlade planince z vseh treh šol. Prostor in projekcijske aparate nam je letos ponudila III. osnovna šola.

Spodnja tabela navaja vsa predavanja in predavatelje:

2 uri	8. XII. 1972	Flora in favna	tov. Kordež
2 uri	15. XII. 1972	Prehrana in oprema	tov. M. Šavor in A. Podlesek
2 uri	24. XII. 1972	Vaje – vozli	
4 ure	6. I. 1973	Gibanje v gorah – ob izletu v bližnjo okolico	tov. Kozman
4 ure	13. I. 1973	Nevarnosti v gorah – ob izletu	tov. Kuzman
2 uri	17. I. 1973	Gorska reševalna služba	tov. Dušan Kukovec
2 uri	24. I. 1973	Spoznavanje gorstev	tov. Žolnir Anica
2 uri	25. I. 1973	Prva pomoč	tov. Kosec Sonja
2 uri	22. II. 1973	Prva pomoč – vaje	tov. Kosec Sonja
2 uri	14. III. 1973	Orientacija	tov. Lenka Zabovnik
14 ur	24. III. 1973	Izlet na Celjsko kočo skozi Hudičev graben – vaje v orientaciji, uporaba teh. opreme	
1,5 ure	30. III. 1973	Zgodovina planinstva in organizacijatov. Podlesnik Anica PZ Slovenije	
1,5 ure	6. IV. 1973	Vremenslovje	tov. Andrej Kuzman
	14. IV. 1973	Orientacijsko tekmovanje	
	12. V. 1973	Zaključni izlet na Bohor s podelitvijo potrdil in značk o opravljeni PŠ	

To je skopo, suhoparno poročilo. Vsako temo smo na kratko zapisali, razmnožili in razdelili otrokom, da so se snov naučili. Z nalagami v obliki testov in z usnimi izpiti smo njihovo znanje preizkusili.

Šolo je namreč začelo obiskovati 90 otrok, pa so nekateri postali neredni, in le tisti, ki so (skoraj) redno poslušali predavanja in pokazali dobro znanje, so dobili potrdila (teh je bilo 44), značke pa so dobili res najboljši (27 učencev).

Lenka Zabovnik,

MEDDRUŠTVENO SREČANJE PD POSAVJE V GAŠPERJEVI KOČI

V priljubljeni Gašperjevi koči pod Velikim Kozjem, slabo uro od žel. postaje Židani most, se nas je zbralo kar 20 planincev, predstavnikov PD Brežice, Lisca, Radeče, Rimske Toplice, Dala pri Hrastniku, Hrastnika, Trbovelj, Zagorja in Litije. Sestanek je vodil predsednik Marjan Oblak, navzoč je bil tudi predsednik oz. tajnik PZS tov. Rajer. Sestanek so popestrili tudi pionirji-planinci iz Brežic. Bilo je 12. 5. 1973.

Meddruštveni odbor PD je najprej obravnaval statut PZS, ki je bil v celoti sprejet. Odbor se je precej časa pomudil pri častnem kodeksu slovenskih planincev, ki obravnava, kako se je treba pravemu planincu vesti v planinah, opazovati in čuvati naravo naših planin.

Nato smo obravnavali koledar prireditev v počastitev 80. letnice PZS.

Ob koncu naj dodamo, da ima PZS včlanjenih že 124 društev PZS. Značko zasavske transverzale je prejelo kar 1740 članov-planincev.

Po končani seji so si gostje ogledali lepo okolico Gašperjeve kočice, ki leži tik pod Vel. Kozjem. Znana je planinska flora tod okoli.

Stanko Skočir

IVAN SEVČNIKAR

V začetku junija t. l. je umrl Ivan Sevčnikar, eden od slovenskih planinskih oskrbnikov, po katerem se marsikomu od starejših naših planincev stoži, ne samo zaradi zarje mladosti, ki ožarja spomine iz nekdanjih časov, marveč zaradi resnične domačnosti in prisrčnosti, s katero so nekdanji oskrbniki znali pričarati pod svojo skromno streho prijetno, nepozabno vzdušje.

Na Štajerskem je med take nedvomno spadal pokojni Ivan. Rodil se je malemu kmetu leta 1906 v Zabrdu pri Velenju. S trinajstim letom je bil sirota, s 15. letom je bil že v rudniku pri težkem delu. Nato je delal v tovarni usnja v Šošanju, vendar ga je kmečko srce vleklo iz tovarne

na plano. 27 let star je z ženo prevzel oskrbništvu Koče na Smrekovcu, po dveh letih pa je začel skrbeti še za Mozirsko kočico. Leta 1937 je Smrekovec opustil in se do l. 1940 posvečal Mozirski koči, na katero se je močno navezal in mnogo pripomagal k njenemu imenu in ugledu. Od l. 1936 je imel diplomu smučarskega

učitelja. Leta 1940 se je odpravil na Pohorje in prevzel Mariborsko kočico, kjer je zdržal do l. 1944. Od l. 1943 je bil v osvobodilnem gibanju in to na zelo kočljivem mestu. Svoje ime je povezal z zgodovino IV. operativne cone. V našem listu je o njegovem delu in vlogi pisal znani avtor zgodovinskih razprav o NOB Stane Terčak.

Od leta 1947 je živel v Mariboru in latil dela, ki ga je bil vajen in ki mu je bil res več – bil je gostinski delavec v restavraciji »Pri Orlu«.

Tam smo ga radi srečevali njegovi nekdanji znanci in prijatelji in obujali spomine na čase, ko je njegovo ime »pod Goltami« od Gromadnika do Brložnikov in Lepe njive pomenilo korenitega, zanesljivega moža, vajenega prijeti za vsako delo, človeka, ki je z materinim mlekom vsesal bridkost in radost kmečkega dela, kot mlad fantič okusil blišč in bedo šaleškega podzemnega bogastva, se spoznal z industrijsko proizvodnjo ene od najstarejših slovenskih tovarn, nato pa si na teh izkušnjah krčil svojo bodočnost v planinskem in smučarskem turizmu, ki je v desetletju pred zadnjo vojno zacvetel in že precej pomenil v našem javnem življenju. Dobro so ga poznali in čislali planinci in smučarji iz Celja, Šoštanja in Velenja, Črnjani in vsa Mežiška dalina. Bil je imeniten družabnik, njegova dobra volja je bila nalezljiva, ob njem so se zjasnila mračna čela, če so taka zdržala do Smrekovca ali do Mozirske kočice. Čislali so ga tudi posestniki iz Šmihela, vsi iz Podgolt in obe planinske podružnici, savinjska, ki ji je tedaj predsedoval dr. Milko Hrašovec, in mariborska, ki je prav tako spadala med najmočnejše sestavine Slovenskega planinskega društva.

Sevčnikarjevo ime je tesno povezano z Mozirsko kočo, eno od prvih slovenskih planinskih koč (1896), na kateri je svoje oskrbniške in gospodarske sposobnosti od l. 1935–1940 najbolj razvil. Koča je med vojno pogorela, a nekaj lesa, ki ga je pripravil za novo kočo, je počakalo na novo gradnjo l. 1946. Počakala je tudi vozna pot, ki s Planice nad Ravnami in pod Verbučko planino, doseže krčevino pod Muravo, kjer se je pod imenom »Mozirska koča« zvrstila po vojni še cela vrsta planinskih gradenj. Sevčnikarjeva vozna pot se še danes uporablja po isti trasi in nas spominja nekdanjih trdih, garaških poti, ki jih je za planinstvo opravil tudi pokojni Ivan Sevčnikar. Kdor ga je poznal, ga ne bo izgubil iz spomina.

K. Filač

ZBOR PIONIRJEV-PLANINCEV NA USKOVNICI

Koordinacijski odbor mladinskih odsekov Gorenjske je v nedeljo 3. junija 1973 sklical na Uskovnici zbor pionirjev-planincev.

Ob 10. se je zbralo na zelenicah pred planinskim domom okoli 100 pionirjev planincev in njihovih mentorjev. Da je bilo zborovanje bolj domače, je začetek zbora naznanil velik kravji zvonec. Po pozdravu so se podali udeleženci do lesenega mostu nad sotesko, kjer so gorski reševalci iz Srednje vasi in Radovljice že pripravili vse potrebno za prikaz reševanja v gorah. Na vrhu kakih 10 m visoke pečine so uredili sidrišče, od koder so v Gramingerjevem sedežu spustili reševalce k ponesrečencem, potem pa prikazali še nekaj prostih spustov. »Reševanje« je bilo z mostu in klanca nad njim lepo in dobro vidno. Ves potek pa je mladim gledalcem sproti razlagal načelnik GRS iz Radovljice tov. Ježek. Z velikim zanimanjem so vse to opazovali pionirji in potem tudi sodelovali pri prevozu »ponesrečenca« v Marinerjevem čolnu in nošnji na nosilih spletenih iz vej.

Pred kočo so potem vlekli vrv reševalci in pionirji iz raznih društev.

Po kosilu so se udeleženci zbrali v jedilnici. Tov. Čop jim je govoril o planinah in planinstvu. Njegovo preprosto, pristržno in zanimivo pripovedovanje je mlade planince tako navdušilo, da se je razgovor nadaljeval še ves čas med potjo v dolino.

Zbor pionirjev-planincev je bil prirejen za mladinske odseke iz Gorenjske in Zasavja. Vendar Zasavčanov ni bilo.

Zadovoljstvo pionirjev pa je tudi pokazalo, da ni dovolj samo pripraviti izlet in pripeljati mladino do prve kočice, treba je poskrbeti tudi za primeren program, ki naj bo nevsiljivo vzgojen. Pri tem pa zelo

veliko pomagajo drugi planinci, ki niso ravna vodje mladinskih odsekov, to pot npr. tov. Čop in reševalci.

Vsem tem iskrena hvala! Mica Kavar

NOVICE IZ PD ZABUKOVICA

PD Zabukovica je 28. IV. t. l. ob pomoči Občinskega odbora ZB Zalec organiziralo pohod ob spomenikih NOB in po poti Veličkove skupine.

Pohoda se je udeležilo 66 pionirjev, 5 mladincev s praporom PD Zabukovica, predstavnik Obč. odbora ZB tov. Cilenšek Rado, ki je vodil pohod, mentor pionirske planinske skupine na OŠ Griže in še dva društvena funkcionarja.

Pohod se je začel pred spomenikom NOB v Grižah. Tu je spregovoril predsednik KO ZB Griže tov. Funkl in orisal zgodovino kraja. Nato so krenili proti znanemu partizanskemu kraju Matke. Pred spomenikom v Matkah je pionirjem-planincem spregovoril predsednik KO ZB Prebold tov. Kotnik. Tov. Kotnik je spregovoril tudi o pohodu tako imenovane Veličkove skupine, ki se je marca 1943 zadrževala v Matkah, od tu krenila proti Jegrišam pod Gozdnikom. Bila je izdana, gestapo jo je zasledoval do Jegriš, tu jo je napadel in uničil. Pionirji-planinci so krenili po poti te skupine. Ob poti so se ustavili še pri spomeniku padlih borcev v hajki 13. X. 1943. Tov. Kotnik je spregovoril tov. Cilenšek Rado, ki se je med to hajko zadrževal na tem terenu s skupino mobilizirancev. Pionirjem-planincem je opisal te boje in pripovedoval o tem, kako so mladinci in pionirji obveščali partizane. Pri tem je padel 13-letni deček.

Kalona je nato krenila do lovske kočice pod Gozdnikom. Dne 27. IV. 1973 je mladinski odsek PD Zabukovica odkril spominsko ploščo na mestu, kjer se je ponesrečil podpredsednik društva Edi Oblak. Komemoracije so se poleg zabukovških planincev udeležile še delegacije iz PD Železničar Celje, planinske skupine pri AERO Celje in PD Zalec.

ČLANARINA UJAA

Generalna skupščina UJAA v Montreuxu (1972) je sklepala tudi o članarini. Ravna se po številu članov, ki jih ima planinska organizacija. Če je članov do 500, znaša letna članarina ali prispevek 500 šfr., če od 70 000 do 80 000 (naš primer) pa 1200 šfr., vse po stanju 1. januarja v tekočem letu.

Če kaka članica članarine tri leta ali več zaporedoma ne plača, se šteje, kot da je iz te mednarodne organizacije izstopila. Prispevek ne raste sorazmerno s številom članstva. Pri 14 000 do 16 000

znaša 1700 šfr., pri 400 000 le 2700 šfr., pri nad 500 000 članih pa zamrzne pri 3000 šfr. Kakor pred vojno pri nas šolnine!

BESEDA PREDSEDNIKA PD MEDVODE

(Na III. zboru ljubljanskih planinskih društev 20. 5. 1973. Gl. PV 1973/7, str. 341, 376)

V letošnjem letu poteka 25 let, odkar je 138 podpisnikov – prijateljev planin položilo temelje PD Medvode. Doba organiziranega planinstva v Medvodah je sicer kratka, če upoštevamo, da slovenska planinska organizacija praznuje tudi v letošnjem letu 80-letnico svojega obstoja, vendar je za področje, kjer deluje, izrednega pomena.

Že pred drugo svetovno vojno je bilo na našem področju več organiziranih planincev, ki pa so bili člani drugih društev. Tudi alpinisti našega kraja so že pred ustanovitvijo našega društva osvajali najtežje stene v gorah.

Tako kot v drugih krajih je tudi v Medvodah z ustanovitvijo društva planinstvo dobilo vse širši razmah. 19. julij 1948 je datum, ko je planinstvo v Medvodah krenilo po novi poti. Društvo se je moralo spoprijeti s številnimi težavami, ki pa jim je bilo kos, saj je imelo v svojih vrstah člane, ki so nesebično žrtvovali vsak prosti čas za napredek društva. Število članstva je raslo iz leta v leto in je do danes sedemkrat večje od onega v letu 1948. Spadamo med naša največja društva.

Redki so vrhovi na Slovenskem, na katerih ne bi bili podpisani naši člani; obiskali pa so tudi številne gore drugih republik in zamejstva. Zelo aktivno je skoraj nepretrgoma deloval mladinski odsek. Iz

vrst mladine so se skozi vso dobo rekrutirali člani AO, ki imajo danes vidno mesto med alpinisti v Sloveniji. V času obstoja društva smo izdali dve reviji in sicer »Planine mladine« in »Izletnik«. Obe glasili sta opravili veliko poslanstvo, zlasti med mladino, vendar pa sta morali prenehati izhajati zaradi pomanjkanja sredstev.

Med glavnimi dejavnostmi društva je bilo gospodarstvo. Društvo ob ustanovitvi ni imelo nobenih finančnih sredstev, razen vpisnine pristopnih članov. Danes je društveno premoženje vredno preko 600 000 dinarjev. V tem znesku pa niso všteta sredstva, ki smo jih investirali v gradnjo in vzdrževanje cest in napeljave elektrike. Iz opuščene graničarske karavle smo že leta 1950 uredili in odprli lastni dom, ki smo ga imenovali po talcu in alpinistu Slavku Čarmanu. V letu 1965 nam je PZS zaupala v upravljanje tudi dom v Tamarju. Vložili smo znatna sredstva, samo za elektrifikacijo Tamarja smo porabili preko 400 000 dinarjev, za asfaltiranje ceste na Slavku dom preko 200 000 din. Pri tem smo mnogokrat našli posno razumevanje gospodarskih organizacij na našem področju in oblasti. Vendar vsega tega ne bi bilo, če ne bi imeli vnetih planinskih delavcev.

Ob praznovanju 25-letnice našega društva pa naj bo to praznovanje ne le spomin na prehojeno pot, temveč naj bo to praznovanje tudi uvod v novo, še pospešeno delo. Izredni tempo družbenega razvoja na vseh področjih današnjega časa zahteva tudi od našega društva, da se aktivno vključuje v celotni planinski kolektiv ter na svojem področju rešuje vse tiste naloge, ki jih od nas pričakuje družba.

Drago Oblak

ALPINISTIČNE NOVICE

MODERNA PREHRANA V GORAH

Kako naj bo sestavljena hrana za planinca, alpinista, je bilo že sto in stokrat povedano. A treba je to ponovljati, saj radi pozabljamo na stvari, ki so same po sebi umevne, bodisi da preveč strežemo svojim navadam bodisi da kaj slabo premislimo, saj vzrokov za to je spričo moderne furije vedno zadosti. Hrana mora biti lahka, to se pravi, vsebovati ne sme dosti vode – kompoti in sadne konzerve torej odpadejo. Hrana mora biti pestra, vitaminozna in s potrebnimi mineralnimi snovmi. Biti mora dobro zavita,

nepokvarljiva in seveda ne predraga. Če zbiramo brašno s takimi kriteriji, izbira ni ravno velika. Na kaj torej pomislimo, ko potegnemo iz omare nahrbtnik! Za pijačo vzemimo s seboj razne čaje, še boljši je kakao (pakiran v možnjčkih), ovomaltine v dozah, mleko v tubi ali v prahu in tudi juhe, ki izravnava izgubo soli pri znojenju, sadni sokovi v prahu. Izbira teh uspešnih in »uprašenih« pijač je posebno v Švici izredno velika.

Za zajtrk vzemimo s seboj ovsene kosmiče, sadje in mleko v prahu, suho krompirjevo juho v prahu, ki se hitro raztaplja v topli vodi, suhi krompirjev pire,

oboje praktično pakirano v porcijah. Če je zraven še klobasa ali slanina, je zajtrk ali malica kar v redu.

Astronavtska prehrana v palicah ali ploščah se po svetu vedno bolj ponuja tudi planincem. Francoska firma S. A. Della, nemška Salewa priporočata »Bio-sport-müsl«, pol centimetra debelo ploščo, za dlan veliko. To je neka sadna rezina, sto- procentno rastlinska sestavina. Dve rezini tehtata 90 gr in vsebujeta 350 kalorij, kar je že dobra izdatna malica. Člani francoskega državnega smučarskega moštva pojedjo pol ure pred preizkušnjo na tekmi po dve, tri take rezine. Preparat ima vse potrebne substance in stane 3,25 DM. Nemci priporočajo »Vitareal« (Egon Lippke, Hamburg), sestavljen do polovice iz ogljikovih hidratov, 3% vode. Paličica je oblečena v čokoladni plašč. Nemški himalajci trdijo, da tri paličice želodca prav nič ne obteže, človek pa je sit najmanj eno uro. Stane 1,10 DM. Sport Schuster ponuja v tubah marmelado, sir, suho sadje, posušene banane, poleg tega beljakovinski koncentrat »Kernmark«, ki ga dobavlja Klopfer, München, komad 9,80 DM. Tudi Schuster ima dva lastna preparata, »mešani« in »kakao«, ki gresta močno v promet (Schusterkraftnahrung-kakao).

Vse to je dobro pakirano in lahko, nahrbtnik se ne redi, planinec pa z neobremenjenim želodcem trdno meri korak. Seve, stvari se ne uveljavljajo tako lahko. Planinci so radi konservativni, take pa brez klobase, mesnin in slanine ne spraviš na pot.

T. O.

PROF. JEAN JUGÉ

Poročali smo že, da je bil lani 1972 dr. J. Jugé s tajnim glasovanjem generalne skupščine izvoljen za predsednika UJAA. Rodil se je l. 1908 v Ženevi. V UJAA je že dalj časa predsednik varnostne komisije in je še vedno aktiven alpinist. L. 1965 je preplezal Walkerjev steber v Grandes Jovasses, l. 1970 Bonattijev steber v Druju, l. 1971 direttissimo v zahodni steni Aiguille Noire de Peuterey, malo pred skupščino UJAA v Montreuxu (1972) pa je prečil vse Aiguilles de Chamonix – s tremi bivaki in z napori, ki jih je zahtevalo filmanje te znamenite ture. Na prečenju ga je spremljal Gaston Rébuffat. Dr. Jugé je napisal tudi več knjig o smučanju. V knjigi iz l. 1939 se je zavzel za modernejšo smučo tehniko, ki se je po vojni uveljavila po vsem svetu. V svoji poslanici članicama UJAA se je zavzel za večjo veljavnost te planinske mednarodne organizacije. V Biltenu UJAA je uvedel svojo rubriko. V št. 1972/10 je spregovoril o sodobnem planinstvu, ki ima spričo moderne prometne tehnike veliko

večje možnosti za mednarodne stike. Pri tem se je posebej zahvalil SZ, ki bo letos 15. sept. gostila generalno skupščino UJAA v Tiflisu in s tem proslavila 50-letnico sovjetske planinske organizacije.

ALPINISTIČNA ZAMENJAVA MED SZ IN AVSTRIJO

L. 1972 je v okviru oficijelne zamenjave prišlo v Avstrijo kar 30 sovjetskih alpinistov. Martin Grünberg, sekretar avstrijsko-sovjetskega društva, je pri slovesu od sovjetskih alpinistov dejal, da je l. 1972 mejnik in da Avstrija želi še številnejšo zamenjavo med alpinisti. L. 1973 praznujejo v SZ »50 letnico alpinizma v SZ«. Avstrijci pričakujejo, da se bo že letos pokazala evropska politična odjuga tudi v športnih odnosih med SZ in Avstrijo. Sicer pa se alpinistični odnosi med obema državama že dvajset let razvijajo brez ovir in težav.

MOŽ IZ DIRETTISSIME V EIGERJU

Karl Golikow je septembra 1972 podlegel strašnemu neurju sredi severovzhodne stene Piz Badile v Berghellu. Spada med vidnejše nemške povojne alpiniste, plezal je najtežje kopne smeri, veljal pa je za specialista v strmih ledu. Udeležil se je več ekspedicij, svet pa ga je poznal predvsem kot udeleženca direttissime v Eigerju, o kateri je polemiziral ves planet. L. 1970 se je v Walkerjevem stebri težko poškodoval, tovariš v navezi znani Jörg Lehne iz prve direttissime v Cini 1958 pa se je takrat smrtno ponesrečil. Golikow je dočakal komaj 37 let.

POLJAKI V NASIH GORAH

»Taternik« 1/73 je šele objavil, kar so poljski alpinisti počeli pri nas l. 1968 za 75-letnico ustanovitve SPD. Poročilo je napisal Piotr Malinowski, ki se je poljske alpinistične odprave sam udeležil. Preplezali so Ogrinovo in Kočevarjevo smer v Ojstrici, Igličevo v Mali Rinki, Zupanovo in Belačevo v Šitah, Comicijev raz v Jalovcu, Aschenbrennerjevo v Travniku, Čopov steber in centralni steber v Triglavu.

RAZGOVOR Z R. MESSNERJEM

Na simpoziju v Montreuxu je Reinhold Messner za 40-letnico UJAA predaval o temi »Človek in gora« ali »So alpinisti hippiji?« Referat je izšel v Biltenu UJAA 1972/10. 12. št. biltena prinaša intervju z Messnerjem na isto temo. Na vprašanje, ali ima alpinizem za današnjo mladino odločilno vlogo, je Messner vzporejal

hippijsko sproščanje in njihovo množično migracijo s potepanjem po gorah in pri tem poiskal zgodovinsko inačico: Pred 40 leti da so bili nekaj podobnega »bergvagabunden« – planinski potepuhi, ki jih je nato zajel in usmeril nacizem. Hippiji in sodobni alpinisti so si deloma sorodni, oboji se upirajo razkošju potrošniške družbe in se odločajo za preprosto življenje. Klasični raziskovalni alpinizem je za nami, zdaj išče mladina v njem poglavitni smisel – smisel bivanja, stik z naravo, osnovne eksistenčne vrednote. To ni korak nazaj, ampak napredek, saj daje alpinizmu globlji kulturni smisel, občutek za estetiko, solidarnost, osmišljanje pojava v Rousseaujevem smislu ali v antičnem: Mens sana in corpore sano. Ali takole: Gore so v današnjem času človekov rezervat samote in tišine, s tem pa nujna dopolnitev modernega življenja. Primera s hippiji najbrž ne bo vsakomur simpatična. Verjetno njihove jate premalo poznamo, kvečjemu iz filmov.

VZHODNA STENA HUASCARANA – AVSTRIJCEM

Akadska sekcija ÖAV I. 1972 se je mudila v Andih v Cordillera Blanca in naskočila 1000 m visoko steno Huascarana (6768 m). Avstrijska ambasada jim je šla izredno na roko, tako da so Limo takoj zapustili, prišli v dolino Santa in jadrno postavili dva višinska tabora in pridrili nekaj vrvi. Naleteli so na večje težave, kot so v severni steni Matterhorna, led v steni ima nagib do 60°, pečina pa je kršljiva, požledena, mestoma navpična. Ves čas so morali imeti navezane dereze. Sestop je bil dramatičen, ker jim je plaz potrgal pritrjene vrvi. Morali so narediti ovinek v neznan svet, pri čemer si je pokodoval nogo zdravnik. V steni so dvakrat bivakirali brez šotorov. Približno v istem času so Avstrijci – dr. Magreiter in Nairz – opravili prvi smuk z Nevado da Copa (6173 m) v Cordillera Blanca. Smučarja sta se spustila po zahodni strani gore.

DHAULAGIRI IV (7661 m) SE NE PODA

Leta 1969 je na Dhaulagiri IV doživela tragedijo avstrijska ekspedicija. Pet Avstrijcev in en šerpa so ostali na gori, 9. novembra zvečer so se javili po radiu, da bodo naskočili vrh. Za njimi ni ostala nobena sled. L. 1970 so poskusili Japonci. Prišli so do 6900 m, postavili tabor prav tam, kot je stal avstrijski tabor 5, naslednji dan sledili vršnemu grebanu, pa so morali odnehati zaradi težkega terena. Sledile so nove japonske ekspedicije. Ekspedicija spomladi 1972 je izgubila enega moža, umrl je za višinsko bo-

leznijsko ali, lahko bi rekli, gora ga je vzela s svojimi močmi. Ostali so odšli praznih rok. Jeseni 1972 so Japonci ponovno brez uspeha poskusili. Vsi poskusi so šli z južne strani.

Za letošnje leto (1973) so vložili prošnjo Avstrijci, to pot s severne strani. Avstrijci so l. 1971 raziskovali severno stran Dhaulagirija IV, ko so uspešno opravili prvi vzpon na Dhaulagiri II (7751 m). Jedro ekspedicije na Dhaulagiri IV bodo tvorili trije možje iz uspešne ekspedicije v spomin dr. Rudolfa Jonasa 1971 na Dhaulagiri II, Franz Huber, Adolf Huber in Adolf Weissensteiner. Izhodiščna baza bo Mokut organizacija ima v rokah Avstrijska himalajska družba.

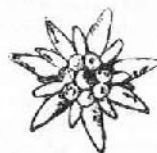
HIMALAJEC SCHOLZ – NESREČEN V AIGUILLE NOIRE

Julija 1972 je alpinistični svet pretresla novica, da se je v južnem grebenu Aiguille Noire ubil Peter Scholz. Hotel je preplezati celoten Peutereyski greben do vrha Mt. Blanca. Na mestu, kjer se je ponesrečil, ni bil navezan (IV). Helmut Dümmler ga v nekrologu šteje za najsposobnejšega alpinista Zahodne Nemčije. Za seboj ima vrsto najtežjih tur v Alpah, kot samohodec je preplezal severno steno Ortlerja in Pointe Walker. Z Avstrijcem Felixom Kuenom je l. 1970 preplezal 4500 m visoki Rupal v Nanga Parbatu. Po poklicu je bil inštalater. Vendar so mu bile gore važnejše. L. 1974 je imel v planu Manaslu. In hotel je postati gorski vodnik.

ASCHENBRENNER – 70-LETNIK

Peter Aschenbrenner, eden najboljših plezalcev v 30 letih tega stoletja (vzhodna stena Fleischbanka, smer Aschenbrenner-Lucke, 2. ponovitev Comicijeve smeri v Veliki Cini itd.), znan in uspešen član mnogih ekspedij, je lani dosegel 70 let. Do l. 1954 je oskrboval planinsko kočjo na Stripsenjochu, danes pa ima lašten planinski dom. Comicijevo smer je plezal z bratom Paulom, ki ga pozna vsa naša domača plezalska elita po njegovem »peharju« v severni steni Travnika, ki jo je Paul Aschenbrenner preplezal 26. junija 1934 s Hermannom Tiefenbrunnerjem. Do danes je ta smer obdržala oceno VI.

T. O.

VARSTVO NARAVE

ITALIJANSKO VARSTVO NARAVE SE OBRAČA TUDI NA NAS

Iz Milana smo od centrale CAJ oz. njene centralne komisije za varstvo planinske narave prejeli dopis, v katerem sporočajo, da je nacionalni park Stelvio ogrožen, ker so že izdelani načrti za letno in zimsko turistično eksploatacijo Val Solda, Cevedale, Trafori in Ortles. Centralna komisija CAJ pričakuje od planinskih revij v alpskih deželah in seveda tudi od našega glasila, da bi v prihodnje o Stelvio kaj napisali in poudarili njegove evropski, mednarodni pomen. V glasilo naj bi spodbujali organizacije in posameznike, naj podpro boj CAJ za ohranitev njegove prvobitne podobe, društva pa naj bi organizirala izlete v ta lepi alpski predel. CAJ je za sodelovanje pripravljen dati tudi nekaj sredstev, komisija pa bi obiskovalcem preskrbela popuste. CAJ računa tudi na našo solidarnost in podporo.

Komisijo vodi profesor Cesare Saibene.

Vidimo, da se interesi gospodarstvenikov spopadajo z interesi kulture in biosfere pravzaprav že povsod, da pa so posledice tehnizacije in pretirane izrabe planinskega sveta še prav posebej občutne v preveč razvitem alpskem svetu.

T. O.

NAJVIŠJI MUZEJ

Na Elbrusu so uredili vojni muzej, v višini 4000 m. Razstavljeni so eksponati, ki ponazarjajo boje sovjetskih vojakov in partizanov z Nemci l. 1942. v tem delu Kavkaza. Znano je, da je SZ dožela muzejev. Samo Moskva jih ima 100. Glavno mesto Gruzije Mheta imenujejo mesto-muzej.

T. O.

RIS, MEDVED IN VOLK

Ker se tudi pri nas močno razmišlja o naravnem ravnovesju, v katerega posega človek v preveliki skrbi za naravo, in ker je že prišlo do ukrepa, s katerim smo uvedli v naše gozdove risa, je prav, če navedemo mnenje R. Campella, znanega zdravnika iz Pontresine, našega dobrega prijatelja in velikega ljubitelja narave. V biltnu »Les Alpes 1973/1« razpravlja o skrbeh, ki tarejo švicarsko zvezno komisijo za naravne parke: Jeleni so se močno pomnožili v nacionalnem švicarskem parku in na njegovih mejah, treba jih bo preseliti v druge predele, prilagoditi lovške predpise situaciji i. p. Komisija je svoje

poročilo končala takole: »Ne bi bilo napak, če bi v nacionalnem parku uvedli roparsko divjad – zveri – risa, medveda in volka.« Komisija se zaveda, da se ljudje zunaj nacionalnega parka za to ne navdušujejo.

Dr. Campell pa meni, da se »gospodje« iz komisije ne zavedajo, kaj si žele, in da bi si kot varuhi narave ne smeli želeli takih roparskih varuhov. Kdor pozna to zverjad, bi moral vedeti, da ni primerna za uravnovanje jelenjega razploda, da je nasaditev takih zveri za hribovske prebivalce neprijetna, za divjad pa bi utegnila biti usodna.

Ris je izrazit sovražnik srnjadi, jelenom kot policist – pa težko pride blizu. Srn pobije več, kot jih sne. Rad ima glavo, vrat in drob, drugo pa pusti in gre dalje v ponovno moritev. V začetku 20. st. je srna skoraj izginila iz Bündner Alpen. Največ jih je uničil ris v globokem snegu. Srna je zdaj že itak v stiski zaradi naraščajočega avtomobilskega prometa, odveč bi bilo umetno zasajati še njenega dednega sovražnika. Manjša divjačina ima že brez risa dovolj sovražnikov. Zoper jelenjad pa ris ne bo dosti storil. V trdih zimah se rad približa vasem in stika za drobnico, v stiski mu pride prav tudi mačka, pes, če tega ni, se zadovolji tudi z odpadki na smetišču.

»Naši gozdovi,« pravi Campell, »so premajhni in pozimi v divjačino premalo bogati, da bi z njo hranili še zveri.« Odraslega človeka se ris ne loti, otrokom pa je lahko nevaren.

Proučiti je treba tudi medveda. Ne obeta nič dobrega. V Švici medved ni imel nikoli prave domovine in verjetno se tudi v nacionalnem parku ne bo obdržal. Res zimo prespi, je pa v Švici vendarle nekaj mrzlih mesecev, ko bo težko našel dovolj hrane. Moral bo na pohod iz parka v bližino človeka, vasi, drobnice in mlade govedi. Delal bo tako kakor nekoč. »Zanj je lov na domače živali dovoljen lov.«

Oškodnina? Že, lepo se sliši, toda Švica je turistična dožela, gore in gozdovi so polni človeških obiskov. Ali bomo zbirali izkušnje, kdaj medved napade? Če je lačen, če se čuti ogrožen, če ima medvedka mladiče? Recimo, da je res: Medved se ogne človeku, če le more. Kaj pa, če je »slabe volje«, ranjen, kakor koli v stiski? Medved je človeku nevaren. Primerov je že danes dovolj na Aljaski in v Jugoslaviji, v Karpatih itd. Naj jih ohranjajo pred iztrebljanjem v Jugoslaviji idr., tam so širni gozdovi.

Volkovil Pomislimo pravočasno, kako se ljudje na samotnih zaselkih boje, če »za-

vija« volk. Berimo, kako je s tem v Abruzzih, na Poljskem, v Rusiji, v polarnih krajih itd. V našem nacionalnem parku takega gosta ne rabimo. Pomislimo tudi, da se zveri, posebno če so lačne, ne drže svojega področja, marveč se v kratkem času lahko pojavijo daleč od njega. Nikakor se ne igramo z ognjem. Tako dr. Campell. »Aurea prima« – prvotna zlata doba je zaželena, vendar »exceptis«, z izjemami! Neoborožene množice planincev, izletnikov si res ne žele srečanja z zvermi, pomirjevalni besedi, da se človeka boje, pa ne verjamejo.

T. O.

SODOBNI CENTERUM CENSEO

Svet še vedno rad uporablja misel rimskega državnika Katona »Ceterum censeo Chartaginem esse delendam«, če hoče poudariti najnovejšo nalogo, za katero družba ne kaže dovolj vneme in odločnosti. Princ Bernhard, dokaj popularna holandska monarhistična glava, predsednik svetovne organizacije WWF, o kateri smo že večkrat poročali (World Wildlife Found) je na konferenci Združenih naro-

dov o biosferi v Stockholmu 9. junija 1972 izjavil s Katonom, vendar ga je smiselno močno popravil. Dejal je: »Ceterum censeo progenerationem esse delendam«, po naše bi se prosto reklo: »Sicer pa menim, da je treba razplod človeštva zavreti.« To je utemeljil z mislijo, da je bruto družbeni produkt vsako leto večji, čeprav zemlja nima neomejenih virov za življenje in se razmeroma zelo hitro črpajo. Naraščanje števila zemeljskih prebivalcev je tolikšno, da pomeni resnično nevarnost za človeštvo. »Iznajti moramo metode, s katerimi bomo zavrli razplajanje prebivalstva in porabo. To bo nujno moralo razviti novo etiko in moralo.« Princ sodi, da bo treba revidirati cilje človeštva. Do tega prihajajo tudi mnogi drugi, ki jih skrbi vprašanje biosfere človeštva. Na svetovnih konferencah se vedno bolj uveljavlja mnenje, da se morajo vse akcije in vsa politika biosfere internacionalizirati, raziskati in ovrednotiti planetarno, ne pa po posameznih deželah. Metode, kriteriji in standardi se morajo prilagoditi za ves svet, kajti pred nami stoji svetovna stiska obstanka.

T. O.

IZ PLANINSKE LITERATURE

FOTOGRAFSKA RAZSTAVA PD BJELAŠNICA, SARAJEVO

V našem glasilu smo spomladi zadnji hip objavili razpis za fotorazstavo sarajevskega PD Bjelašnica, vendar pravočasno, da se je naš marljiv fotoklub razstave še lahko udeležil. In udeležil se je res uspešno in obenem izdatno.

Razstavo je v Sarajevu pripravilo za 25-letnico obstoja društvo Bjelašnica in to od 9. maja do 15. maja 1973 v gospodarsko-športnem centru Skenderija v okviru IV. mednarodnega sejma športa in turizma.

Na razpis se je odzvalo 38 avtorjev in to 24 iz Slovenije (Ljubljana 22, Maribor 1, Kačevje 1), 8 iz BiH (vsi iz Sarajeva), 4 iz Hrvaške (Zagreb 2, Opatija 1, Varaždin 1) in 2 iz Srbije (Zemun 1, Bačka Topola 1).

Na razstavo je bilo sprejetih 114 fotografij.

Žirijo so sestavljali Nikola Marušič, mojster umetniške fotografije, Malik Žoljić, amater II. razreda, AK Sarajevo; Tefik Bušatlić, sekretar Fotozveze BiH.

Nagrade so bile razdeljene takole:

- I. Simončič Jelka, Ljubljana, »Spopad«
- II. Bizjak Vojko, Ljubljana, »Stopinje v snegu«
Kvaternik Stane, Ljubljana, »Sam«
- III. Bešković Azeir, Sarajevo, »Pozdrav soncu in megli«
Šebić Mehed, Sarajevo, »Preteklost«
dr. Müller Dušan, Ljubljana, »Na Slemenu«.

Diplome so prejeli:

- Vlastja Simončič, Ljubljana, »Rjavina«
Marjana Česnik, Ljubljana, »Jalovec«
Janez Korošič, Ljubljana, »Prtovč«
Zlatko Smerke, Varaždin, »Valovi«
Nijaz Kulenović, Sarajevo, »Skulptura«
Nagrado Fotozveze BiH je prejel Vojko Bizjak, Ljubljana, za »Planinske kavke«, nagrado za najštevilnejšo udeležbo pa Fotokino klub Planinske zveze Slovenije, Ljubljana.

PD Bjelašnica je izdala jubilejno značko in jubilejno publikacijo, oboje decentno in v skladu z delom, ki ga je to marljivo

Galerija osn. šole »Ivan Tavčar« v Gorenji vasi nad Skotjo Loko, večkrat razstavni prostor našega fotokino kluba

Foto V. Simončič

sarajevsko društvo od leta 1948 opravilo za razvoj planinstva v BiH.

Društvu in njegovemu odboru iskreno čestitamo in se posebej zahvaljujemo M. Šehiću za obvestilo o razstavi in poročilo o njej.

Seveda pa čestitamo tudi našemu Fotokino klubu, njegovemu vodstvu, nagrajencem in nenadkriljivo uspešnemu mentorju tov. Vlastji Simončiču.

T. O.

SLOVENSKA TRANSVERZALA NA DUNAJU

Avstrijski planinski publicist je 20. oktobra 1972 priredil v dunajski »Uranii« na Urania Str. 1 predavanje o slovenski transverzali pod naslovom »Der transverzale Alpenweg in Slowenien«. Vabilo na predavanje je omenjalo prelepo potovanje čez Pohorje, Kamniške planine, Karavanke in Julijce, nedotaknjeno naravo, vrednost pešačenja, ki ga spričo tehničnih uslug vse premalo cenimo.

»PODZEMNI RAK«, GLASILO JAMARSKEGA KLUBA RAKEK, 1. 1. 1972

Jamarska knjižna polica se je obogatila še za eno informativno glasilo, s katerim bomo mogli bolje spoznavati delo jamarjev.

Ciklostilnim glasilom Biltenu jamarske sekcije PD Železničar in glasilu Društva

za raziskovanje jam Ljubljana se je torej pridružil še Podzemni Rak. Izšel je sicer z zamudo, zato pa je toliko bogatejši, saj ima celih 40 strani.

Iz lista izvemo, da je bila skupina ustanovljena že leta 1957, leta 1965 pa se je osamosvojila in danes šteje že 40 aktivnih članov, znana pa je širom po naši domovini in še preko njenih meja.

V prvi številki svojega glasila so Rakovčani objavili zapisnik občnega zbora iz lanskega leta ter številna poročila, ki so bila tedaj podana, zatem pa so članki o krasi in kraškem procesu, poročilo o jamarskem taboru na Ravnah in vliši ter opisi različnih jamarskih akcij. Med drugim poročajo o raziskovanju še nepreiskanega brezna v območju Snežnika.

Na kraju je seznam obdelanih jam in drobne novice.

Informativna dejavnost v okviru Jamarske zveze Slovenije se je s to revijo dokaj okrepila.

Dušan Novak

HIMALAJSKI AKVARELI

Tirolski slikar Oswald Rampl je lani 17 dni bival v višini nad 5000 m v Himalaji. Vodil ga je en šerpa, s seboj je imel še tri nosače, ki so mu poleg drugega nosili tudi kompletni slikarski pribor. Pri premikih je dosegel višino 5700 m. Naredil je 21 akvarelov, ki jih bo do kraja izdelal v domovini. Priredil bo razstavo himalajskih akvarelov.

T. O.

RAZGLED PO SVETU

PLANINSTVO IN ČAS

Ob 100-letnici sekcije Moleson CAS je na univerzi v Friburgu govoril o odnosu do planinstva H. Stürnimann. (Les Alpes 1972/III). Človekov pogled na naravo, je dejal, se s časom spreminja. V dobi razsvetljenstva in nacionalizma je bila narava geometrično urejen park, s prireznim drevjem, slapi, vodometi in »pastoralami«. V dobi nemških klasikov je bila narava gozd in sprehodi v njem. V prejšnjem stoletju, dobi romantike, je človek posegal po visokih vrhovih. Pri tem so se v Švici izkazali Angleži. Od tedaj preganja ta romantični zagon vse tiste, ki streme za višavami, in pritiska kot nekaka »hipoteka« na naš alpinizem. Ne moremo se je znebiti in se posvetiti alpinizmu, kakršnega terja današnji čas. Bolje bi bilo, da bi iskali rešitve za današnjo rabo, za vse interese. Boriti se moramo za gorski prostor, da ga obdržimo v njegovi pravi vrednosti, to je njegovo prvobitnost, floro in favno, čistost, skratka, da z njim prav gospodarimo.

Druga naloga CAS: Planinstvo ni ograjeno samo od tehnike, marveč nosi nevarnost tudi v samem sebi. Zato je dolžnost planinske organizacije, da se bori zoper rekordstvo, senzacionalnost, tehnicizacijo ipd.

Tretja naloga: Ohranitev človeških vrednot, ki jih ogroža civilizacija. Planinstvo mora biti v modernem času nekaka »kurativa, dezintoksikacija, zdravlilo, življenjska higiena, upor zoper olajšujoče učinke tehnike, ki človeku jemljejo smisel za napore, za obvladanje telesa, za privajanje na nevarnost, skratka za ohranitev naravnosti, za ohranitev socialnega reda, zoper individualizem današnje družbe, ki v svoji anonimnosti in brezosebni razpihuje krivičnost in nasilje. Orjaški problem A nekaj vendarle lahko pripomore tudi planinstvo, če vzgaja ljudi, naj bodo obzirni do narave, naj razumejo smisel napora in prijateljstva zaradi stvari same, ne zaradi plačila. Človek naj ne beži od problemov, v naravi naj išče vir navdih, da najde svojo pot, in solidarnost s svetom, ki ga priznava za svojega.

T. O.

HINDUKUŠ 1971

V Hindukušu so se močno uveljavili Poljaki. O tem smo med drugim pisali ob našem Istor-o-Nalu, za katerega so se, kakor nas je informiral dr. Ivo Valič, močno zanimali tudi Japonci. Mag. ing Jerzy Wala — njegovo karto je uporabljal tudi dr. Valič — je tudi pri Avstrijcih, ki imajo

A. Diembergerja, specialista za Hindukuš, zelo upoštevan. Za njegove grebenske skice Karakoruma se zanima tudi geometer v Stuttgartu. Nemci so ugotovili, da je delo ing. Wala za vse hindukuške aspirante nepogrešljivo.

T. O.

ITALIJANSKI EVEREST

Letošnja italijanska ekspedicija na Mt. Everest se je uspešno končala. 5. maja sta na vrh prišli dve navezi: Mirko Minuzzo, Rinaldo Carrel in šerpi Lakpa Tensing s Shambu Tamjungom. Dva dni pozneje so ponovno stopili na teme gore Claudio Benedetti s šerpo Sonamom v prvi in Virginio Epis s Fabriziom Innomratijem v drugi navezi.

Osvojitev vrha je bila glede na temeljite priprave (prof. Cerretelli iz Fiziološkega inštituta milanske univerze je posebej za bivanje v visokih gorah opravil vrsto raziskav, dovolj so imeli kisika, odlična je bila radijska zveza med vsemi tabori na gori, 63 alpinistov — sem niso všteti šerpe — in več kot 80 ton materiala) in glede na natančno, strumno organizacijo skrajna nujna. Vodja Guido Monzino, ki si je nabral prepotrebne izkušnje na dose-danjih ekspedicijah (Patagonija, Afrika, Himalaja in leta 1970 Severni tečaj) je namreč v svojo ekipo uvrstil številne karabinjerje, vojake, alpince, tako da je večina udeležencev bila med ekspedicijo na plačilni listi italijanske vojske.

Tej veliki ekspediciji je bil potreben le en sam lep dan (5. maj), da sta 2 navezi postavili piko na i naporom vse ekspedicije. Sicer dokaj hitro napredovanje je oviral tudi visok sneg, ki ga je bilo vse manj, čim više nad tabor VI so prišli. Ob šestih zvečer so stali na vrhu, na katerem ni bilo opaziti nobenih sledov prejšnjih ekspedicij (1953 Angleži, 1956 Švicarji, 1963 Angleži—Amerikanci, 1965 Indijci in 1970 Japonci). Vse je pokrival sneg. Seveda ni manjkalo obveznega fotografiranja z vsemi simboli Italije in z rezbarijo Madone. Pri spustu se je šerpi Tamjungu nabral led v kisikovem aparatu, vendar se je uspel obdržati na nogah. Alpinisti so v trdi temi (ob 20. uri) dospeli do tabora VI na Južnem sedlu. Tipična je izjava Carrela: »Ni slabo zgoraj, vendar je tu doli lepše.« Minuzzo, ki se je udeležil pohoda na Severni tečaj, poudarja, da je tečaj fizično manj naporen, vendar človeka tam ubija samota. Na gori se niso nikoli čutili osamljene prav zaradi radijskih zvez, ki so odlično delovale. Iz baznega taborišča pod ledenim slapom (Khumbu 5356 m) so se pogovarjali di-

rektno z Rimom. Pogovor je posredovalo več kot 900 vmesnih postaj.

Kljub poslabšanju vremena sta se naslednji dve navezi odpravili proti vrhu iz tabora V. Sto metrov pod vrhom jih je zajel vihar, temperatura je padla na -30° , bili so prisiljeni iskati zavetje pod grebenom. Šele po dveh urah je bilo mogoče iti naprej. Pri povratku z vrha jih je lovila tema. Potem je zmanjkalo Benedettiju kisika, Sonam mu je velikodušno priskočil na pomoč s svojo zalogo, kar pa je pozneje obžaloval. Hujših zapletov se je rešila naveza šele, ko so 200 m nad Južnim sedlom našli preostali na pol polni jeklenki s kisikom. Nač so vsi štirje stisnjeni in drgetajoči od mraza preživeli v ostankih šotora v taboru V. Nato so se premrli v viharju odpravili navzdol.

V javnosti so mnenja o uspehu ekspedicije deljena. Vzdušje najbolj ponazarjajo sicer precej privite besede zmagovalca Everesta Edmunda Hillaryja: »Ekspedicija je bila organizirana v vojaškem stilu, pohod sam je bil napad na vrh – tako početje nima nič opraviti s pravim alpinizmom!«

Ne strinjamo se s temi besedami. Kaže, da je del romantike v himalajskem alpinizmu konec. Vsak čas prinese svoje in treba je z njim iti vstric. Vendar kljub vsej mehanizaciji in organizaciji ostane tam zgoraj še vedno človek nasproti naravi. Narava ga preizkuša, njegovo voljo po uspehu in željo po življenju. In končno: Eppur si muove – na vrh so prišli, tega jim tudi nevoščljivost ne more vzeti.

dr. B. O.

MARKIRANA PEŠPOTA V NEMČIJI

V našem glasilu smo že pisali o markiranih daljinskih pešpotih, ki se v Nemčiji zelo širijo in kjer vodijo silno propagando za hojo. Za to skrbijo predvsem popotna društva, ki so združena v Zvezi nemških planinskih in popotnih društev – Verband Deutscher Gebirgs – und Wandervereine. Zveza pa je včlanjena v Evropskem popotnem združenju – Europäische Wandervereinigung s sedežem v Stuttgartu. Zveza nemških društev je za leto 1972 izdala na 60 straneh revijo »Deutsches Wandern«, v kateri je poročilo o njenem delu in delu včlanjenih društev ter več drugih zanimivih člankov in statistika. Iz omenjene revije posnemamo nekaj podatkov.

V Zvezi je včlanjenih 46 društev z 2295 krajevnimi skupinami. Najmočnejše društvo ima 100 600 članov, vsa društva skupaj pa 374 870. Od tega števila je 49 182 mladincev. Oskrbujejo 128 590 km potov. V glavnem to niso težavna pota. Del društev izdaja svoja glasila, ki izhajajo v nakladi 394 850 izvodov. Za vzdrževanje potov, za mladino, časopisje, revije, grad-

njo, varstvo narave, popotovanja in upravne in osebne stroške je bilo porabljeno 6,172.000 DM, kar je skoro 37 milijonov novih dinarjev. Samo propaganda za pešačenje »kot najcenejše zdravilo« je stala v letu 1971 kar 1,300.000 DM ali 8 milijonov novih dinarjev.

Lanskoletno zasedanje Zveze je bilo v Ravensburgu v deželi Baden-Württemberg. Na zasedanju je govoril ministrski predsednik deželne vlade, ki je med drugim dejal, da še nikoli ni bilo tako pomembno popeljali ljudi našega časa v naravo kot danes.

Leta 1971 je Zveza priredila 255 tečajev predvsem za vodnike peš popotovanj, zaščito narave in mladino. Organizirali so številna popotovanja po domovini in zunaj nje.

Na letnem zasedanju so predlagali, da se zaščitijo markirana pota z zakonom in da se pri planiranju novih avtocest, ki sekajo markirana pota, pravočasno postavi zahtevek za ustrezen prehod.

Stanko Kos

ALPINISTIČNI HUMOR

Ni iz našega odseka...

Nekje v Kamniških je na vrvi zabingljjal alpinist.

Njegovi iz naveze so ga kot vrečo potegnili na tratico in ga pustili, da je obležal sam samcat, kot pokošen, brez mači, z iztegnjenim jezikom. Sami so se zapraskali proti bližnjemu vrhu.

»Ja, fantje, kaj pa mislite, sem ves iz sebe vprašal pobeglo navezo,« mi je pripovedoval znanec, gorski reševalec, »kaj mu ne boste pomagali?«

»Saj ni iz našega odseka, pa še na stanke ne hodi!« je bil jednat odgovor. Še sreča, da kopriva ne pozebe.

Ena iz paklenice

Tudi letos se je v krušljivih stenah Paklenice trlo navez.

Plezali so dobri, slabi in tudi najslabši, taki, ki ne sodijo v konkurenco.

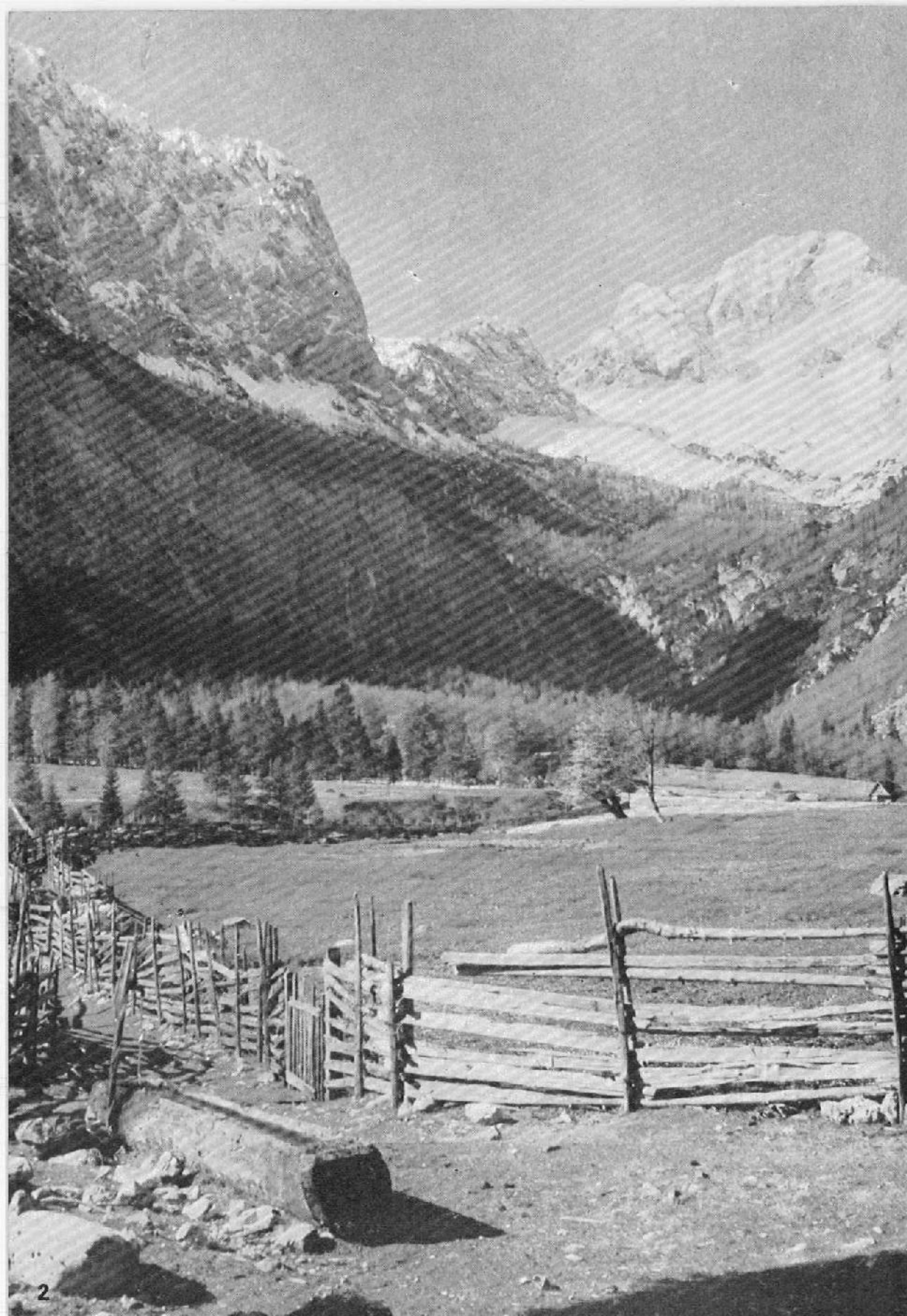
Nekemu ljubljanskemu pripravniku je zmanjkalo tal pod nogami, obvisel je kot salama na vrvi in nemočno lovil sopo.

»Njegovi« zgoraj so bili precej iz sebe in »iz koncepta«. Za prvo silo so mu po vrvi poslali kladivo, kline in vponke, s čimer pa si ni mogel kaj prida pomagati. Lojza je naključje prineslo na kraj nezgode, pa mu je vztrepetalo reševalsko srce. »Rabite pomoč, fantje?« se je ponudil.

»A ti kaj manjka!« je bil vljuden odgovor.

Načelnika AO, ne pozabita naviti ušes svojim plazilcem!

4

- 1 Pomlad v Trenti – Foto Jaka Čop
- 2 Zgornja Trenta, v ozadju Davški Grintavec – Foto Jaka Čop
- 3 Bavški motiv – Foto Jaka Čop
- 4 Za Podnem v Trenti, v ozadju Razor – Foto Jaka Čop

ZDRUŽENO ŽELEZNIŠKO
TRANSPORTNO PODJETJE
LJUBLJANA

PODJETJE ZA TURIZEM
TRANSPORT IN GOSTINSTVO

Izleti in obiski prireditel

Prevozi s posebnimi vlaki

Vozne karte in rezervacije za železniški,
ladijski in letalski promet (spalniki,
ležalniki, ladijske kabine)

Rezervacije za letovanja

Gostinske storitve v vlakih in
kolodvorskih restavracijah

Informacije o voznem redu, voznih cenah,
turističnih znamenitostih itd.

TURISTIČNE POSLOVALNICE:

Ljubljana, Titova 40, tel. 311 851, 311 852

Celje, Titov trg 1, tel. 34 48

Maribor, Partizanska c. 50, tel. 21 217

Postojna, Tržaška 4, tel. 21 244

Pula, Mate Balote 4, tel. 36 29, 30 33

Kolodvorske restavracije

Železničarski dom na Pohorju

Atomske toplice v Podčetrtru

PREDSTAVNIŠTVA:

VOBA-VAŠ DOMAČI
PLESKAR

Z voba barvo si olepšate dom
po vašem okusu
sami
hitro
preprosto in
poceni

CINKARNA CELJE

Voba barva-gotova pot k uspehu

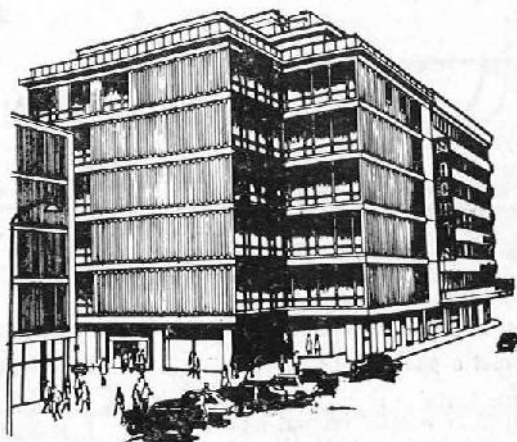

ZDRUŽENE PAPIRNICI
Vevče — Ljubljana

Z najboljšimi strokovnjaki v državi, novimi stroji
in 130-letno tradicijo izdelovanja papirja nudimo
domaćemu in inozemskemu tržišču nove papirje
za najbolj zahtevno tiskarsko tehnologijo.

Papirji z zaščitnimi imeni: Emona, Avala, Sla-
vija, Planica, Istra, Bled in Jadran so primerni
za tiskanje reprodukcij umetniških slik starih in
novih mojstrov, vseh vrst barvnih fotografij in
drugih zahtevnih barvnih tiskanih reprodukcij.

V rednem produkcijskem programu imamo še
večino klasičnih papirjev s priznano kvaliteto.
Zahtevajte vzorce!

**ZA DRUŽINO IN DOM,
ZA GOSPODINJSTVO,
ZA ŠPORT IN ODDIH,
VSE BLAGO V ENI HIŠI,
pri**

nama

LJUBLJANA

v prodajnih enotah:

- VELEBLAGOVNICA PRI POŠTI, Ljubljana
- KONFEKCIJA ELITA, Ljubljana
- BLAGOVNICA S STANOVANJSKO OPREMO, Ljubljana
- BLAGOVNICA, Kočevje
- BLAGOVNICA, Škofja Loka
- VELEBLAGOVNICA, Velenje

Lastna menjalnica za tujo valuto.

V Veleblagovnici pri pošti
v Ljubljani posluje tudi

**POTOVALNA AGENCIJA
ATLAS,**

ki nudi vse usluge za izlete, potovanja in oddih.